

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM ANA BİLİM DALI

**TERÖRİST ÖRGÜTLERLE MÜCADELEDE DEKAPİTASYON
OPERASYONLARI**

HAZIRLAYAN

TALHA BİLGÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN-2023

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TERÖRİST ÖRGÜTLERLE MÜCADELEDE DEKAPİTASYON
OPERASYONLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN
Talha BİLGÜ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Mehmet KAHYA

ANKARA-2023
“Her Hakkı Saklıdır”

Talha BİLGÜ tarafından hazırlanan “Terörist Örgütlerle Mücadelede Dekapitasyon Operasyonları” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Mehmet KAHYA

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum. _____

Üye: Doç. Dr. Serkan YENAL

Milli Savunma Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanlığı

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum. _____

Üye: Dr. Begüm ÇARDAK

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Terörizm Araştırmaları Merkezi Müdürlüğü

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum. _____

Tez Savunma Tarihi: 21.06.2023

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Naci AKDEMİR

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmamın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Talha BİLGÜ

12/07/2023

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TERÖRİST ÖRGÜTLERLE MÜCADELEDE DEKAPİTASYON OPERASYONLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Talha BİLGÜ

Haziran 2023

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, terörist örgütlerle mücadelede kullanılan yöntemlerden biri olan dekapitasyon operasyonlarının, örgütlerin eylemselliğini nasıl ve ne derecede etkilediğini ortaya koymaktır. Bu kapsamda El Kaide terör örgütünün sözde elebaşı Usame bin Ladin, Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı Abimael Guzman ve Aum Shinrikyo sözde elebaşı Shoko Asahara'ya yönelik düzenlenen operasyonlar ve bu operasyonlardan sonra örgütlerin eylem şiddetleri, sayıları ve yoğunluğu incelenmiştir. Çalışmanın odak noktasını, örgütlerin operasyon öncesinde ve operasyon sonrasındaki eylemselliklerinin elde edilen verilere göre karşılaştırılması oluşturmaktadır. Bu kapsamda tezin birinci bölümünde liderlik ve liderlikle ilgili kavramsal çerçeve incelenmiştir. Ayrıca konuyla ilgili kavramsal ve kuramsal tartışmalara da değinilmiştir. Bu bölümde liderliğin tarihsel gelişimi irdelenmiş, örgütsel liderlik kavramına değinilmiştir. Buna ilave olarak konunun bir bütün halinde anlaşılabilmesi amacıyla dekapitasyon kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca liderlik teorileri de verilerek konunun çerçevesi çizilmiştir. İkinci bölümde ise tezin dayandırıldığı teori olan örgütsel dayanıklılık teorisine yer verilmiştir. Örgütsel dayanıklılık teorisine göre örgütler, dekapitasyon operasyonlarından örgüt yapılarına ve ideolojilerine göre değişken oranlarda etkilenmektedirler. Üçüncü bölümde ise terör ve terörizm kavramları açıklanmaya çalışılmış, tezin kapsamında yer alan El Kaide Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerinin tarihsel gelişimleri, yönetim şekilleri, örgüt yapıları ve ideolojileri açıklanmıştır. Tezin dördüncü bölümünde ise tezde incelenen El Kaide, Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerinin elebaşlarına yönelik dekapitasyon operasyonları ile örgütlerin operasyonlar öncesi ve sonrasındaki eylemsellikleri ortaya konulmuştur. Sonuç bölümünde analiz çerçevesinde ele alınmış olan dekapitasyon operasyonlarının, yukarıda belirtilen değişkenlere göre örgütlerin eylemselliğini nasıl etkilediği örnek olay incelemesi yöntemiyle ortaya konulmuştur. Örnek olay incelemesi sonucunda ele alınan örgütlerden Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerinin dekapitasyon sonrasında etkisizleşerek dağıldığı, El Kaide terör örgütünün eylemselliğinin önemli ölçüde azaldığı belirlenmiştir. Dekapitasyon operasyonlarının örgütlerin eylemselliğini azaltıcı yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Bilim Kodu : 11411**Anahtar Kelimeler** : Liderlik, Dekapitasyon, Terörizm, Terörist Örgütlerle Mücadele, Eylemsellik**Sayfa Adedi** : 114**Tez Danışmanı** : Dr. Mehmet KAHYA

T.R.

MINISTRY OF INTERIOR

GENDARMERIE AND COAST GUARD ACADEMY

SECURITY SCIENCES INSTITUTE

DECAPITATION OPERATIONS WITHIN THE SCOPE OF FIGHT AGAINST TERRORIST ORGANIZATIONS

(Master Thesis)

Talha BİLGÜ

June 2023

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal how and to what extent decapitation operations, one of the methods used in the fight against terrorist organizations, affect the activism of organizations. In this context, the operations against the so-called ringleader of the Al-Qaeda terrorist organization Osama bin Laden, the so-called ringleader of the Shining Path terrorist organization Abimael Guzman and the so-called ringleader of Aum Shinrikyo Shoko Asahara and the severity, number and intensity of the organizations' actions after these operations were examined. The focus of the study is the comparison of the activities of the organizations before and after the operation according to the data obtained. In this context, in the first part of the thesis, leadership and the conceptual framework related to leadership were examined. In addition, conceptual and theoretical discussions on the subject are also mentioned. In this section, the historical development of leadership is examined and the concept of organizational leadership is mentioned. In addition, the concept of decapitation has been tried to be explained in order to understand the subject as a whole. In addition, the framework of the subject was drawn by giving leadership theories. In the second part, organizational resilience theory, which is the theory on which the thesis is based, is given. According to the organizational resilience theory, organizations are affected by decapitation operations at varying rates according to their organizational structures and ideologies. In the third chapter, the concepts of terrorism and terrorism have been tried to be explained, and the historical developments, management styles, organizational structures and ideologies of Al Qaeda Shining Path and Aum Shinrikyo terrorist organizations, which are within the scope of the thesis, are explained. In the fourth part of the thesis, the decapitation operations against the leaders of the Al Qaeda, Shining Path and Aum Shinrikyo terrorist organizations examined in the thesis and the activities of the organizations before and after the operations are revealed. In the conclusion part, how the decapitation operations, which were discussed within the framework of the analysis, affect the activism of the organizations according to the variables mentioned above, has been revealed by the case study method. As a result of the case study, it was determined that the terrorist organizations Shining Path and Aum Shinrikyo, which were discussed, became ineffective and dispersed after the decapitation, and the effectiveness of the Al Qaeda terrorist organization decreased significantly. It has been concluded that decapitation operations have a decreasing effect on the activism of organizations.

Science Code : 114111**Keywords** : Leadership, Decapitation, Terrorism, Fight Against Terrorist Organizations, Activism**Page Number** : 114**Supervisor** : Asst. Prof. Mehmet KAHYA

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, beni her zaman destekleyen, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım danışmanım Dr. Mehmet KAHYA'ya, Terörizm Araştırmaları Merkezi Müdürümüz. Dr. Mehmet KURUM'a ve manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan çok değerli anne babam Aysel ve Mustafa BİLGÜ ile ağabeyim Arş. Gör. Hamza BİLGÜ'ye ve yakın arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
HARİTA VE ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Liderlik.....	7
1.2. Liderliğin Tarihsel Gelişimi.....	11
1.3. Liderlik Teorileri.....	14
1.3.1. Örgütsel Liderlik Teorisi.....	14
1.4. Dekapitasyon.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK TEORİSİ

2.1. Örgütsel Dayanıklılık Teorisi	23
2.1.1. Örgüt	23
2.1.2. Dayanıklılık.....	23
2.1.3. Örgütsel Dayanıklılık.....	25
2.1.4. Örgütsel Dayanıklılık Teorisine Göre Örgütlerin Dekapitasyon Direnci	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

3.1. Terör ve Terörizm	29
3.1.1. Terörle Mücadele	33
3.1.2. Terörizmle Mücadele	35
3.2. Terör Örgütleri	37
3.2.1. El-Kaide	37
3.2.1.1. El-Kaide terör örgütünün yapısı, ideolojisi ve amaçları	38
3.2.2. Shining Path Terör Örgütü (Aydınlık Yol - Sendero Luminoso)	43
3.2.2.1. Shining Path terör örgütünün yapısı, ideolojisi ve amaçları	46
3.2.3. Aum Shinrikyo Terör Örgütü.....	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEKAPİTASYON OPERASYONLARI

4.1. Bin Ladin'in Döneminde El Kaide Terör Örgütü	57
4.1.1. Usame Bin Ladin'in Öldürülmesi	64
4.1.2. Bin Ladin Sonrası El Kaide	66
4.2. Shining Path Terör Örgütüne Yönelik Dekapitasyon Operasyonları	68
4.2.1. Shining Path Terör Örgütü Sözde Elebaşı Abimael Guzman'ın Yakalanması.....	71
4.3. Aum Shinrikyo Terör Örgütüne Yönelik Dekapitasyon Operasyonları	72
4.3.1. Aum Shinrikyo Terör Örgütü Sözde Elebaşı Shoko Asahara'nın Yakalanması	73
4.4. Tartışma	74
4.4.1. Terörist Elebaşlarını Öldürmek ve Tutuklamak İçin Hedef Almak (Dekapitasyon). 74	
4.4.2. Dekapitasyon Operasyonlarının El Kaide Terör Örgütü Üzerindeki Etkisi	75
4.4.3. Dekapitasyon Operasyonlarının Shining Path Terör Örgütü Üzerindeki Etkisi.....	75
4.4.4. Dekapitasyon Operasyonlarının Aum Shinrikyo Terör Örgütü Üzerindeki Etkisi....	76
4.4.5. Örgütsel Dayanıklılık Teorisi	77
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 1.1. Liderlik Tanımları.....	8
Çizelge 1.2. Başarılı Dekapitasyon Operasyonları.....	19
Çizelge. 3.1. Resmi Kurumlar Tarafından Yapılan Terör Tanımları.....	30
Çizelge 3.2. OECD Ülkelerin Terörizm Tanımları.....	31
Çizelge 3.3. Terörle Mücadele Politika Sınıflaması.....	33
Çizelge 3.4. El-Kaide ve İştiraklerinin 1996-2005 Yılları Arasında Gerçekleştirmiş Olduğu Büyük Saldırıları.....	40
Çizelge 3.5. El-Kaide Terör Örgütünün Künyesi Künyesi.....	42
Çizelge 3.6. Peru ve Shining Path Kronolojisi.....	44
Çizelge 3.7. Shining Path Terör Örgütünün Künyesi.....	48
Çizelge 3.8. Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Künyesi.....	55
Çizelge 4.1. El-Kaide Terör Örgütünün Bin Ladin'in Ölümüne Kadar Gerçekleştirdiği Eylemler.....	61
Çizelge 4.2. Shining Path Terör Örgütünün Eylemleri.....	69
Çizelge 4.3. Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Eylemleri.....	72

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 3.1. El Kaide Terör Örgütünün Yapısı.....	39
Şekil 4.1. El Kaide Terör Örgütünün Gerçekleştirdiği Eylemler	67
Şekil 4.2. El Kaide Terör Örgütünün Eylem Türleri	67
Şekil 4.3. Shining Path Terör Örgütünün Eylemleri.....	75
Şekil 4.4. Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Eylemleri.....	76

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita 4.1. El Kaide Terör Örgütünün Örgütlenme Alanları.....	60
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltma	Açıklama
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
BBC:	British Broadcasting Company, İngiliz Yayın Şirketi
CIA:	Central Intelligence Agency, Merkezi İstihbarat Teşkilatı
CNN:	Cable News Network, ABD’li haber kanalı
DEAŞ:	Irak Şam İslam Devleti
FBI:	Federal Bureau of Investigation, Federal Soruşturma Bürosu
GTD:	Global Terrorism Database
GTI:	Global Terrorism Index
IRP:	Intelligence Resource Program
İHA:	İnsansız Hava Aracı
NATO:	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü, North Atlantic Treaty Organization
OECD:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Organisation for Economic Co-Operation and Development
PKK:	Partiya Karkerên Kurdistanê, Kürdistan İşçi Partisi
SİHA:	Silahlı İnsansız Hava Aracı
TDK:	Türk Dil Kurumu
UNHCR:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

GİRİŞ

Terör genel olarak siyasi davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla şiddet veya şiddet tehdidinin kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin terör tanımlarına bakıldığında tanımlar içeriği itibariyle devletten devlete değişiklik göstermekle beraber bütün tanımlar siyasi amaçlar ve şiddet veya şiddet tehdidi bakımından ortak paydada buluşmaktadır.

Terör kavramı eylemsellik açısından bireyselliği ön plana çıkarırken terörizm ise sistemli ve organize şekilde gerçekleştirilen terör eylemlerini ifade etmektedir (Crenshaw, 1972, s. 384). Terörizm, terimin en yaygın kabul gören çağdaş kullanımıyla ve doğası gereği politiktir. Aynı zamanda, siyasal amaçlar uğruna kullanıldığı için iktidarla da ilgilidir.

Terörle mücadele, terör örgütlerini ve terör örgütü elemanlarını ortadan kaldırmaya yönelik yöntemleri ifade etmektedir. Yöntem ne olursa olsun terörle mücadelenin hedefi terör eylemlerini engellemektir. Ülkeler kendi sınırları içerisinde terörle mücadele faaliyetlerini genellikle taktik seviyede kolluk kuvvetlerince ve askeri birliklerin desteğiyle yürütmektedir.

Terörizmle mücadele ise en temelde terör eylemlerini oluşturan terör eylemlerini ortaya çıkaran sistemli ve organize yapı ve yapılarla mücadeleyi ifade etmektedir. Terörizmle mücadele bir taraftan terör örgütlerinin eylem inisiyatiflerini hedeflemeli, diğer taraftan onları ortaya çıkaran köken sebeplerle mücadele tedbirlerini içermelidir (Demir, 2019, s. 7).

Terörle mücadele politikalarından biri de dekapitasyon operasyonlarıdır. Bir terör örgütünün elebaşını ya da elebaşı kadrosunu yakalamak veya etkisiz hale getirmek için gerçekleştirilen dekapitasyon operasyonları birçok devlet tarafından kullanılmaktadır. Terörle mücadele kapsamında elebaşı kadrosunun ortadan kaldırılması örgütten örgüte farklı etki gösterebilmektedir. Bazı örgütler bu operasyon sonrası bozulmalar yaşayarak etkisizleşmiş ve dağılmıştır. Bazı örgütler ise şiddet düzeyini arttırmıştır.

Terör örgütlerinde örgütten örgüte farklı yönetim şekilleri görülmektedir. İlhan ve Tuncal (2015) bu yönetim şekilleri ile ilgili olarak “Etki odaklı harekâtlara grup dinamikleri bağlamında yaklaşım: Terörizmle mücadele önlemlerinin sistematikleştirilmesi” adlı çalışmasında;

“Bazı terör örgütleri tek adam yönetimi altında işletilirken, bazı örgütler ise birden çok kişinin içinde bulunduğu lider kadro tarafından yönetilmektedir. Son dönemde ise “lidersiz direniş örgütleri” adı verilen hücresel yapılanmalar merkezi bir liderin ya da lider kadrosunun varlığına gereksinim duymadan eylemlerini sürdürebilmektedirler. Ancak, karar ve eylem birimleri arasında hücresel bir hiyerarşinin yokluğunu ifade eden bu durum, yukarıda -tırnak içerisinde- ifade edildiği üzere lidersiz örgüt anlamına gelmemektedir” (s. 101) şeklinde ifade etmektedir.

Dekapitasyon operasyonları doğrudan elebaşının veya elebaşı kadrosunun hedef alındığı operasyonlardır. Terör örgütleriyle mücadelede, eylemin gerçekleştiği alanlardaki operasyonlara devam ederken, kırsal alanda ya da şehirlerde özellikle elebaşı ve/veya elebaşına yardımcı gruplarının, eylem planlayan karargâh veya hücrelerin tespit edilmesi, etkisiz hale getirilmesi ve canlı olarak yakalanması önemli bir strateji ve taktiksel anlayıştır (Güler ve İlhan, 2016, ss. 16-17).

Freeman (2014) bir terörist liderlik teorisi ortaya koyduğu “Bir Terörist Liderlik Teorisi (ve Liderlik Hedefleme Açısından Sonuçları)” isimli çalışmada dekapitasyon operasyonlarının etkili olabilmesi için, en azından ilham verici veya operasyonel değer sağlayan bir elebaşını ortadan kaldırmasının gerekliliğinden bahsetmektedir. Ona göre örgütler, elebaşı ortadan kaldırıldığında farklı şekillerde tepkiler gösterebilmektedir. Elebaşının bir ideolojiyi açıklaması ve anlatması ortadan kaldırıldığında örgüt odağını kaybedebilmekte ve bu durum grup ideolojisinde değişikliklere, grup içerisinde bölünmelere veya üyelerin gruptan tamamen ayrılmasına yol açabilmektedir. Ayrıca vizyon sahibi bir elebaşı olmadan, örgüt yenilenmiş bir kolektif eylem sorunuyla karşı karşıya kalabilmektedir. Örgüt üyeleri, daha az ilham verici veya vizyon sahibi elebaşları için savaşmaya ve muhtemelen ölmeye daha az istekli olabilmektedir (s. 666-687).

Literatüre bakıldığında İlhan ve Tuncal 2014 yılında yapmış oldukları çalışmada örgüt elebaşlarının/elebaşı kadrosunun örgütün motivasyonun devamı ve grup kimliğinin sürdürülmesinin oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra örgüt elebaşına/elebaşı kadrosuna gerçekleştirilen dekapitasyon operasyonları sonrası grup kimliğinin sürdürülmesinin sekteye uğradığını ve grup motivasyonunun azaldığını ortaya koymuşlardır. İlhan ve Tuncal 2015 yılında yapmış oldukları çalışmada ise bazı örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından olumsuz etkilenmediğini, grup motivasyonunun ve grup

kimliğinin sürdürülmesinin sekteye uğramadığını aksine artarak devam ettiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Jordan 2014 yılında yapmış olduğu çalışmada Aum Shinrikyo ve Shining Path gibi örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından sonra çöküş yaşadığını; ancak El-Kaide gibi elebaşı kadrolarına alternatif kadrolar oluşturan terör örgütlerinin dekapitasyon operasyonlarından olumsuz olarak etkilenmediğini saptamıştır.

Dekapitasyon ya da kafa kesme en temel anlamıyla başın vücuttan ayrılmasıdır. Terör örgütlerinin elebaşlarına yönelik gerçekleştirilen operasyonların dekapitasyon olarak terimize edilmesinin nedeni örgütü bir bütün olarak düşünüldüğünde yılanın başı olarak nitelendirilen elebaşı veya elebaşı kadrosunun ortadan kaldırılmasıdır.

Bass ve Stodgill'in Handbook of Leadership (1990) adlı kitabında liderliğin bir grubun iki veya daha fazla üyesi arasındaki bir etkileşim olduğu belirtilmiştir. Lider, başlangıçta beklenenden daha fazlasını yapması için bireyi motive eden kişi olarak tanımlanmaktadır (Bass, 1985). Grup içi etkileşim, grubun savaşıma motivasyonunun sağlanması, grubun yönlendirilmesi ve yönetilmesi gibi hususlarda oldukça önemli bir konuma sahip olan lider veya lider kadronun ortadan kaldırılmasına yönelik birçok tartışma bulunmaktadır. Jordan (2009), yapmış olduğu çalışmada dekapitasyon operasyonlarının yanıltıcı bir strateji olduğunu belirtmektedir. Jordan'a göre dekapitasyon operasyonları olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Benzer şekilde Pape de terör örgütlerine yönelik dekapitasyon operasyonlarının etkili olmadığını ve olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmektedir (Pape, 2007). Ancak Mannes yapmış olduğu çalışmada dekapitasyon operasyonlarının etkili olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin Peru'da, Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı Abimeal Guzmán'ın 1992'de ele geçirilmesinin, grubun iktidara gelme çabasını sekteye uğrattığını ve İtalya'da Kızıl Tugay örgütün kalıntılarını ortadan kaldırmak için Kızıl Tugay elebaşlarına operasyon düzenlendiğini ve elde edilen kritik istihbari bilgileri kullanarak Kızıl Tugay'ı ortadan kaldırmaya yönelik etkili operasyonlar düzenlendiğini belirtmiştir (Mannes, 2008).

Örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından etkilenmesini ele alan teorilerden biri örgütsel dayanıklılık teorisidir. Örgütsel dayanıklılık teorisi, örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından örgüt yapılarıyla, yaşlarıyla, eleman sayılarıyla ve ideolojileriyle değişen oranlarda daha az ya da daha çok etkilendiklerini savunmaktadır (Jordan, 2019). Örgüt kavramı oldukça geniş kapsamda kullanılmaktadır. Sivil toplum örgütü, Dünya Ticaret

Örgütü, Uluslararası örgütler gibi kavramlara literatürde sıkça rastlanılmaktadır. Eylemlerini terör ve şiddet ağırlıklı gerçekleştiren örgütlere ise terör örgütü denilmektedir.

Terör, terörizm, terör örgütleri, terör ve terörizmle mücadele gibi birçok alanda oldukça çok araştırma bulunmaktadır. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından terör ve terörizm ile ilgili konuların akademik düzeyde araştırılmasına yönelik ilgi artmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de terör, terörizm ve terörizmle mücadele alanında akademik araştırmaların arttığı söylenebilir. Ancak, terör ve terörizmle mücadele konularında araştırmaların azlığı da dikkat çekmektedir. Terör ve terörizmle mücadelede dekapitasyon operasyonlarının etkisinin araştırdığı araştırmalar oldukça azdır. Türkçe literatürde; dekapitasyon operasyonlarına yönelik herhangi bir teze rastlanılmamıştır. Bazı makaleler ve kitaplarda ise dekapitasyonun etkilerinden sınırlı bir şekilde bahsedilmektedir. Bu kapsamda dekapitasyon operasyonlarının terör örgütlerinin devamlılığına etkisinin incelenmesinin önemli olacağı değerlendirilmektedir.

Çalışma Türkçe literatürde terör ve terörizmle mücadelede dekapitasyon operasyonlarının örgütler üzerindeki etkisine yönelik ilk çalışmalardan olacaktır. Çalışmanın; örgütlerin, dekapitasyon operasyonlarından nasıl etkilendiğini ortaya koymasının terör ve terörizmle mücadele açısından literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın amacı, terörist örgütlerle mücadelede dekapitasyon operasyonlarının sonucunu ve terör örgütleri üzerindeki etkisini ele almaktır. Dekapitasyon operasyonlarının örgütler üzerindeki etkisinin örgütten örgüte farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Bazı örgütlerde dekapitasyon operasyonları örgütün etkinliğini azaltıcı yönde sonuçlar ortaya çıkarırken bazı örgütlerde ise etkinliği artırıcı ve motivasyon kaynağı olma gibi sonuçlar ortaya çıkaracağı değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi “Terörist örgütlerle mücadelede dekapitasyon operasyonları terör örgütünün eylemselliğini azaltır mı?” şeklindedir. Terörist örgütlerle mücadele kapsamında dekapitasyon operasyonlarını ele alırken, örgütlerin bu tarz operasyonlardan nasıl etkilendiklerini saptamak için örnek olay incelemesi kullanılacak ve elebaşı kadrosuna yönelik operasyonların terör örgütlerine sonucu ve etkisi ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmada terörist örgütlerin; örgüt yapıları, ideolojileri, dekapitasyon tarihindeki yaşları ve eleman sayılarına göre dekapitasyon operasyonlarından

ne derece etkilendikleri de ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda da araştırmanın alt problem cümleleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Araştırmanın alt problem cümleleri:

- Terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonlarının terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün yapısına göre değişkenlik göstermekte midir?
- Terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonlarının terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün ideolojisine göre değişkenlik göstermekte midir?
- Terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonların terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün dekapitasyon tarihindeki yaşına göre değişkenlik göstermekte midir?
- Terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonların terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün dekapitasyon tarihindeki eleman sayısına göre değişkenlik göstermekte midir?

olmak üzere dört tanedir. Alt problem cümleleri çalışmanın da dayandırıldığı örgütsel dayanıklılık teorisinin ortaya koyduğu değişkenlere göre belirlenmiştir.

Terör ve terörizmle mücadelede birçok yöntem kullanılmaktadır. Güç kullanımının bir örneği olarak dekapitasyon operasyonları seçilerek çalışmanın konusu daraltılmıştır.

Dünyada birçok terör örgütü mevcuttur ve hemen hemen her terör örgütünün elebaşına veya elebaşı kadrosuna yönelik operasyon düzenlenmiştir. Bu örgütlerden birbirleriyle karşılaştırılmaları daha uygun olduğu değerlendirildiğinden araştırma El-Kaide, Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütleriyle sınırlandırılmıştır.

Örgütler, eylemsellikleri bakımından çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Teknolojik gelişmeler, örgütle mücadelenin kapsamı, örgütün finans kaynakları gibi faktörlere göre örgütlerin eylemselliği değişmektedir. Bu çalışma terör örgütlerinin eylemselliğinin dekapitasyondan nasıl etkilendiğiyle sınırlandırılmıştır.

Örgüt üzerindeki etkisinin daha fazla olacağı düşünüldüğünden çalışma El-Kaide terör örgütü sözde eski elebaşı Usame Bin Ladin, Shining Path terör örgütü sözde elebaşı Abimael Guzman ve Aum Shinrikyo terör örgütü sözde elebaşı Shoko Asahara'ya yönelik operasyonların incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

Çalışmanın temel varsayımı, terörist örgütlerin elebaşlarına yönelik düzenlenen dekapitasyon operasyonlarının ardından terörist örgütlerin eylemselliklerini artıracak ya da azaltacak şekilde etkileneceği şeklindedir.

Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden örnek olay incelemesi yöntemi kullanılacaktır. Çalışmaya konu olan örnek olaylar; El-Kaide terör örgütü sözde elebaşı Usame Bin Ladin'in öldürülmesi, Shining Path terör örgütü sözde elebaşı Abimael Guzman'ın yakalanması ve Aum Shinrikyo terör örgütü sözde elebaşı Shoko Asahara'nın yakalanması olarak belirlenmiştir. Bu örnek olayların seçilmesinin nedeni söz konusu örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından sonra eylem sayılarında önemli ölçüde azalma veya eylemselliklerinin tamamen durma noktasına gelmesi, örgütlerin farklı coğrafyalarda faaliyet göstermesi ve farklı özellikler taşımasıdır. Çalışmaya konu olan örgütlerin düzenlediği eylemlere yönelik verilere; Global Terrorism Database (GTD), Global Terrorism Index (GTI), gazete ve medyada yer alan haberler, çeşitli internet siteleri ve araştırmacıların çalışmalarından ulaşılmıştır. Dekapitasyon operasyonları sonrasında örgütlerin operasyonlardan nasıl etkilendiğini ortaya koyabilmek adına toplanan veriler; örgütlerin operasyon öncesi ve sonrasındaki sahip oldukları eleman sayıları, eylem sayıları, yarattıkları maddi ve manevi tahribat, örgüt yapıları, operasyon anındaki yaşam süreleri ve ideolojileri başlıkları altında belirlenmiştir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; liderlik ve liderliğin temel kavramları ile dekapitasyon kavramı ve örgütsel liderlik kavramları ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise örgütsel dayanıklılık teorisi ele alınmış ve açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde terör ve terörizm kavramları daha detaylı incelenmiş, çalışmanın temelini oluşturan terör örgütlerinin tarihsel gelişimleri ile kuruldukları dönemden itibaren düzenledikleri eylemler ele alınmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise terörist örgütlere yönelik düzenlenen dekapitasyon operasyonları incelenmiştir.

Sonuç bölümünde ise dekapitasyon operasyonlarının örgütler üzerindeki etkileri ele alınarak problem cümlesine ve alt problem cümlelerine cevap aranmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Liderlik

Uzun yıllardır araştırılan kavramlardan biri olan liderlik kavramı sürekli değişim göstermektedir. Liderliğin birden çok tanımı ve anlamı bulunmaktadır. Bu nedenle yeterince anlaşılmayan bir kavram durumuna gelmiştir. Liderlik kavramı insanların toplumlar halinde yaşamaya başladığı dönemlerden bu yana varlığını sürdürmektedir. Ancak liderlik kavramına yönelik bilimsel çalışmalara 1920’lerde rastlanmaya başlanmıştır. 20. yüzyılın ilk otuz yılında ortaya çıkan liderlik tanımları, ortak bir tahakküm temasıyla gücün kontrolünü ve merkezileştirilmesini vurgulamaktadır. Örneğin, 1927’de gerçekleştirilen bir konferansta liderlik, “liderin iradesini yönetilenler üzerinde etkileme ve itaat, saygı, sadakat ve işbirliğini teşvik etme yeteneği” olarak tanımlanmıştır (Moore’dan (1927) akt. Northouse, 2016). Liderlik terimi, ortak kelime dağarcığından alınan ve kesin olarak yeniden tanımlanmadan bilimsel bir disiplinin teknik sözlüğüne dahil edilen bir kelime olduğundan anlam belirsizliği yaratan yabancı çağrışımlar taşır (Janda, 1960). Liderlik kelimesi; güç, otorite, yönetim, idare, kontrol ve denetim gibi benzer terimlerle birlikte kullanılmakta ve karışıklığa yol açmaktadır (Yukl, 2006).

Araştırmacılar liderliğin tanımını yaparken liderlik konusunda ilgileri hangi yönde ise o yöne göre tanım yapmıştır (Yukl, 2006). Örneğin, Bass (1990) liderliği; liderlerin istekleri, Kotter (1988) etki ve Rost (1993) ilişki olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanıma bakıldığında liderliğin farklı yönlerinin ele alındığı görülmektedir. Çünkü tanım yapmak liderlik kavramını sınırlamakta ve kavramın bir başka yönü boşa kalmaktadır. Northouse’un tanımı bu duruma örnek olarak verilebilir. Ona göre liderlik, bir bireyin ortak bir hedefe ulaşmak için bir grup bireyi etkilediği bir süreçtir (Northouse, 2007). Süreçler, bir liderin takipçilerini etkilediğini ve onlardan etkilendiğini ima eder. Liderliğin doğrusal, tek yönlü bir olay değil, etkileşimli bir olay olduğunu vurgular. Liderlik bu şekilde tanımlandığında herkesin kullanımına açık hale gelir (Northouse, 2016). Sözlüklerde ise liderlik kavramı daha dar bir perspektiften ele alınmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde liderin görevi olarak tanımlanan liderlik; öncülük, önderlik gibi kavramlarla birlikte kullanılmaktadır (TDK Sözlüğü, 2023). Güncel Türkçe Sözlüğe göre lider, bir partinin veya kuruluşun en üst düzeyde yönetimiyle görevli kimse olarak tanımlanmaktadır (TDK

Sözlüğü, 2023)). Bu tanımın en belirgin örneklerine terör örgütlerinde rastlamak mümkündür. Terör örgütlerinde elebaşı, örgütün en üst düzeyde yönetiminden sorumlu kimsedir. Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı Abimael Guzman, Aum Shinrikyo sözde elebaşı Shoko Asahara, El-Kaide terör örgütünün sözde elebaşı Usame bin Ladin (2011 yılında ölü olarak ele geçirilmiştir) ve 2011 yılından itibaren örgütün sözde elebaşısı olan Eymen ez-Zevahiri terör örgütlerinin sözde elebaşlarına örnek olarak verilebilir. Lider kavramı tek bir kişiyi işaret ederken, liderlik kavramı bir kişiyi temsil etmez. Liderlik, işlerin nasıl yapılacağından ziyade liderin nasıl davranacağı ile ilgilidir (Sıgır, 2006'dan akt. Kahya, 2017). Terör örgütlerinde elebaşı tek bir kişi olabilmektedir. Bununla birlikte birden çok kişinin oluşturduğu elebaşı kadrosu tarafından yönetilen terör örgütleri de mevcuttur. Örneğin Kızıl Ordu Fraksiyonu olarak da bilinen Baader – Meinhof Grubu; Ulrike Meinhof, Andreas Baader, Gudrun Ensslin ve Horst Mahler tarafından 1970 yılında kurulmuş ve yönetilmiştir (Pluchinsky, 1993).

Tarihsel süreçte liderliğin çok değişik tanımları yapılmakla birlikte çizelge 1.1'de son 50 yılda yapılmış bazı liderlik tanımlarına yer verilmektedir.

Çizelge 1.1. Liderlik Tanımları (Kaynak: Yukl, 2006, s. 3).

Liderlik Tanımı	Tanımlayan
Bir grubun faaliyetlerini ortak bir hedefe yönlendiren bir bireyin davranışdır.	Hemphill ve Coons, 1957, s. 7
Organizasyonun rutin direktiflerine mekanik uyumun ötesinde etkili artıştır.	Katz ve Kahn, 1978, s. 528
Daha uyumlu olan evrimsel değişim süreçlerini başlatmak için kültürün dışına çıkma yeteneğidir.	Schein, 1992, s. 2
Kolektif çabaya bir amaç (anamlı yön) verme sürecidir ve amaca ulaşmak için istekli çabanın harcanmasına neden olur.	Jacobs ve Jaques, 1990, s. 281
İnsanların anlaması için insanların birlikte yaptıklarına anlam verme sürecidir.	Drath ve Palus, 1994, s. 4

Çizelge 1.1 (devam) Liderlik Tanımları

Bir bireyin, organizasyonun etkinliğine ve başarısına başkalarını etkileme, motive etme ve katkıda bulunmasını sağlama yeteneğidir.	House ve diğerleri, 1996, s. 184
Vizyonları ifade etmek, değerleri somutlaştırmak ve içinde işlerin gerçekleştirilebileceği ortamı yaratmak ile ilgilidir.	Richards ve Engle, 1986, s. 206
Organize bir grubun amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerini etkileme sürecidir.	Rauch ve Behling, 1984, s. 46

Liderliği tanımlamaya ek olarak, liderliği tartışırken kullanılacak bazı terimleri belirlemek de önemlidir. Lider, takipçiler, etki ve güç (iktidar) kavramları ile liderlik çalışmalarında sıklıkla karşılaşılmaktadır. Liderlik bir grup etkileşimidir bu nedenle karşımıza çıkan ilk kavram grup üyeleri yani takipçiler kavramıdır. Takipçiler kolektif bir hedefe ulaşmak amacıyla liderin etkilediği bireylerdir (Mumford, 2009). Liderin yönlendirmesiyle üyesi oldukları örgütün veya organizasyonun amaçlarına hizmet etmektedirler. Hizmet sürecinde liderden ve liderlikten etkilenmektedirler. Yukl'a (2006) göre, başkalarını etkilemek, belirli bir amaca ulaşmak için bir başkasının güdülerini veya algılarını değiştirmeyi içerir. Liderlik grup üyelerini etkileyerek motivasyonlarını artırır. Bu da liderliğin gücüyle sınırlıdır. Liderlikle birlikte veya onun yerine sıklıkla kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkan güç, diğerlerini etkileme kapasitesi veya potansiyeli olarak tanımlanmıştır (Northouse, 2007). Liderin sahip olabileceği birçok farklı güç türü olduğu tespit edilmiştir (Mumford, 2009). Weber'e göre bu güç türleri geleneksel, karizmatik ve yasal-rasyoneldir (Rubinstein ve Maravic, 2010)

Bass'a (1990) göre liderler değişimin araçlarıdır, eylemleri diğer insanları etkileyen kişilerden daha fazla etkileyen kişilerdir. Liderlik, bir grup üyesi gruptaki diğerlerinin motivasyonunu veya yetkinliklerini değiştirdiğinde ortaya çıkar. Bass (1985), sıradan

sınırların ötesinde takipçi performansı elde etmek için liderliğin dönüştürücü olması gerektiğini önermektedir. Ona göre üstün liderlik performansı, dönüştürücü liderliktir (Bass, 1990). Liderlik gruplara hitap etmektedir. Gruplar, liderliğin gerçekleştiği bağlamlardır. Liderlik, ortak bir amacı olan bir grup bireyi etkilemeyi içerir (Northouse, 2016). Kotter (1988) ise tanımında liderliğin bir grup veya grupları (çoğunlukla) zorlayıcı olmayan yollarla bir yönde hareket ettirme süreci olduğunu belirtmiştir. Grup etkileşiminde liderlik, ortak hedeflere dikkat etmeyi gerektirmektedir. Ortak hedeflere dikkat, liderlere etik bir hava vermektedir çünkü liderlerin seçilen hedeflere ulaşmak için takipçileriyle birlikte çalışması gerektiğini vurgular (Northouse, 2016). Aynı zamanda liderlerin ve takipçilerin ortak bir iyi için birlikte çalışması olasılığını da artırır (Rost, 1993). Kotter'in liderlik tanımı insanları ve fikirlerini yönlendirmeye ve harekete geçirmeye yardımcı olan bir sürece atıfta bulunur (Kotter, 1990). Liderliği bir süreç olarak tanımlamak, lider ve takipçiler arasında meydana gelen etkileşimsel bir olay olduğu anlamına gelir ve ortak amaçlar barındırdığına işaret eder. Rost (1993), liderliği “ortak amaçlarını yansıtan gerçek değişiklikleri amaçlayan liderler ve takipçiler arasındaki bir etki ilişkisi” olarak tanımlar. Liderlik etkiyi içerir ve liderin takipçilerini nasıl etkilediği ile ilgilenir. Etki olmadan liderlik olmaz (Northouse, 2016).

Liderlik kavramı sıklıkla yönetim kavramıyla karıştırılmaktadır. Bu iki kavram liderlik ve güç kavramları gibi genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu nedenle liderlik ile yönetim kavramları arasındaki ayrımın ortaya konulması gerekmektedir. Yukl'un (2006) belirttiğine göre bir liderin yönetici olmaması veya bir yöneticinin lider olmaması mümkündür. Kotter (1990) ise liderlik ile yönetim arasındaki farkların sonuçlarına göre çizilebileceğine işaret etmiştir. Yönetim kavramı organizasyon, yapı, net problem çözme ve eylem üretmeyi amaçlarken, liderlik ise daha çok bir vizyon veya hedef ileterek ve diğerlerini harekete geçmeye motive ederek değişimi başlatmaktadır. Bununla birlikte, yöneticilerin girdiği davranışların birçoğunun liderler tarafından da üstlenilebileceğini görmek kolaydır ve bunun tersi de geçerlidir (Mumford, 2009). Ayrıca liderlik, bir grup sadık takipçi için herkesin çabasının yönünü, hızını ve sonucunu belirleyen, hiyerarşinin en tepesinde oturan bir kişi değildir ve yönetim anlamına gelmemektedir. (Rosari, 2019). Liderlik kavramının tanımlanmasına yönelik birçok çalışma yapılmasına rağmen farklı kesimler tarafından kabul gören bir tanım üzerinde anlaşmaya varılamamıştır. Liderliği tanımlamak için çeşitli kavramlar türetilmiş ve tanımlanmıştır. Ancak yine de kavramın yeterince açıklanamadığı kanısı mevcuttur. Liderlik kavramı, esnek oluşu ve karmaşık

yapısıyla farklı örgütlerde farklı şekillerde karşımıza çıkmaya ve araştırmacıları üzerine tekrar düşünmeye teşvik etmeye devam etmektedir.

1.2. Liderliğin Tarihsel Gelişimi

Liderlik, örgütsel ve psikolojik araştırmaların uygulandığı en karmaşık ve çok yönlü kavramlardan biridir. Lider terimi 13. yüzyılda dikkat çekmiş ve İncil zamanlarından bile önce kavramsallaştırılmış olsa da, liderlik terimi ancak 17. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır (Stogdill, 1974). Ancak konuyla ilgili bilimsel araştırmalar yirminci yüzyıla kadar başlamamıştır (Bass, 1985). Ancak o zamandan beri, konuyla ilgili yoğun araştırmalar yapılmaktadır. Son 50 yılda liderlik, kalıcı özellikler, davranış veya tarz dizileri, durumsal özellikler ve varsayılan bilişsel süreçler açısından incelenmiştir (Bashah, 2012).

Stodgill 1948 yılında yapmış olduğu çalışmada liderliğin özellik teorisini ortaya koymuştur. Bu teoriye göre liderlik yapan kişi zeka, bilginlik, sorumluluklarını yerine getirmede güvenilirlik, etkinlik ve sosyal katılım, sosyoekonomik statü, inisiyatif, sebat, işlerin nasıl yapılacağı hakkında bilgi sahibi olmak, kendine güven, içgörü, işbirliği yapma, popülerlik, uyumluluk ve sözel yetenek konularında grubun üyelerinden üstündür (Stodgill, 1948). Liderin özelliklerini sınıflandıran Stodgill liderlikle ilgili tüm faktörleri kapasite, başarı, sorumluluk, statü ve mevcut durum gibi başlıklar altında toplamıştır. Stodgill'in çalışmalarına paralel olarak davranışsal liderlik teorisi ortaya atılmıştır. Stodgill çalışmasında liderliğin sahip olduğu özellikler üzerinde dururken davranışsal liderlik teorisi grup üyelerinin performansında ve memnuniyetinde fark yaratan davranışlara dikkat çekmiştir. Davranışsal liderlik teorisine dair ilk çalışmalar Lewin, Lippit ve White tarafından 1939 yılında yapılmıştır (Bashah, 2012).

Liderliğe dair özellik ve davranışsal teorilerin ardından durumsal teoriler ön plana çıkmaya başlamıştır. Durumsal teorilerden ilki 1964 yılında Fiedler tarafından ortaya konan etkin liderlik teorisidir. Etkin liderlik teorisi, grup performansının etkinliğinin liderin motivasyonuna ve mevcut durumun lidere güç ve etki verme derecesine bağlı olduğunu kabul etmektedir. Bu teoriye göre bazı liderler bir tür durumda daha iyi performans gösterirken, bazıları farklı tür durumlarda daha iyi performans göstermektedir (Fiedler, 1964). Ayrıca liderlerin gücü lider üye ilişkilerine, lidere yüklenen görevin yapısına ve liderin konumunun gücüne bağlı olarak değişmektedir (Fiedler, 1964). Etkin liderlik teorisine paralel olarak House ve Mitchell (1974) tarafından öne sürülen yol hedef teorisine

göre ise liderler, astlarının motivasyonu, etkili performans gösterme yeteneği ve memnuniyetleri üzerindeki etkileri nedeniyle etkilidir. Teori, bir liderin davranışının, davranışın alt hedeflere ulaşılmasını arttırdığı ve bu hedeflere giden yolları netleştirdiği ölçüde motive edici veya tatmin edici olduğunu öne sürmektedir.

Yol hedef teorisinin etkisiyle liderlik teorisinin farklı boyutları ortaya çıkmıştır. Bu boyutlardan biri karar alma sürecidir. Yol hedef teorisine göre davranış, hedef ve yolun durumuna göre başarı oranını etkilemektedir. Davranışın nasıl şekilleneceği, nasıl uygulanacağı gibi sorulara cevap vermek için Yetton ve Vroom tarafından liderliğe yönelik karar alma teorisi ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre davranış veya kararlardan birini veya diğerini riske atan alternatifleri ortadan kaldırarak kararın kalitesini ve kabulünü korumaya hizmet eden yedi kural önerilmiştir. Bu yedi kural bilgi, hedef uyumu, yapılandırılmamış problem, kabul, çatışma, adalet ve kabul önceliğine dayanmaktadır (Bashah, 2012). Teori yedi kurala paralel olarak liderlik stilleri önermiştir. Bu liderlik stilleri otokratik tip1, otokratik tip2, danışma tipi1, danışma tipi2 ve grup tipi2 olarak adlandırılır. Otokratik tip1 stilinde lider, problemleri kendi çözer ve kendi karar alır. Otokratik tip2 stilinde ise astlarından gerekli bilgiyi elde eder ancak problemi kendi çözer ve kararı alır. Danışma tipi1 stilinde astların konu üzerindeki düşüncelerine başvurulur ve ilgili astlarla problemler paylaşılır. Fakat yöneticiler kararları yalnız almaktadır. Danışma tipi2 stilinde ise astların düşünce ve önerileri dinlenir ve problemi tartışılır. Ancak kararları yöneticiler alır. Bu tipte farklı olarak astların düşüncelerinin karara etki etme ihtimali vardır. Son olarak grup tipi2 stili liderlikte yönetici, astlarıyla problemi tartışmakta ve kararı grup olarak almaktadır (Vroom ve Yetton, 1973).

Durumsal liderlik teorileriyle birlikte liderlik kavramından bahsederken astlar ve üyeler kavramları da ön plana çıkmaya başlamıştır. Ancak durumsal liderlik teorileri, lider ile üyeler arasındaki ilişkiyi açıklamak için yetersiz kalmaktadır. Liderlik lider üye ilişkilerini içerisinde barındırmaktadır. Bu nedenle liderlik aynı zamanda etkileşimsel de bir süreçtir. Kuhnert ve Lewis'in James M. Burns, Liderlik (1978) adlı kitabından aktardığına göre, etkileşimsel ve dönüşümsel olmak üzere iki tür liderlik tanımlamıştır. Etkileşimsel liderlik, bir kişinin değerli bir şeyin değiş tokuşu amacıyla başkalarıyla temas kurma girişiminde bulunmasıyla ortaya çıkar; yani, liderler takipçilerine değiş tokuş gözüyle yaklaşır. Dönüşümcü liderlik, takipçilerin uyumundan daha fazlasına dayanır; takipçilerin inançları, ihtiyaçları ve değerlerindeki değişimleri içerir. Burns'e göre, dönüşümsel liderliğin sonucu, takipçileri liderlere dönüştüren ve liderleri ahlaki faille dönüştürebilen karşılıklı

teşvik ve yükselme ilişkisidir (Kuhnert ve Lewis, 1987). Bass (1985) etkileşimsel ve dönüşümsel liderliği karşılaştırmıştır. Ona göre dönüşümcü lider, başlangıçta beklenenden daha fazlasını yapmak için bireyi motive eden liderdir. Bass bu motivasyon için üç temel değerlendirmiştir. İlk temel, belirlenen sonuçların önemi ile değerini ve bu sonuçlara ulaşmanın yolları konusunda bilinç seviyesini yükseltmektir. Bilinç seviyesinin yükselmesiyle birlikte grubun kendi çıkarlarını bir kenara bırakması beklenmektedir. Son olarak da ihtiyaçların Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre belirlenmesi gerektiğini öne sürmektedir (Bass, 1985).

Literatürde sıklıkla karşımıza çıkan liderlik türü karizmatik liderliktir. Potansiyel takipçiler için başlı başına çekici olabilecek, ancak takipçileri liderlerinin olağanüstü yetenekli olduğuna inandıkları için harekete geçen aşkın bir misyon veya eylem tarzı ortaya koyan liderler karizmatik olarak tanımlanmıştır (Weber, 1947). İlham verme, duyguları uyandırma, canlandırma ve hatta yüceltme karizmanın özellikleri olarak sıralanabilir. Grup üyeleri karizmatik liderlere tam bir inanca sahiptir, onlarla birlikte olmaktan gurur duyarlar ve her türlü engeli aşma kapasitelerine güvenirlir (Bashad, 2012). Karizmatik liderlikte popülerlik oldukça önemlidir (Jordan, 2019). Weber (1946), karizmatik bir otorite iddiasının, liderin “görevinin gönderildiğini hissettiği kişiler tarafından tanınmaması” durumunda sona erdiğini öne sürer. Bir liderin otoritesinin meşruiyeti, tanınma ve sadık bağlılıktan kaynaklanmaktadır. Karizmatik liderlik, istisnailiğinin tanınmasına bağlı olduğundan, istikrarsız ve otorite için kırılgan bir temeldir (Nelson, 1987). Uyumluları karizmaya bağlı olan organizasyonlar, diğer organizasyon türlerinden daha değişken olma eğilimindedir (Dawson, 2009). Terör örgütleri genellikle uyumluları çerçevesinde karizmaya bağlıdır. Bu nedenle diğer örgüt türlerine göre daha kırılgan olma eğilimi gösterdikleri öne sürülebilmektedir.

Karizmatik liderliğin kırılganlığına olan bu inanç, Central Intelligence Agency'nin (CIA) “Usame bin Ladin'i ve onun yüksek komutasını ortadan kaldırmak için 'ölümcül gizli operasyonlar’” düzenlemesinin gerekçelendirmesinin temelini oluşturmaktadır (Cornwell, 2020). Benzer şekilde Aum Shinrikyo'dan Shoko Asahara ve Shining Path'dan Abimael Guzmán karizmatik liderler olarak görülmüştür ve bu da onları gruplarının ideolojik tutarlılığı ve operasyonel faaliyetlerin bütünlüğü için vazgeçilmez kılmıştır. Yakalanmaları genellikle gruplarının düşüşündeki birincil faktör olarak kabul edilmektedir. Yine de, Shining Path, Guzmán'ın tutuklanmasının ardından, Óscar Ramírez Durand liderliğindeki

bir fraksiyonun önderliğinde terörist faaliyetlerde bulunmaya devam etmiştir (Jordan, 2019). Ayrıca El-Kaide'ye farklı dönemlerde liderlik yapmış Abdullah Azzam, Usame bin Ladin ve Anwar al-Awlaki de karizmatik liderlere örnek olarak verilebilmektedir (Ingram, 2013).

Yıllar boyunca araştırmacılar liderlik kavramına çeşitli yönlerden yaklaşmıştır ve her bir yaklaşımda liderliğin bir diğer yönü eksik kalmaktadır. Ayrıca araştırmaların birçoğu liderliği başarısı ve bu başarıya etki eden etmenlere yoğunlaşmıştır. Liderlik ile ilgili araştırmalar 20. yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla belirgin şekilde artış göstermiştir ve günümüzde de liderlik kavramı üzerine araştırmalar yapılmaktadır. Araştırmaların da gösterdiği üzere liderlik oldukça dinamik bir kavramdır. Liderlik edilen grubun veya örgütün başarısı, performansı ve motivasyonu gibi iç ve dış faktörlere göre kendini geliştirmesi ve değiştirmesi gerekmektedir. Durumsal liderlik teorilerinde görüldüğü üzere her liderlik stili her durumda aynı sonucu vermeyebilir. Aynı şekilde herhangi bir liderlik davranışı, aynı organizasyon içinde bile, her durumda aynı tür sonuçları üretmez. Bu nedenle liderlik gelişimi için dünya çapında uygulayıcılar tarafından kullanılan pek çok model, program ve süreç vardır.

1.3. Liderlik Teorileri

Liderlik, üzerinde birçok çalışma yapılmasına rağmen en az anlaşılan kavramlardan biridir. Liderlikle ilgili çok çeşitli literatürün varlığına rağmen, çok az teorik ilerleme olmuş, lider ile üyeler arasındaki ilişkiyi açıklayabilecek belirgin bir model geliştirilememiş; her liderlik yaklaşımı bakış açısına göre farklı modeller ortaya koymuştur. Bu duruma ilgili teorik ve ampirik çalışmaların da seyrek kaldığı terör çalışmalarında da rastlanılmaktadır. Literatürde karizmatik, örgütsel, etkileşimci, dönüştürücü ve vizyoner liderlik teorisi gibi birçok liderlik teorisi mevcuttur ve bu sayı arttırılabilir. Ancak terör örgütlerinde liderlik konusunun kapsamı düşünüldüğünde örgütsel liderlik teorisine ayrı bir parantez açmak gerektiği değerlendirilmektedir. Özellikle terör örgütlerinin sergilediği liderlik davranışlarında örgütsel liderlik teorisinin özellikleriyle karşılaşılmaktadır. Ayrıca dekapitasyon operasyonlarının başarılı olabileceğinin düşünülmesi bu teori ile örgütsel dayanıklılık dayanmaktadır (Jordan, 2019).

1.3.1. Örgütsel Liderlik Teorisi

Örgütsel liderlik, motive olmuş örgüt üyelerinin daha etkili ve üretken olduğu fikrine dayanan insan odaklı bir liderlik yaklaşımı olarak görülmektedir. Diğer geleneksel liderlik

teorilerinden farklı olarak örgütsel liderlik, örgüt üyelerini ortak bir amaç doğrultusunda birlikte çalışmalarını için güçlendirmek için eyleme dayalı stratejiler kullanır ve sonuç odaklıdır. Örgütsel liderlik, bir kişinin diğer kişinin işini etkileyen şekillerde diğerleri üzerindeki etkisi olarak kavramsallaştırılmıştır (Norris-Wats ve Lord, 2004). Bir başka tanıma göre ise örgütsel liderlik, bir bireyin üyesi olduğu örgütlerin etkinliğinde ve başarısında diğer örgüt üyelerini etkileme, motive etme ve katkıda bulunma yeteneği olarak değerlendirilmektedir (House, Wright ve Aditya, 1996). Örgütsel liderlik teorisi liderlerin öncelikle örgütün oluşumunda, üye toplamasında, bağış toplamasında, ideolojik tutarlılığı sağlamalarında ve operasyonlarda oynadıkları role odaklanmıştır (Jordan, 2019).

Oots (1990), terör örgütlerinin oluşumu için liderliğin şart olduğunu savunmaktadır. Oots'a (1989) göre herhangi bir siyasi örgütün oluşumu gibi bir terör örgütünün oluşumu, liderliğin kararlı bir üyeliği elde etme ve sürdürme yeteneğiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla liderler üye toplama konusunda yetenekli olmalıdırlar. Üye toplama yeteneği terör örgütleri için özellikle önemlidir çünkü örgüt üyelerinin şiddet eylemleri gerçekleştirmeye kararlı olması gerekmektedir (Jordan, 2019). Tanım olarak, terörizm sivillere karşı şiddeti içermektedir ve bireyler terörist olmayanları öldürmenin önündeki engelleri aşmak zorundadırlar. Çoğu toplumda, bireyler bu tür davranışlara karşı sosyalleşmektedir. Sonuç olarak terör örgütü üyeleri ahlaki bir süreçten geçmek zorundadır (Horgan, 2008; Horgan ve Taylor, 2011). Örgütler, örgüt üyelerini örgütün ahlak ve değerlerinin meşru olduğuna ve sivillerin öldürülmesini yasaklayan sosyal normların üzerinde olduğuna ikna etmek durumundadır. Örgüt üyeleri şiddet içeren faaliyetlerde bulunmak için yeterli motivasyona sahip değilse, serbest gezmeye yönelik güçlü bir eğilim içerisindeyler (Jordan, 2019). Ayrıca, bir kişi yasa dışı faaliyette bulunduğu anda, topluma yeniden entegre olması zorlaşmaktadır. Terörist bir örgüte katılmanın ve suç işlemenin yasa dışı olması, örgütten ayrılmak için engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle örgütten ayrılmak zorlaşmakta ve alternatif tercihler ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla terörist faaliyetlere katılmak, şiddetin düzeyini daha da artırabilmektedir (Olson, 1971). Sonuç olarak örgütler bireyleri şiddete katılmanın maliyetini üstlenmeye ikna etmede önemli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

Örgütsel liderlik teorisine göre lider örgütsel amaçları belirlemek, örgüt ideolojisini ortaya koymak, örgütün iç ve dış değişime uyum sağlamasına yardımcı olmak ve örgüt genelinde kapsayıcı bir topluluk oluşturmak gibi görevleri yerine getirmektedir (Crosby ve

Bryson, 2004). Ancak terör gruplarına üye katılımını sağlamak için ideoloji tek başına yeterli olmamaktadır (Olson, 1971). Bu nedenle liderler, yeni üyeler çekmek, üyeliği sürdürmek ve bireyleri şiddet eylemlerine teşvik etmek için seçici teşvikler sağlamakla yükümlüdür. Seçici teşvikler çok farklı şekillerde olabilir. Negatif veya pozitif, maddi veya sosyal olabilirler, ancak örgüt grup odaklı bir şekilde hareket edecekse, bireylerin örgütten bir şeyler alması gerekmektedir (Jordan, 2019). Örgütsel liderlik teorisinde liderler, örgüt üyeliğinin maliyetinden daha düşük teşvikler sağladıklarında, örgüte liderlik etmek ve örgüt üyelerine gerekli olan eşyaları tedarik etmek için kullanılabilecek bir fazlalık oluşturabilmektedirler (Oots, 1989). Terörist faaliyetlere bireysel katılımı motive etmek için gerekli seçici teşvikleri sağlamak için liderlerin gerekli olduğuna dair bu inanç, dekapitasyonun terör örgütlerini zayıflatacağına yönelik düşünceleri tetiklemiştir. Ancak liderlerin görevden alınması her zaman bireysel katılımı bir düşüşle sonuçlanmamaktadır (Crenshaw, 1991). Bireyler örgütlerinden, ideolojilerinden veya örgüt hiyerarşisinin diğer yönlerinden teşvikler elde edebilmektedir. Bu nedenle örgüt etkinliği her zaman liderliğe bağlı olmamaktadır (Oots, 1989; Oots, 1990). Dolayısıyla terörist örgütler, eylemlerinin merkezindeki otoriteyi kaybettiklerinde bile terörist eylemler gerçekleştirebilmektedir.

Örgütsel teoriye göre liderler ayrıca özellikle rol model olarak bir bütünlük, katılım, öğrenme ve üretkenlik kültürünün oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Kapsamlı örgütler oluşturmak için liderler, örgüt üyelerini önemseyen, ortak problem çözmeyi kolaylaştıran ve ortak çalışma için kaynak sağlayan sistemler geliştirmektedirler (Crosby ve Bryson, 2004). Dolayısıyla örgütsel liderlik, sık sık problem çözmeyi gerektirmektedir. Örgütsel liderlik, her düzeyde çok çeşitli problem çözme görevleriyle birlikte hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Örgütün üst seviyelerindeki liderler, daha büyük organizasyonel ve çevresel karmaşıklıkla karşı karşıya kalmakta ve bunun sonucunda daha karmaşık problemlerle uğraşmak zorunda kalmaktadırlar (Zaccaro ve Wood, 2004). Ancak örgütün daha alt seviyelerindeki liderlerin çözmesi gereken problemler üst seviyesindeki liderlere nazaran daha basittir. Örgütsel liderlik, liderin örgütün içiyle ve dışıyla kapsamlı şekilde ilgilenmesi gerektiğini savunmaktadır. Örgütsel liderlik, dışarıdaki çevrenin farkında olmalı ve aynı zamanda çevre koşullarını içerideki örgüt üyelerine de sunmakla yükümlüdür. Bu şekilde liderlik, parçalar arasında ilişkiler kurmanın zorluklarıyla başa çıkmak için farklı parçaları bir araya getirmeye hizmet etmektedir (Sher, 2004).

1.4. Dekapitasyon

İngilizce bir fiil olan decapitate (kafa kesmek) kelimesinden decapitation (kafa kesme eylemlerinin genel adı) olarak türetilmiş olan kavram Türkçe literatüre dekapitasyon olarak geçmiştir. Özünde bir hayvanın ya da insanın başının kesilmesi anlamına gelmektedir (Cambridge Sözlüğü, 2023). Tıp ve biyoloji literatüründe de sıklıkla karşılaşılan dekapitasyon kavramına terörizm araştırmalarında bir metafor olarak rastlanıldığı değerlendirilmektedir. Terör örgütlerinin yerine yılan benzetmesi kullanılarak ‘yılanın başının kesilmesi’ anlamında terör örgütü elebaşlarına ve elebaşı kadrolarına yapılan operasyonların isimlendirilmesi amacıyla ‘leadership decapitation’ olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bu operasyonlar sonucunda terör örgütü elebaşları tutuklanmakta ya da ortadan kaldırılmaktadır. İnsanlık tarihinden itibaren var olan dekapitasyon kavramının tarihi çok eski zamanlara kadar dayandırılmaktadır. Eski zamanlarda zalimlikle hüküm süren liderlere tiran adı verilmiştir. Aristoteles, bu tür yöneticilerin, iktidarı kötüye kullanmaları ve ardıllarına (boşalan göreve gelecek kimse) saldırarak, sonunda onları yok edecek komplolar yaratma yollarını tanımlamıştır. Cicero da zorbaları öldürmenin bir erdem olduğunu ve bunların insan toplumundan silinmesi gerektiğini belirtmiştir (Miller, 1995). Aristo ve Cicero’nun belirttiği zalim lideri ortadan kaldırılma işi özünde dekapitasyondur.

Eski zamanlardan beri kullanılan bu taktiğin amacı ve mantığı oldukça açıktır. Operasyonel, ideolojik veya lojistik sorumlulukları olan kişilerin ortadan kaldırılması, örgütün operasyonları yürütme kabiliyetini azaltmalı veya bireysel üyelerin kararlılığını olumsuz yönde etkilemelidir (Senn ve Troy, 2017). Dekapitasyon operasyonları aynı zamanda terörist grubun örgütsel rutinini bozmak ve diğerlerini iktidarı ele geçirmekten caydırmak için tasarlanmıştır (Byman, 2006). Günümüzde özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra terör örgütü elebaşlarına ve elebaşı kadrolarına yönelik operasyonlar düzenlenmesi hız kazanmıştır. Özellikle ABD, Rusya ve İsrail başta olmak üzere birçok devlet dekapitasyon operasyonlarını terörizmle mücadelenin bir parçası olarak yaygın şekilde kullanmaya başlamıştır. Dekapitasyon operasyonlarını planlayan ve uygulayan devletler grubu giderek genişlemektedir. Türkiye Cumhuriyeti de dekapitasyon operasyonlarına ağırlık veren ülkeler arasındadır. Özellikle drone (insansız hava araçları) teknolojisinin gelişmesiyle terör örgütü elebaşlarının izlenmesi ve öldürülmesi kolaylaşmıştır. Ayrıca dekapitasyon operasyonlarını uygulayan devletler de inkar politikalarından vazgeçmeye ve kamuoyu nezdinde bu operasyonları meşru göstermeye başlamışlardır (MacDonald, 2016). Böylece dekapitasyon,

gizli bir faaliyet olmaktan ziyade ulusal ve uluslararası güvenlikte terörizmle mücadele politikalarının bir parçası haline gelmiştir.

Dekapitasyon operasyonları ile uluslararası düzen arasındaki ilişkiye yönelik mevcut araştırmalar, ağırlıklı olarak, dekapitasyon operasyonlarının mevcut yasal ve ahlaki fikirlere, normlara ve kurallara ne ölçüde uyduğuna odaklanmaktadır. Güncel terörle mücadele yöntemlerinin yanında dekapitasyon operasyonlarının durumu göz önüne alındığında, operasyonların amaçlanan hedeflerine ulaşp ulaşmadığını belirleyebilmek oldukça önemlidir (Andersson, 2018). Dekapitasyon operasyonlarının başarıya ulaşp ulaşmadığını belirlemek için yapılan çalışmalar kesin bir sonuç ortaya koyamamaktadır. Bir örgütte başarılı sonuç veren dekapitasyon, başka bir örgütte başarısız sonuç verebilmektedir. Bunun nedenleri üzerine yapılan araştırmalar kesin sonuca varılamamasının örgütlerin farklı özelliklerinden kaynaklandığı sonucuna varmışlardır (Price, 2012, 2019; Jordan, 2019). Ayrıca terör örgütünün ulusal düzeyde mi yoksa uluslararası düzeyde mi etkinlik gösterdiği sorusunun cevabı da dekapitasyon operasyonlarının başarısı açısından önem arz etmektedir.

Cronin'e (2009) göre dekapitasyon operasyonları terörist gruplara ölümcül bir darbe vurmakta ve örgütün ortadan kaldırılmasını hızlandırmaktadır. Ancak dekapitasyonun uzun vadeli etkileri tutarsızlık göstermektedir. Ona göre birçok terörist örgüt sona ererken bazıları da güç kazanabilmektedir. Bir başka çalışmada ise bir örgütün liderliğinin örgütün hayatta kalmasını tehdit etmeden genel olarak değişebileceği veya ciddi bir şekilde sorgulanabileceği sonucuna varılmıştır (Langdon, Sarapu ve Wills, 2004). Fakat Langdon ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışma kesin bir sonuca varmak için oldukça küçük bir örnekleme dayandırılmıştır. Yine de dekapitasyonun olası sonuçları hakkında fikir vermektedir. Diğer yandan Jordan (2009), dekapitasyon operasyonlarının etkisiz olduğunu ve aynı zamanda ters etki yapabileceğini belirtmiştir. Dekapitasyon operasyonlarının, örgütsel çöküşe neden olmak yerine, dağılacak olan grupların hayatta kalma süresini uzattığını öne sürmüştür. Dekapitasyon operasyonlarının etkililiği, olumlu ve olumsuz sonuçları ve ne tür örgütlerde nasıl sonuçlar verdiğinin literatürde tartışılmaya devam etmesi beklenmektedir. Terör örgütlerinin elebaşları çeşitli olması, ortaya çıktıkları andan itibaren geçen süre, motivasyon kaynakları gibi nedenlerin dekapitasyon operasyonlarının olası sonuçlarını etkilediği değerlendirilmektedir.

Grup içi etkileşim, grubun savaşıma motivasyonunun sağlanması, grubun yönlendirilmesi ve yönetilmesi gibi hususlarda oldukça önemli bir konuma sahip olan

elebaşı veya elebaşı kadrosunun ortadan kaldırılmasına yönelik birçok tartışma bulunmaktadır. Jordan (2009), yapmış olduğu çalışmada dekapitasyon operasyonlarının yanıltıcı bir strateji olduğunu belirtmiştir (s. 754). Jordan'a göre dekapitasyon operasyonları olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Benzer şekilde Pape de terör örgütlerine yönelik dekapitasyon operasyonlarının etkili olmadığını ve olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmektedir (Pape, 1996, s. 79). Ancak Mannes yapmış olduğu çalışmada dekapitasyon operasyonlarının etkili olduğunu ortaya koymuştur. Mannes bu duruma örnek olarak Peru'da, Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı Abimeal Guzmán'ın 1992'de ele geçirilmesi, ve İtalya'da Kızıl Tugay örgütün kalıntılarını ortadan kaldırmak için Kızıl Tugay elebaşlarına operasyon düzenlendiğini ve elde edilen kritik istihbari bilgileri kullanarak Kızıl Tugay'ı ortadan kaldırmaya yönelik etkili operasyonlar düzenlendiğini belirtmiştir (Mannes, 2008).

Çizelge 1.2'de Johnston'a (2012) göre 1976'dan 2009'a kadar olan başarılı dekapitasyon operasyonları görülmektedir.

Çizelge 1.2. Başarılı Dekapitasyon Operasyonları (Kaynak: Johnston, 2012, s.79)

Başarılı Dekapitasyon Operasyonları			
Ülke	Örgüt	Elebaşı	Yıl
Fas	Polisario	El-Quali Mustapha Sayed	1976
Endonezya	Fretilin	Nicolau Lobato	1978
Mozambik	Renamo	Andre Matsangaissa	1979
Nijerya	Maitatsines	Mohammadu Marwa	1980
Hindistan	PLA	Bisheswar Singh	1981
Hindistan	PLA	Thoundam Kunjabehari	1982
Kolombiya	M-19	Carlos Toledo Plata	1984
Somali	SSDF	Abdullahi Yusuf Ahmed	1984

Çizelge 1.2. (devam) Başarılı Dekapitasyon Operasyonları

Hindistan	PREPAK	R.K. Tulachandra	1985
Yemen	YSP	Abdul Fattah İsmail	1986
Pakistan	MQM	Altaf Hussain	1986
Hindistan	KCF	Manbir Singh Chaheru	1986
Hindistan	KLF	Aroor Singh	1988
Hindistan	KLN	Avtar Singh Brahma	1988
Hindistan	KCF	Labh Singh	1988
Sri Lanka	JVP	Rohana Wijeweera	1989
Pakistan	MQM	Altaf Hussain	1991
Peru	Shining Path	Abimael Guzman	1992
Çat	MDD	Goukouni Guet	1992
Cezayir	GIA	Mansouri Meliani	1992
Hindistan	BKI	Sukhdev Singh	1992
Endonezya	Fretilin	Xanana Gusmao	1992
Hindistan	KLF	G. Singh Budhsinghwala	1992
Çat	CNR	Abbas Koty	1993
Cezayir	GIA	Abdelhak Layada	1993
Endonezya	Fretilin	Gomes da Costa	1993
Cezayir	GIA	Cherif Gouimi	1994
Cezayir	GIA	Mourad Sid Ahmed	1994
Hindistan	BTFK	G.S. Manochahal	1994

Çizelge 1.2. (devam) Başarılı Dekapitasyon Operasyonları

Sierra Leone	RUF	Foday Sankoh	1997
Çat	FDR	Laokein Barde	1998
Filipinler	ASG	A. jik Abubakar Janjalani	1998
Peru	Shining Path	Oscar Ramirez	1999
Angola	FLEC-R	Antonio Bento Bembe	1999
Türkiye	PKK	Abdullah Öcalan	1999
Sierra Leone	RUF	Foday Sankoh	2000
Hindistan	UNLF	Samarendra Singh	2001
Çat	MDJT	Youssof Togoimi	2002
Angola	UNITA	Jonas Savimbi	2002
Cezayir	GIA	Antar Zouabri	2002
Cezayir	GSPC	Nabil Sahraoui	2004
United States/İrak	AQİ	Abu Musab al- Zarqawi	2006
Filipinler	ASG	Khadaffy Janjalani	2006
Sri Lanka	LTTE	Velupillai Prabhakaran	2009

İKİNCİ BÖLÜM

ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK TEORİSİ

2.1. Örgütsel Dayanıklılık Teorisi

Crenshaw (1987) terörist davranışının stratejik eylemden ziyade örgütün iç dinamiklerinin sonucunu temsil ettiğini savunmaktadır. Ona göre herhangi bir örgütün asgari amacı hayatta kalmaktır ancak bir organizasyonda rol alan insanların hedefleri salt hayatta kalmanın ötesindedir. Örgüt üyeleri ve özellikle elebaşları, örgütü geliştirmek ve ilerletmek istemektedir. Elebaşlarının kişisel hırsları, örgütün hayatta kalması ve siyasi konumuyla bağlantılıdır (s. 19). Örgütler yapıları gereği hayatta kalmak istemektedirler (Jordan, 2019, s. 29).

2.1.1. Örgüt

Literatürde örgüt kavramı için birçok tanım yapılmıştır. Örgüt kavramı farklı alanlarda ve çeşitli şekillerde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşları isimlendirmek için kullanıldığından birden çok tanımının bulunduğu değerlendirilmektedir. Ancak tanımlarda genellikle ortak bir amaç ve ortak amaç uğruna birlikte hareket eden kişilerden bahsedilmektedir. Güncel Türkçe Sözlüğe göre örgüt “ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül, teşkilat” anlamlarına gelmektedir (TDK Sözlüğü, 2023). Örgütlerden bahsedebilmek için ortak bir amaç ile bu amaç altında toplanmış kişilerin varlığı gerekli görülmektedir. Cambridge sözlüğünde de örgüt kavramını tanımlamak için ortak bir amaç ve bu amaç uğruna hareket eden kişilerden söz edilmektedir (Cambridge Sözlüğü, 2023). Sözlük tanımlarının yanı sıra Schein’a (1970) göre örgüt, “belirli bir ortak amaç veya hedefe ulaşmak için bir dizi insanın faaliyetlerinin iş veya işlev bölümü ile bir yetki ve sorumluluk hiyerarşisi yoluyla rasyonel koordinasyonudur” (s. 17). Şirketler, hükümetler, sivil toplum kuruluşları, siyasi örgütler, uluslararası örgütler, hayır kurumları, kar amacı gütmeyen örgütler, kooperatifler, eğitim kurumları ve yasa dışı örgütler olmak üzere çeşitli örgüt türleri mevcuttur ve çeşitlendirilebilir.

2.1.2. Dayanıklılık

Dayanıklılık kavramı liderlik alanında sistematik olarak araştırılmamasına veya analiz edilmemesine rağmen 21. yüzyılın başında, liderlerin karşı karşıya olduğu jeopolitik,

sosyal ve ekonomik ortamlarla birlikte, kavram örgüt ve liderler için oldukça önemli hale gelmiştir (Youssef ve Luthans, 2004, s. 1320). Dayanıklılık, “önemli olumsuzluk veya risk bağlamında olumlu uyum kalıpları ile karakterize edilen bir fenomen sınıfı” olarak tanımlanmıştır (Masten ve Reed 2002, s. 75). Örgütsel liderlik bakımından dayanıklılık, “geri tepme, sıkıntı, belirsizlik, çatışma, başarısızlık ve hatta olumlu değişim, ilerleme ve artan sorumluluktan geri dönmek için olumlu psikolojik kapasite” olarak tanımlanabilir (Luthans, 2002, s. 702). Dayanıklılık ile ilgili olarak teorik ve araştırma literatüründe varlıklar, riskler ve değerler olmak üzere üç öncüden bahsedilmektedir (Youssef ve Louthans, 2002, s. 1321). Varlık “bir grup bireyde veya belirli bir sonuç kriterine göre gelecekte olumlu bir sonuç öngören durumlarında ölçülebilir bir özellik” olarak tanımlanırken risk “istenmeyen bir sonucun yüksek olasılığı” olarak tanımlanmaktadır (Master ve Reed, 2002, s. 76). Geleneksel araştırmalar, riskleri azaltmanın veya bunlardan kaçınmanın gerekliliğini vurgular. Bununla birlikte, liderlik bağlamında, risk kaçınılmaz olarak düşünülmeli, mutlaka kaçınılması gerekmemeli, daha ziyade esnekliğe ulaşma sürecinin bir parçası olarak kontrol edilmeli ve yönetilmelidir (Youssef ve Louthans, 2002, s. 1321).

Dayanıklılığın değerler ve inançlar öncülü, çok zor olan mevcut durumu daha yönetilebilir hale getirmekte ve bu değerler aynı zamanda daha tatmin edici bir geleceğe bağlantı sağlamaktadır. Dirençli insanlar, zorluklar karşısında dayanıklılık geliştirmektedirler (Rogers, Bohland ve Lawrence, 2020). Değerler, olayları yorumlamak ve şekillendirmek için farklı yaklaşımlar sunmada önemli bir rol oynamaktadır. Başka bir deyişle, değerlerin dayanıklılığı artırmadaki rolü, bir anlam kaynağı olarak bu değerlerin istikrarına dayanır ve değerlerin hayatta kalma işlevine hizmet etmesi için, kötü zamanlarda bile bu istikrarlı anlam kaynağını garanti edecek kadar güçlü olmaları gerekmektedir (Youssef ve Louthans, 2002, s. 1321).

Bu öncüllerin dışında çevresel faktörler de dayanıklılığı etkilemektedir. Ekonomik gerilemeler, siyasi kargaşalar, sağlık sorunları ve salgın hastalıklar gibi risk faktörlerinin yokluğu veya uygun şekilde yönetilmesi de bir ülkenin, topluluğun veya örgütün dayanıklılığını etkilemektedir (Youssef ve Louthans, 2002, s. 1322). Örgütlerin çeşitli olumsuzluklara yanıt vermelerinin yanı sıra zorlu koşullar karşısında olumlu bir şekilde uyum sağlamaları, fırsatlardan yararlanmaları ve sürdürülebilir performans iyileştirmeleri sunmaları için dayanıklılık gereklidir. Başka bir ifadeyle üst düzey liderler hem olumsuz durumlara karşı sigortalanmalı (Stephenson, 2010), hem de bunu yapmamanın maliyeti çok

büyük hale gelmeden örgüt mevcut durum ya da durumlara uyum sağlamalı ve değişmelidir (Denyer, 2017 ss. 6.).

Örgütsel liderliğe uygulandığında, dayanıklılık, "sıkıntı, belirsizlik, çatışma, başarısızlık ve hatta olumlu değişim, ilerleme ve artan sorumluluktan geri sıçramak için olumlu psikolojik kapasite" olarak tanımlanabilir (Luthans, 2002, s. 702).

2.1.3. Örgütsel Dayanıklılık

Örgütsel dayanıklılık, “bir örgütün hayatta kalmak ve gelişmek için artan değişim ve ani aksaklıkları öngörme, bunlara hazırlanma, yanıt verme ve bunlara uyum sağlama yeteneğidir” (Denyer, 2017, s. 2). Bununla birlikte örgütsel dayanıklılık, iş ve kriz durumlarında performansa katkıda bulunan ve sürekli hareket eden bir hedeftir (Mitroff, 2005). Örgütlerin uyum sağlamasını, güvenilir olmasını (Weick ve Sutcliffe, 2007) ve örgütlerin yıkıcı zorlukları yönetmelerini sağlamaktadır (Durodie, 2003). Örgütsel dayanıklılık ayrıca bir örgütün kriz zamanlarında hayatta kalma ve hatta potansiyel olarak gelişme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Seville vd., 2008). Örgütsel dayanıklılık iki temel nedenden dolayı oldukça önemlidir. Birincisi toplum ve örgütsel dayanıklılık karmaşık bir ortamda birbirine bağımlıdır (Dalziel ve McManus, 2004). İkincisi, dayanıklı olmak örgütlere rekabet avantajı sağlayabilmektedir (Parsons, 2007, ss. 6). Coutu’ya (2002) göre dayanıklı kişi ve örgütler, gerçeği kabul etme yeteneğine, derin bir inanç ile güçlü değerlere ve doğaçlama yeteneğine sahiptirler. Örgütler birçok etmen karşısında örgütsel dayanıklılıklarını meydana getirmek ve örgütsel dayanıklılık düzeylerini yükseltmek için çalışmalar yapmaktadırlar. Örgütlerin, örgütsel dayanıklılıklarını oluşturma ve bu düzeyi yükseltmek istemelerindeki temel amaç örgütün savunma becerilerini artırmak istemeleridir (Okun, 2021).

Örgütsel Dayanıklılık, bütünsel bir yaklaşım ve önleyici kontrol, dikkatli eylem, performans optimizasyonu ve uyarlanabilir yenilik arasında uygun bir denge gerektirir (Denyer, 2017, s. 25). Genel olarak, örgütsel dayanıklılık konusunda üç ana bakış açısı ayırt edilebilmektedir. İlk grup bilim adamları, dayanıklılığı bir kuruluşun olumsuz durumlara direnme yeteneği ve/veya rahatsızlıklardan sonra toparlanma ve normal bir duruma dönme yeteneği olarak ifade etmektedir (Horne, 1997; Horne ve Orr, 1998; Robert, 2010). Örneğin Robert, örgütsel dayanıklılığı “bir örgütün, bozulmalara veya başarısızlıklara rağmen kabul edilebilir bir işlevsellik düzeyini sürdürme veya eski haline getirme kapasitesi” olarak

tanımlamaktadır (Robert, 2010, s. 13). Öte yandan Lengnick-Hall, Beck ve Lengnick-Hall (2011) örgütsel dayanıklılığı “bir örgütün etkin bir şekilde özümseme, duruma özel tepkiler geliştirme ve nihayetinde örgütün varlığını sürdürmesini tehdit eden yıkıcı sürprizlerden yararlanmak için dönüştürücü faaliyetlerde bulunma yeteneği” olarak açıklamıştır (s. 244).

Bu bakış açısına göre örgütsel dayanıklılık, beklenmedik olaylarla aktif ve amaçlı başa çıkma olarak anlaşılabilmektedir. Dayanıklı örgütler, değişen koşulların gereksinimlerine uyacak şekilde iç ve dış kaynakları ve yeterlilikleri uyarlamalarına, bütünleştirmelerine ve yeniden yapılandırmalarına olanak tanıyan bir dizi yeteneğe sahiptir (Duchek, 2020, s. 219). Dayanıklı bir örgüt; stratejisini, operasyonlarını, yönetim sistemlerini, yönetim yapısını ve karar destek yeteneklerini, sürekli değişen riskleri ortaya çıkarmak ve bunlara uyum sağlamak, önemli kazanç faktörlerindeki kesintilere dayanabilmek ve rakiplere göre avantajlar yaratmak için etkin bir şekilde faaliyet yürütmektedir (Starr, Newfrock ve Delurey, 2003, s. 59.).

Literatürde örgütsel dayanıklılığın kavramsallaştırılmasına ilişkin çok az fikir birliği vardır (Kendra ve Wachtendorf, 2003; Linnenluecke, 2015). Farklı tanımlara dayalı olarak, bilim adamları genellikle araştırmanın belirli amaçlarına yönelik kendi kavramsallaştırmalarını geliştirmişlerdir. Örgütsel dayanıklılığa ilişkin kapsayıcı bir teorik çerçeve eksikliği vardır. Genel olarak, üç kavramsallaştırma kategorisi ayırt edilebilmektedir; dayanıklılığı bir sonuç olarak ele alanlar, dayanıklılığı bir süreç olarak açıklayanlar ve dayanıklılık yeteneklerine odaklananlar (Duchek, 2020, s. 220). Bu kategorileştirmenin dışında örgütsel dayanıklılığın kavramsallaştırılmasında öğrenme rutinleri de dikkat çekmektedir. Kayes ve Yoon (2020), örgütsel dayanıklılığa yol açan öğrenme rutinlerini şu şekilde özetlemektedir: deneyime açıklık, öğrenme kimliği, sosyal destek, esneklik, sürekli iyileştirme ve kasıtlı odaklanma. Ayrıca, dayanıklılık, bu öğrenme rutinlerine yerleştirilmiştir ve örülmüştür. Kuruluşlar öğrenme rutinlerine dahil olup bunları geliştirirken, onlar da dayanıklılık geliştirmektedir. Örgütsel dayanıklılığın genellikle bozulma, kriz veya aksamalardan geri sıçrama ile ilişkilendirilmesine karşın, öğrenme rutinlerinin örgütsel dayanıklılığa doğru olumlu bir yolu temsil ettiğini savunmaktadırlar.

2.1.4. Örgütsel Dayanıklılık Teorisine Göre Örgütlerin Dekapitasyon Direnci

Dekapitasyon direnci, örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından ne kadar etkilendiğini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Dekapitasyon direnci yüksek olan örgütler bu operasyonlardan diğerlerine göre daha az etkilenirken dekapitasyon direnci

düşük olan örgütler ise operasyonlardan daha fazla etkilenmektedir. Örgütsel dayanıklılık teorisine göre örgütlerin dekapitasyon direnci örgütün yapısı ve ideolojisiyle önemli derecede ilişkilidir (Jordan, 2019).

Jordan'ın (2019) terör örgütlerinin elebaşlarının hedeflenmesinin örgütleri nasıl etkilediğini ortaya koyduğu “Liderliğin Dekapitasyonu: Terör Örgütlerinin Stratejik Hedef Alınması” isimli eserinde örgüt yapısını, grup istikrarını artıran ve net bir ardılık sürecini kolaylaştıran bir iç mekanizma olarak tanımlamıştır. Ona göre örgüt yapısı gelişmiş terör örgütlerinde idari sorumluluklar ve işlevler arasında net bir ayrım vardır ve bir elebaşı veya elebaşlarının aniden görevden alınmasına karşı koyma olasılıkları daha yüksektir. Örgütsel yapının gelişmişliği örgütlere, elebaşlarına yönelik operasyonlara karşı koymak için gerekli kurumsal fazlalığı da sağlayabilmektedir. Organizasyonel kesintileri en aza indiren standart işletim prosedürlerine ve ardılık mekanizmalarına sahiptirler. Ayrıca örgütsel yapısı gelişmiş örgütler verimli olma ve yerel toplulukların gözünde daha meşru görülme eğilimindedirler. Elebaşını kaybetmiş terör örgütlerinin karşı karşıya olduğu en önemli sorunlardan biri halefiyettir. Örgüt yapısı gelişmiş terör örgütlerinin, devreye girmeye hazır yeni bir elebaşı ve geniş bir üye kaynağı ile net bir otorite hiyerarşisine sahip olması muhtemeldir ve bu da halefiyet sorunlarını azaltmaktadır. Dolayısıyla dekapitasyon direncini artırmaktadır.

İdeoloji, bir örgütün elebaşına yönelik operasyon düzenlenmesi karşısında direncini etkilemektedir. Örgütler dini, ayrılıkçı, sağcı veya solcu ideolojiler olarak sınıflandırılabilirler. Dini, özellikle İslamcı ve ayrılıkçı örgütlerin dekapitasyon operasyonlarına karşı daha dirençli olması gerektiğini, çünkü dayandıkları ideolojinin ifade edilmesi için elebaşlarına bağlı olmadığı savunulmaktadır. Bu durumlarda, ideoloji genellikle örgütün içinden çıktığı yerel toplulukların önemli bir bölümünü temsil etmekte ve bu nedenle bir elebaşına bağlı olmamakla birlikte topluluklar içinde yaygındır. Bu örgütler genellikle, elebaşlarına yönelik bir saldırının ardından örgütsel gücü ve kapasiteyi korumak için gerekli olan önemli bir militan desteğine sahiptir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

3.1. Terör ve Terörizm

Türkçe’de Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğüne göre terör Fransızca “terreur” kelimesinden dilimize geçmiş ve yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıkmak, korkutma, tedhiş gibi anlamlara gelmektedir (TDK Sözlüğü, 2023). Cambridge Sözlüğünde ise terör “aşırı derecede korku” olarak tanımlanmıştır (Cambridge Sözlüğü, 2023). Terör tanımları içerisinde korku kavramı üzerindeki ortaklık dikkat çekmektedir. Fakat insanlar mistik sebeplerle ya da dini inançlar gibi birçok farklı durumda korku hissine kapılabileceklerinden, bunların hepsini terör olarak nitelendirmek doğru değildir (Demir, 2017, s. 74). Thornton’a (1964) göre terör “siyasi davranışı normal dışı yollarla etkilemek için tasarlanmış şiddet kullanımı veya şiddet tehdidi içeren sembolik eylemler”dir (s. 73). Thornton’un terör tanımından hareketle bir olayın terör olayı olarak nitelendirilebilmesi için mutlaka siyasi bir amaç ve şiddet kullanımı veya şiddet tehdidi içermesi gerekmektedir. Terör tanımı içerik bakımından devletten devlete değişiklik göstermekle beraber bütün tanımlar siyasi amaçlar ve şiddet veya şiddet tehdidi bakımından benzeşmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti devletinde Terörle Mücadele Kanunu’na göre terör; “cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” şeklinde tanımlanmaktadır (Terörle Mücadele Kanunu, 1991, s. 1).

Enders ve Sandler’a (2002) göre terörizm, genellikle teröristlerin etkilemeye çalıştığı politika yapımına doğrudan dahil olmayan, geniş bir izleyici kitlesinin gözünü korkutarak siyasi, dini veya ideolojik bir hedef elde etmek için alt ulusal grupların önceden tasarladıkları normal dışı şiddet veya vahşeti kasıtlı olarak kullanması veya kullanma tehdididir (ss. 145-146). Terörizm; iktidar arayışı, iktidarın elde edilmesi ve politik değişime ulaşmak için güç

kullanılması gibi eylemler nedeniyle iktidar ve politikayla ilgilidir. Dolayısıyla terörizm, siyasi bir amaç uğruna veya bu amaçla kullanılan ve yönlendirilen şiddet veya şiddet tehdididir (Hoffman, 2006).

Terörizmin, bir asırdan fazla bir süredir siyasi bir taktik olarak kullanılmasına rağmen uluslararası güvenliğin önemli bir sorunu olarak karşımıza çıkması daha yeni bir eğilimdir (Smith, 2010, s. 151). Günümüzde terörizm sadece bir ülkenin veya bir bölgenin karşılaştığı bir sorun olmaktan çıkmıştır ve dünyanın hemen her bölgesinde ve neredeyse bütün devletlerin belli ölçüde karşılaştıkları bir gerçek haline gelmiştir (Baharçipek, 2000, s.12).

Ülkelerin resmi kurumlarının yapmış oldukları terör tanımları çizelge 3.1’de sunulmuştur.

Çizelge. 3.1. Resmi Kurumlar Tarafından Yapılan Terör Tanımları (Kaynak: Ağır ve Tekin, 2021. ss. 3-4).

Ülke veya Resmi Kurum	Terör Tanımı
İngiltere	Bir siyasi, dini veya ideolojik nedeni ilerletme amacıyla herhangi bir kişiye veya mülkiyete karşı, ciddi şiddet içeren eylemde ve eylem tehdidinde bulunmak.
Almanya	Elde edilmesi amaçlanan siyasal hedefler için başkalarının yaşam ve mülkleri üzerine, özellikle şiddetli suçlar yoluyla saldırılarda bulunarak sürdürülen mücadele.
Kanada	Suç sayılan veya siyasi, dini, ideolojik amaçlarla toplumu sindirmek veya hükümeti bir eylemi yapmamaya zorlamak amacıyla, öldürme, ağır yaralama, temel hizmetleri, tesisleri veya sistemleri kesintiye uğratma adına yapılan ya da yapılması tehdidinde bulunulan eylemler.
ABD Savunma Bakanlığı	Genellikle politik, dini veya ideolojik bir hedefe ulaşmak için hükümetleri veya toplulukları zorla sıkıştırarak, yasa dışı bir şekilde, bireylere veya mülklere yönelik şiddet veya şiddet tehdidi.

Çizelge 3.1. (devam) Resmi Kurumlar Tarafından Yapılan Terör Tanımları

ABD yasası	Siyasal veya sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla sivil bir nüfusa gözdağı vermek ya da zorlamak, bir hükümeti yıldırmak ya da baskı altına almak, suikast ve kaçırma eylemleri kullanarak bir hükümetin politikaları üzerinde etkide bulunmak.
İsrail	Faaliyetleriyle bir insanın ölümüne veya yaralanmasına sebep olacak şekilde, planlı şiddet eylemlerinde veya planlı şiddet eylemleri tehdidinde bulunmak.
Japonya	Halkta korku ve endişe duyguları yaratmak suretiyle ve belirli bir amaca ulaşmak amacıyla gerçekleştirilen siyasi veya ideolojik temellere dayanan şiddet ve tahrip eylemleri.
Birleşmiş Milletler	Bir grubun gözünü korkutmak, sivillerin ya da savaş halinde bulunmayan unsurların ciddi bir şekilde yaralanmasına veya ölümüne sebebiyet vermek, hükümetleri zora sokmak, uluslararası bir organizasyonu bir şeyi yapmaya ya da yapmaya zorlamayı amaçlayan her türlü faaliyet.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerindeki terörizm tanımları ise çizelge 3.2’de görülmektedir.

Çizelge 3.2. OECD Ülkelerinin Terörizm Tanımları (Kaynak: Acar ve Yanal, 2020, s. 23).

Ülke	Terörizm Tanımı
Avustralya	Avustralya hükümetine veya Avustralya Eyaletleri veya Bölgelerine veya yabancı bir ülkeye baskı yapmak veya onları korkutmak veya halkı sindirmek amacıyla siyasi, dini veya ideolojik bir amacı ilerletmek amacıyla yapılan eylem veya yapılan tehdit
Avusturya	Hükümeti etkilemek ya da halkı veya halkın herhangi bir bölümünü korkutmak

Çizelge 3.2. (devam) OECD Ülkelerinin Terörizm Tanımları

Fransa	Kasıtlı olarak yasa ve düzeni bozmak
Almanya	Nüfusta ve nüfusun herhangi bir kesiminde korku yaratmaya ve böylece bir hükümeti veya kamu kurumunu etkilemeye uygun siyasi, dini, etnik veya ideolojik amaçlarla işlenen eylemler
Hollanda	Belirli politik ve/veya dini ve/veya ideoloji amaçlara hizmet etmek amacıyla planlanmış veya gerçekleştirilmiş olması muhtemel saldırılar
İspanya	1-Yerleşik siyasi düzeni istikrarsızlaştırma veya işlendiği sosyal çevrede korku ve güvensizlik yaratma amacıyla yapılan her eylem 2-Anayasayı, kanunu ve düzeni ciddi şekilde bozmak
İsviçre	Halkı veya halkın herhangi bir kesimini korkutabilecek herhangi bir hükümet veya devlet kuruluşunu etkilemeye neden olabilecek siyasi, dini, etnik, ideolojik veya benzer bir amaçla gerçekleştirilen eylemler
ABD	Amerika Birleşik Devletleri'nin sivil nüfusunu zorlama; politikayı etkileme veya zorla ABD'yi etkileme çabasının bir parçası olan faaliyetler

Terör ve terörizm tanımları genel olarak siyasi amaçlar, korku, şiddet veya şiddet tehdidi ile siyasi, dini ve ideolojik temeller hususları üzerinde birbirine benzemektedir.

Ancak “terör ve terörizm farklı kavramlardır. Terör; her türlü şiddet hareketlerini içermekte olup, örgütlü ve kurlsız şiddet hareketleri olarak tanımlanabilir. Terörizm ise siyasi unsur içeren, yani bir ideolojisi bulunan ve mevcut sistemi şiddet yoluyla tahribe yönelmiş, bir ideoloji etrafında örgütlenen birden fazla kişinin şiddet eylemleri temelinde, mevcut siyasi iktidarı ve rejimi hedef alan faaliyetlerdir.” (Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, 2023, s. 1).

Sonuç olarak terör ve terörizm siyasi amaçlar uğruna şiddet veya şiddet tehdidi kullanma olarak özetlenebilir.

3.1.1. Terörle Mücadele

Terörle mücadele, bilindiği kadarıyla, terör ortamlarını ve gruplarını etkin bir şekilde ortadan kaldırmaya yönelik ileriye dönük politikaları ifade etmektedir. Seçilen politika ne olursa olsun nihai hedef, terörist saldırıları önleyerek veya sayısını azaltarak hayat kurtarmaktır (Martin, 2017, s. 249). Yurt içerisindeki terörle mücadele faaliyeti çoğunlukla taktik seviyede kolluk kuvvetlerince ve askeri birliklerin de desteğiyle yürütülür. Terörle mücadele seçeneklerini politika sınıflaması içinde vermek gerekir. Bu sınıflamada terörle mücadele politikası, mantığı, pratik hedefleri ve kullanılan tipik kaynaklar yer almaktadır.

Çizelge 3.3’de Martin’e (2017) göre terörle mücadele seçeneklerinin genel politika sınıflaması görülmektedir.

Çizelge 3.3. Terörle Mücadele Politika Sınıflaması (Kaynak: Martin, 2017, s.251)

Terörle mücadele politikası sınıflaması	Etkinlik Profili		
	Mantık	Pratik Hedefler	Kullanılan Tipik Kaynaklar
Güç Kullanımı	Güç Sembolü	Teröristleri cezalandırmak veya yok etmek	Askeri güçler Paramiliter güçler Gizli görevliler
Savaş dışındaki operasyonlar: Baskıcı seçenekler	Caydırma, öngörme, kararsızlaştırma	Teröristleri engellemek İstihbarat Destekleyenlerin baskı altına alınması	Teknolojiler İstihbarat görevlileri Gizli görevliler
Savaş dışındaki operasyonlar: Barışçıl seçenekler	Altta yatan sorunları çözmek	Mevcut krizleri çözmek Gelecekteki krizleri önlemek	Sosyal kaynaklar Ekonomik kaynaklar Aracılar
Hukuki Seçenekler	Hukukun üstünlüğü	Uluslararası işbirliği Teröristlerin kovuşturulması, yakalanması ve hapsedilmesi	Uluslararası organizasyonlar Yasa uygulama birimleri Yurt içi yasal kurumlar

Terörle mücadele sadece kolluk kuvvetlerince değil ulusal ve yerel yöneticilerin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının da sorumluluk üstlenmesiyle gerçekleştirilmelidir (Ministry of the Interior and Kingdom Relations, 2004, s. 45). Terörün basit ve tek bir çözümü olmadığı gibi, teröre yol açan basit ve tek bir sebep de mevcut değildir. Terörle mücadelede kolay ve popüler seçenekler çoğu zaman en yararsız seçenekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Silke, 2005, s. 242). Diğer bir ifadeyle hükümetlerin terörle mücadele stratejileri, genellikle terör örgütlerinin kapasitesini ve dinamiklerini dikkate almamaktadır (Efegil, 2019, s. 73). Dolayısıyla hükümetlerin terörle mücadele stratejileri çoğunlukla yanlış hazırlanmış olmaktadır (Cronin, 2006, s. 18). Ayrıca hükümetler terör örgütlerinin siyasi motivasyonlarını dikkate almamaktadırlar. Bu nedenle terör örgütlerinin arkasındaki takipçi desteğini görmemektedirler (Efegil, 2019, s. 74). Ancak terörle mücadele stratejilerini bütünüyle başarısız ve yanlış kabul etmek doğru değildir. Teknolojik gelişmeler ve akademik çalışmalarla birlikte devletlerin terörle mücadele stratejileri gelişmekte ve günden güne devletler terörle mücadelede önemli mesafe almaktadırlar.

Bununla birlikte, devletlerin terörle mücadele stratejileri teröristleri ve onların şiddet eylemlerini anlamak kavramsal bir temelden yoksundur. Bu yoksunluk, bir devletin terörle nasıl mücadele etmesi gerektiğine yönelik birçok düzeyde ciddi meydan okumalara sebebiyet vermektedir (Borum, 2004, s. 4). Başka bir ifadeyle, devletlerin terörle mücadele yöntemleri terörün temel nedenleri olarak görülen birçok sorundan çok daha fazla olumsuz etkiye sahip olabilmektedir. Terörizm literatüründe, karşı tedbirlerin istemeden de olsa teröre yol açmada ve terörizmi sürdürmede önemli bir rol oynayabileceğine dair bir kanı da mevcuttur (Silke, 2005, ss. 241-242). Aynı nedenden ötürü, teröristleri etkisiz hale getirmek ve temel insan haklarını ihlal etmek veya demokratik süreçleri göz ardı etmek olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Horgan, 2005, s. 50).

Terörle mücadele stratejileri oldukça dikkatli hazırlanmalıdır. Olası sonuçlar göz önünde bulundurulmalı, hedef örgütün ideolojisi, amaçları ve yapısı dikkate alınmalıdır. Teröre karşı alınacak tedbirler zamanla ortaya çıkan değişimlere göre yeniden düzenlenmelidir (Efegil, 2019, s. 75).

Güç kullanımı içeren terörle mücadele politikalarından biri dekapitasyon operasyonlarıdır. Bir terörist grubun kilit elebaşını veya elebaşlarını öldürmek ya da yakalamak için tasarlanmış olan başını kesme operasyonları (dekapitasyon), birçok devletin terörle mücadele stratejilerinde belirgin bir şekilde yer almaktadır (Price, 2012, s. 9).

“Lider kadro; terör örgütünü bir arada tutma, terör olaylarını gerçekleştirmedeki süreklilik, örgüte yön verme ve yol gösterme gibi örgüt içi birçok dinamik açısından oldukça önemlidir. Terör örgütü liderleri ya da liderlik merkezi (komuta kontrol merkezleri) grup üyelerinin birbirleri ve liderleri ile arasındaki psikososyal bağların sürdürülmesinde, grubun bir bütün halinde hareket etmesinde, grubun savaşıma motivasyonunun devam ettirilmesinde ve en önemlisi de grup kimliğinin sürdürülmesinde önemli rol oynamaktadır” (İlhan ve Tuncal, 2015, s. 101). Bu nedenle terörle mücadele kapsamında dekapitasyon operasyonları düzenlenmektedir.

Örgüt için önem arz eden yönetici ve elebaşı konumundaki teröristlerin tekrarlayıcı ve ısrarlı bir şekilde etkisiz hale getirilmesi, devletin “istenilen yer ve zamanda terörist unsurlara ulaşabilecek kapasite, imkân ve güce sahip olduğuna” ilişkin bir mesaj vermektedir (Güler ve İlhan, 2016, s. 2). El-Kaide, Shining Path gibi terör örgütlerinin elebaşı kaybından sonra oluşması muhtemel güç boşluğunu telafi etmek amacıyla alternatif elebaşı kadrosunun gelişimine önem verdikleri görülmektedir. Bu nedenle de İlhan ve Tuncal (2015), bu örgütlere yönelik dekapitasyon operasyonlarının örgütleri dağılma sürecine sokmakta başarısız olduğunu öne sürmektedir (s. 102). Dekapitasyon operasyonlarından sonra beklenenin aksine örgütü cesaretlendiren ve güçlendiren sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir.

3.1.2. Terörizmle Mücadele

Terörizm kavramı üzerinde ortak bir tanım ya da anlayış bulunmamaktadır. Bu nedenle terörizmle mücadelenin içeriği ile ilgili de net bir fikir birliğinden bahsetmek mümkün değildir (Demir, 2017, s. 128). Terörizmin sebeplerinin araştırılması psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, tarih, ekonomi ve uluslararası ilişkiler gibi birçok disiplinin dikkatini çekmektedir. Tek bir disiplinin bakış açısını içeren çalışmalarla birlikte, farklı disiplinlerin birey, grup, örgüt, devlet ve uluslararası ortam gibi düzeylerini inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır (Demir, 2019, ss. 4-5).

“Terörizmle mücadeleyi ifade etmek için karşı-terörizm (counter-terrorism) ve anti-terörizm (anti-terrorism) kavramları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Fakat bu kavramlar farklı anlamlar ifade etmektedirler. Karşı-terör, terör saldırılarına şiddet içeren araçlar ile karşılık vermeyi ve özünde saldırı faaliyetini kapsamaktadır.

Anti-terör ise, daha geniş kapsamlı terörizmle mücadele politikalarının uygulanmasını içermektedir. Bu yöntemle terör örgütlerinin toplumdan bağlarının koparılması, örgütlerin dönüştürülmesi ve toplumda devlet yanlısı grupların oluşturulması hedeflenmektedir.” (Demir, 2017, s. 128).

Gunaratna’ya (2007a) göre terörizmle mücadeleye yönelik üç yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla “operasyonel olarak terörizmle mücadele, stratejik olarak terörizmle mücadele ve çatışma çözümüne yatırım yapmak”tır (s. 125). Operasyonel terörizmle mücadele kısa vadede hedeflere yönelikken, stratejik terörizmle mücadele orta vadeli hedeflere yöneliktir. Çatışmaların çözümüne yatırım yapma yaklaşımı ise uzun vadede hedefleri kapsamaktadır.

“Operasyonel terörizmle mücadele doğrudan teröristleri yakalamak ve yok etmek üzerinedir. Stratejik olarak terörizmle mücadele, terörizmin ortaya çıkması ve sürdürülmesi için siyasi ve operasyonel alanı azaltmaya çalışan hükümet eylemlerini savunur. Stratejik olarak terörizmle mücadelede hedef terörizmi tetikleyen, yönlendiren ve meşrulaştıran ideolojiye karşı koymaktır. Stratejik terörle mücadelenin kolları ideolojik, eğitim, medya, yasama ve mali tepkilerdedir. Uluslararası sistemdeki siyasi şiddet tehdidini azaltmak için, uluslararası toplum bölgesel çatışmaları siyasi müzakere yoluyla sona erdirmeye yeteneğini geliştirmelidir. Bu da terörizmle mücadelede çatışmaların çözümü için fazlaca yatırım yapmakla mümkündür” (Gunaratna, 2007a, ss. 125-126).

Mokhtari’ye (2007) göre terörizmle mücadele stratejisi eğitimi içermelidir. Ona göre terörizmi tamamen ortadan kaldırmak belki mümkün olmayabilir ancak eğitim, karakter oluşturmak, terörizmi marjinalleştirmek ve terörist eğilimleri kontrol altına almak için en önemli uzun vadeli çözüm eğitimidir (ss. 59-60).

Gunaratna’ya (2007b) göre terörizmle mücadelede terörist grupların operasyonel altyapısı dağıtılmalı ve kavramsal altyapısı derinlemesine incelenmelidir. Terörizm, ideolojik aşırılığın kısır bir yan ürünü olduğundan devletler ve toplumlar, terörist grupların insan kayıplarını ve maddi israflarını yenilemelerini zorlaştırmak için ideolojik bir tepki geliştirmelidir (s. 21).

Terörizmle mücadele özetle terör örgütlerinin ideolojilerinin ve motivasyon kaynaklarının ortaya konulması, örgüte katılım sebeplerinin incelenmesi, örgüt

militalanlarının demografik özelliklerinin belirlenmesi olarak ifade edilebilir. Orta ve uzun vadeli hedeflere sahip olan terörizmle mücadelede terörizmi ortaya çıkaran sebepleri ortaya koymak ve bunların önüne geçmek için psikoloji, uluslararası güvenlik gibi birçok disiplinle birlikte yürütülen çalışmalar ele alınmakta iken, terörle mücadele kısa vadede hedefleri olan teröristleri yakalamak veya yok etmek üzere gerçekleştirilen askeri operasyonları içermektedir.

3.2. Terör Örgütleri

3.2.1. El-Kaide

Savrun, (2020) yapmış olduğu çalışmada birçok batılının El-Kaide terör örgütünü “Suudi Arabistanlı aşırı radikal ve bağınaz bir dinci olan Usame bin Ladin’in kurduğu ve onun emriyle her türlü caniliğı yapabilecek bir terörist örgüt” olarak tanımlayacağını belirtmiştir (s. 54). Ancak El-Kaide terör örgütünü Suudi Arabistan’la sınırlamak oldukça yanlış bir yaklaşımdır. El-Kaide dünyanın birçok bölgesinde faaliyet göstermiş ve birçok farklı bölgeden katılımcı almıştır. Burke’ye (2004) göre El-Kaide bir terör örgütü olmaktan daha çok bir ideolojiyi temsil etmektedir. Arapça bir kelime olan qaeda, taban veya temel olarak ya da bir ilke veya "yöntem" olarak tercüme edilmektedir (s. 1).

Akyol ve Tekin’in belirttiğine (2021) göre El-Kaide terör örgütünün isim babası bir akademisyen olan Abdullah Azzam’dır (s. 44). Modern Sünni Müslüman radikal eylemcilerin önde gelen isimlerinden olan akademisyen Abdullah Azzam, 1987 yılında el-kaide el-sulbah (güçlülerin öncüsü) çağrısında bulunmuştur (Burke, 2004, s. 1). Abdullah Azzam bu çağrısında,

“her ilke, onu ileriye taşımak için bir öncüye ihtiyaç duyar ve topluma doğru ilerlerken, ağır görevlere ve muazzam fedakarlıklara katlanmaktadır. Bu ideolojinin zaferini elde etmek için sahip olduğu her şeyi veren böyle bir öncü gerektirmeyen ne dünyevi ne de göksel hiçbir ideoloji yoktur. Bayrağı hayatın gerçekliğinde hedefine ulaşana kadar dimdik, sonsuz ve çetin bir yolda taşır, çünkü Allah onu yapmayı mukadder kılmıştır ve tecelli eder. Bu öncü, beklenen toplum için Al Qa'idah al Sulbah'ı oluşturmaktadır” şeklinde yazmıştır (Migaux, 2007, s. 315).

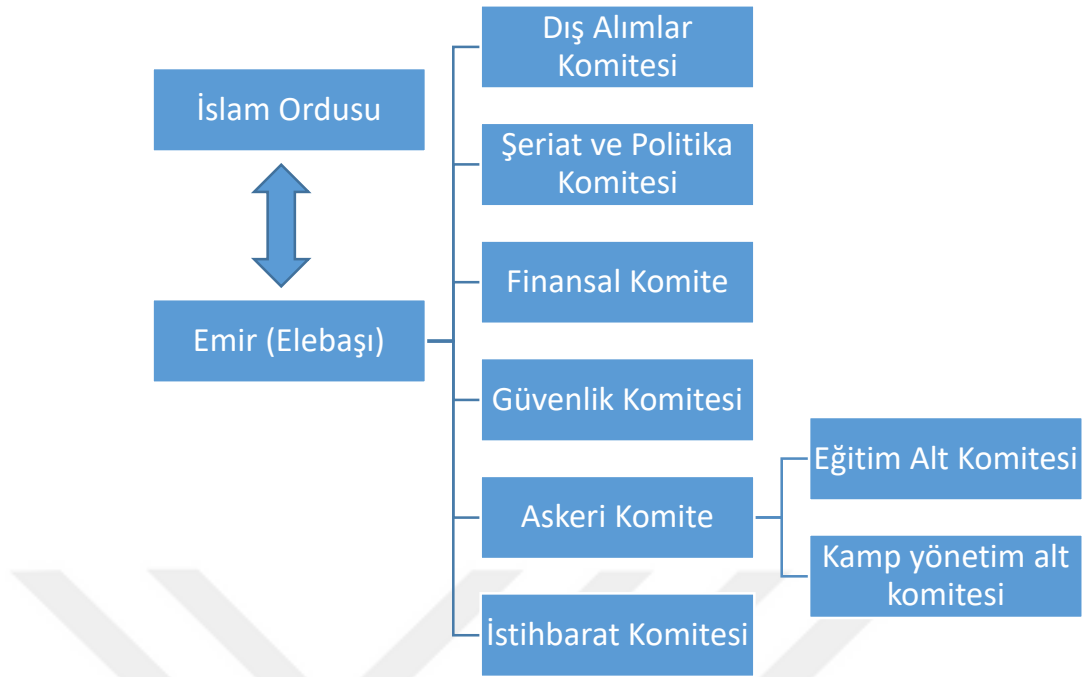
El-Kaide terör örgütü, Azzam’ın 1988’de el-Kaide el-Sulbah ismini yazmasından 4 ay sonra Usame bin Ladin tarafından Pakistan’ın Peşaver şehrinde kurulmuştur (The 9/11

Commission Report, 2004, s. 56). İlk El-Kaide eylemleri Aden'de Somali'ye giden ABD askerlerine, Nairobi ve Darüsselam'daki ABD elçiliklerine yapılmıştır. Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan ilk saldırı da 1993'te gerçekleşmiş, 11 Eylül 2001'deki saldırıyla ise El-Kaide'nin uluslararası görünürlüğü artmıştır (Sönmez, 2019, s. 137).

Aslen Filistinli olan Abdullah Azzam (1941-1989), küresel terörizmin babası olarak görülmektedir. 1980'lerin başında Usame bin Ladin ve Abdullah Azzam'ın öncülüğünde kurulan terörist ağ, 1998 yılından itibaren El-Kaide olarak anılmaya başlamıştır (Akyol ve Tekin, 2021, s. 44). 1998 yılında Doğu Afrika'daki ABD Büyükelçiliği bombalamalarıyla ilgili soruşturması sırasında, Usame bin Ladin ve yardımcılarının oluşturduğu gevşek bağlantılı eylemci grubunu "El Kaide" olarak adlandıran Federal Bureau of Investigation (FBI) olmuştur (Burke, 2004, s. 18). Usame bin Ladin ve Abdullah Azzam'ın çabalarıyla El-Kaide'nin merkezi olan Afganistan'a 20.000 örgüt üyesinin geldiği tahmin edilmektedir (Savrun, 2020, s. 55). Usame ve Azzam, Afganistan'da yeni üyeler çeken ve İslami militan gruplar arasında bağlantılar oluşturan bir yapı oluşturabilmiş olsalar da El Kaide, İslam dünyasından birçok militan grup ve kişiye finansman, bağlantı ve uzman tavsiyesi sağlayan bir yapı gibi işlev görmektedir (Burke, 2004, s. 18).

3.2.1.1. El-Kaide terör örgütünün yapısı, ideolojisi ve amaçları

El-Kaide terör örgütü yapısında faaliyet kolları olarak bir istihbarat bileşeni, bir askeri komite, bir mali komite, medya işleri ve propagandadan sorumlu bir komite ile bir siyasi komite içermektedir. Ayrıca bin Ladin'in yakın çevresinden oluşan bir Danışma Konseyi (Shura) de yapının içerisinde mevcuttur (The 9/11 Commission Report, 2004, s. 56). El-Kaide terör örgütünün yapısal hiyerarşisi şekil 3.1'de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. El-Kaide Terör Örgütü'nün Yapısı (Staff Statement no. 15, 2004, s. 2)

Bir başka görüşe göre ise “El-Kaide terör örgütü üç ana unsurdan oluşmaktadır. Birinci unsur çekirdek El-Kaide olarak adlandırılan Usame bin Ladin ve Usame bin Ladin’e çok yakın olan on, on iki kişilik militanlardır. İkinci unsuru dünyanın her bir yanından El-Kaide terör örgütüne katılan militanlar oluşturmaktadır. Üçüncü unsur ise yine El-Kaide militanları gibi görünen ancak Usame bin Ladin ve El-Kaide’den farklı hareket eden hizipçi terörist gruplardır. Üçüncü unsur en tehlikeli unsur olarak değerlendirilmektedir” (Burke, 2004’ten akt. Savrun, 2020, s. 62).

El Kaide; mürted müslümanlara, İslami olmayan yöneticilere ve Batı’ya karşı üç yönlü bir cihat ideolojisine sahiptir. Örgütün ideolojisi Vahhabilik ve Mısırlı Seyyid Kutub’un fikirleri olmak üzere iki temel kaynağa dayanmaktadır. El Kaide’nin baş ideologu, bin Ladin’in yardımcısı Dr Ayman al-Zawahiri’dir (Haynes, 2005, s. 182). Haynes’e benzer şekilde Moghadam (2006), El-Kaide’nin ideolojisinin, Müslümanların kafirleri yenmek için kutsal bir mücadele vermesine dayandığını belirtmektedir (s. 92). El-Kaide terör örgütü radikal İslamcı (veya cihatçı) bir ideolojiye bağlı olan ulusötesi bir terörist hareket olarak değerlendirilmektedir (Moghadam, 2006, s. 33).

El-Kaide ilk kurulduğu dönemlerde Sovyet işgaline karşı Afgan savaşı için savaşçı toplamayı amaçlamaktadır (Rollins, 2011). Usame Bin Ladin’in amacı, laik, Batı yanlısı

Arap liderleri devirmek (Rollins, 2011) ve haksız yere işgal edilen Müslüman topraklarının kurtarılması için savaşçıları desteklemektir (Zelin, 2014, s. 2). Örgütün amaçları 2000'lerin ortalarında bir İslam devleti kurma girişimine doğru ilerlemiştir (Siebert ve Keeney, 2017, s. 384).

Terör örgütleri, siyasi örgütlerin bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasi partiler veya kar amacı gütmeyen çıkar grupları gibi yaygın siyasi kuruluşlarla karşılaştırıldığında, terör örgütlerinin ayırt edici özelliği, siyasi amaçlarına ulaşmak için şiddete başvurmalarıdır (Moghadam, 2006, s. 31). El-Kaide terör örgütünün temel amacı İslam'ı ve Müslümanları tehdit edenlere saldırmak için dünya çapındaki İslami hareketlere ve Müslüman kitlelere ilham vermektir. (Gunaratna, 2007b, s. 22).

Çizelge 3.4'te El-Kaide ve iştiraklerinin 1996-2005 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu büyük saldırılar gösterilmektedir.

Çizelge 3.4. El-Kaide ve İştiraklerinin 1996-2005 Yılları Arasında Gerçekleştirmiş Olduğu Büyük Saldırıları (Moghadam, 2006, s. 107).

Gerçekleştiği Tarih	Saldırı ve Yeri	Ölümler
25 Haziran 1996	ABD ordusunun Khobar Kuleleri'ndeki konut tesisine kamyonla bombalı saldırı; Zahran, Suudi Arabistan	19
7 Ağustos 1998	Kenya ve Tanzanya'daki ABD büyükelçiliklerine bombalı araç saldırısı	303
12 Ekim 2000	Amerikan destroyeri USS Cole'a karşı intihar botu bombalaması; Aden, Yemen	17
11 Eylül 2001	İkisi New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ne ve biri Washington'daki Pentagon'a uçan da dahil olmak üzere dört Amerikan uçağının kaçırılması ve düşürülmesi	2986
11 Nisan 2002	Tunus'un Cerbe kentindeki sinagoga bombalı araç saldırısı	21
8 Mayıs 2002	Fransız donanma teknisyenlerini taşıyan bir minibüse bomba yüklü araç saldırısı; Karaçi, Pakistan	13

Çizelge 3.4. (devam) El Kaide ve İştiraklerinin 1996-2005 Yılları Arasında Gerçekleştirmiş Olduğu Büyük Saldırıları

17 Haziran 2002	Pakistan'ın Karaçi kentindeki ABD konsolosluğu önünde bomba yüklü araç patlaması	11
12 Ekim 2002	El Kaide bağlantılı Jemaah Islamiyyah, Endonezya'nın Bali kentinde bir gece kulübüne bombalı intihar saldırısı düzenledi.	202
28 Kasım 2002	İsrail'in sahibi olduğu Paradise Hotel'e karşı intihar bombalı araç; Mombasa, Kenya	15
12 Mayıs 2003	Bombalı araçlar Suudi Arabistan'ın Riyad kentinde üç gurbetçi yerleşkede patlatıldı.	34
16 Mayıs 2003	Fas'ın Kazablanka kentinde bir İspanyol restoranı, Yahudilere ait bir İtalyan restoranı, bir Yahudi mezarlığı, Kuveyt'e ait bir otel ve bir Yahudi cemaat merkezi de dahil olmak üzere çok sayıda intihar saldırısı düzenlendi.	16
20 Ağustos 2003	El Kaide bağlantılı Ensar el-İslam, Irak'ın başkenti Bağdat'taki Birleşmiş Milletler karargahına bombalı intihar saldırısı düzenledi.	19
15 Kasım 2003	İstanbul'da iki Yahudi sinagoguna bomba yüklü araçla saldırı düzenlendi.	23
20 Kasım 2003	İstanbul'daki İngiltere Konsolosluğu ve HSBC Bank binasına bombalı araçla saldırı düzenlendi.	27
11 Mart 2004	İspanya'nın Madrid kentindeki dört banliyö treninde yaklaşık on eşzamanlı bomba patlatıldı.	191
7 Temmuz 2005	Londra, Birleşik Krallık'ta üç yeraltı treni ve bir otobüste dört bomba patlatıldı.	56

Çizelge 3.5'te ise El-Kaide terör örgütün künyesi görülmektedir.

Çizelge 3.5. El-Kaide Terör Örgütünün Künyesi (Akyol ve Tekin, 2021, s. 40).

El-Kaide Terör Örgütü	
Kuruluş Tarihi	1988-1989
Merkezi	Afganistan
Kurucusu	Usame bin Ladin
Elebaşları	Usame bin Ladin (1988- 2011) - Eymen ez-Zevahiri (2011 – Günümüz)
İdeolojisi	Cihatçı Selefilik
Amacı	Nihai amacı cihatçı bir yöntemle selefi İslam vizyonuna uygun bir (sözde) halifelik tesis etmektir.
Yöntemleri	Gerilla savaşı, bombalı eylemler, adam kaçırma, uçak kaçırma, gemi kaçırma, intihar saldırıları
Düşmanları	- ABD başta olmak üzere Müslüman olmayan ülkeler - Türkiye, İran, Suudi Arabistan başta olmak üzere halkı Müslüman olan ülkelerdeki rejimler - DEAŞ ve Hizbullah başta olmak üzere kendi vizyonuyl örtüşmeyen örgütler
Finans Kaynakları	Üye ve sempatizanların bağışları
Propaganda Organları	As Sahab Media, Inspire, Al-Andalus Media, Resurgence

Asya, Afrika, Orta Doğu ve başka yerlerdeki küresel cihat hareketine verilen destek düşünüldüğünde, El-Kaide terör örgütü kısmen başarılı olmuştur. El Kaide 11 Eylül'den önce her yıl büyük bir saldırı düzenlerken, El Kaide ve bağlantılı gruplar 11 Eylül'den sonra

her üç ayda bir saldırı düzenlemiştir. Bugün birçok grup El-Kaide terör örgütünü taklit etmeye çalışmakta ve daha da önemlisi küresel cihada inanmaktadır. Tarihte en çok hedef olan terörist grup olması karşın El-Kaide kendisine benzer gruplar ortaya çıkarmıştır.

3.2.2. *Shining Path Terör Örgütü (Aydınlık Yol - Sendero Luminoso)*

Küresel bir tehdit olarak terörizm tüm dünyada etkisini göstermektedir. Avrupa'da ETA, Asya'da Japon Kızıl Ordusu, Orta Doğu'da El Kaide, Kolombiya'da FARC, Peru'da Shining Path (Sendero), Türkiye'de PKK gibi terör örgütleri kanlı eylemlerde bulunmuşlardır. Her terör örgütü bağımsız olarak varlığını sürdürse de siyasi gündemlerinin desteklenmesi, hedeflerine ulaşma girişimlerinde hayati bir rol oynamaktadır. Ayrıca, bu terör gruplarında şiddetin tırmanmasına neden olan birden fazla motivasyon vardır. Tüm terör grupları toplumda terör ve korku duygusu yaratmak için aşırı şiddet kullanmaktadır.

Peru, uzun süredir siyasi şiddete maruz kalan bir ülke konumundadır. Peru topraklarında faaliyet gösteren ya da göstermiş en az beş terörist örgüt vardır: Devrimci Sol Hareketi (MIR), Puka Llacta-Kızıl Bayrak, Halkın Devrimci Komandoları, Tupac Amaru Devrimci Hareketi (MRTA) ve Shining Path (McCormick, 1987, s. 1).

Peru'da 1980'ler ve 1990'lar boyunca binlerce insanı öldüren ve Peru hükümetini çöküşün ve genelleşmiş büyük bir kaosu eşliğine getiren en aşırı ve şiddetli terör örgütü Shining Path'dır. Sendero Luminoso olarak da bilinen Shining Path, Peru'da bulunan And Dağları'nın yüksek Ayachucho bölgesinde ortaya çıkmıştır. Lima'daki hükümet tarafından uzun süredir göz ardı edilen bölge, ülkenin en yoksul bölgeleri arasında yer almaktadır. Ayachucho, politik, kültürel ve ekonomik açıdan ayrı bir dünya olarak var olmuştur (McCormick, 1987, s. 1). Shining Path, Peru'nun dağlık bölgelerinde şiddetli bir terörist grup olarak kök salmıştır. Bu sade, izole coğrafya, köylü topluluklarının, üniversite profesörleri ve öğrenciler gibi yerel entelektüellerle işbirliği içinde çalışarak yerli halk kitlelerini örgütlemelerine olanak sağlamıştır (Malone, 2010, s. 22).

Çizelge 3.6'da Peru'nun Shining Path terör örgütü ile karşılaşana kadar geçirdiği tarihsel süreç özetlenmiştir. Bu kronoloji, Peru ve Shining Path terör örgütünün durumunu açıklamak için bir ön bilgilendirme içermektedir.

Çizelge 3.6. Peru ve Shining Path Kronolojisi (Kaynak: Becker, 2006 ss. 650-651)

Yıl	Olay
1200	Efsanevi liderler Manco Capac ve Mama Ocllo İnka imparatorluğunu kurdu.
1438	Inca Pachacuti Inca'nın imparatorluğu, Cuzco vadisinden genişlemeye başladı.
1493	Huayna Capac İnka imparatorluğunu en büyük sınırlarına erişirmiştir.
1532	İspanyol Francisco Pizarro, Cajamarca'da Atahualpa'yı yendi; Peru İspanyol egemenliğine geçti.
1572	İspanyollar, son İnka hükümdarı Tupac Amaru'yu yakalayıp idam etti.
1780	Tupac Amaru II ayaklanması Peru'da başladı.
1824	Peru, İspanyol yönetiminden bağımsızlığını kazandı.
1894	Marksist entelektüel José Carlos Mariátegui doğdu.
1928	Mariátegui, Peru Gerçekliği üzerine yedi deneme yayınladı; Peru Sosyalist Partisi'ni kurdu ve onu Komünist Enternasyonal'e bağlamaya çalıştı.
1930	Mariátegui öldü; Peru Sosyalist Partisi, Peru Komünist Partisi oldu.
1934	Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı Abimael Guzman doğdu.
1962	Guzmán, Huamanga Üniversitesi'nde felsefe öğretmeye başladı.
1963	Polis Hugo Blanco'yu yakaladı ve hapsetti.
1964	Peru Komünist Partisi, Moskova yanlısı ve Çin yanlısı gruplara ayrıldı.
1965	Luis de la Puente Uceda'nın gerilla foco'su (silahlı devrimci grup) başarısız oldu; Guzman Çin'e gitti.
1968	General Juan Velasco Alvarado'nun Silahlı Kuvvetler Devrimci Hükümeti Peru hükümetinin kontrolünü üstlendi.
1969	Tarım Reformu Yasası yayımlandı.

Çizelge 3.6. (devam) Peru ve Shining Path Kronolojisi

1970	Nüfus kaymaları, Peru'yu ağırlıklı olarak kırsal, yayla, yerli bir toplumdan çoğunluğu kentsel, kıyı ve melez bir toplum haline getirdi; Guzmán, Peru Komünist Partisi-Shining Path'ı kurdu.
1976	Rondas campesinas (kırsal devriyeler) kuzey yaylalarında sivil ve cezai sorunları ele almak için kurulmuştur.
1979	Peru Komünist Partisi Merkez Komitesi – Shining Path silahlı mücadeleye hazırlanmaya karar verdi.
1980	Fernando Belaúnde Terry, Peru'da on yedi yıl sonra yapılan ilk başkanlık seçimlerini kazandı; Parlayan Yol, “Halk Savaşı”nın silahlı aşamasını başlatıyor.
1981	Peru hükümeti terörizmi özel bir suç olarak ilan etti.
1982	Shining Path örgütünün önde gelen kadın üyelerinden Edith Lagos öldü; Ayacucho, olağanüstü hal kapsamına alındı.
1983	Peru hükümeti, Shining Path ile savaşmak için güneydeki dağlık bölgelerde rondas campesinas (kırsal devriyeler) oluşturdu.
1984	Tupac Amaru Revolutionary Movement (MRTA) (Tupac Amaru Devrimci Hareketi) kuruldu.
1985	Alán García Peru başkanlığını kazandı.
1986	Shining Path mahkumları Lima cezaevlerinde ayaklandı; 287 askeri öldürdü.
1990	Shining Path, Lima'da “silahlı grev” çağrısı yaptı; Alberto Fujimori Peru'da başkanlığı kazandı ve ardından ekonomik kemer sıkma önlemlerini (“Fujishock”) uygulamaya koydu.
1992	Shining Path, lider María Elena Moyano'yu öldürdü; Fujimori diktatörlük yönetimini üstlendi. Shining Path, Lima'nın Canto Grande hapishanesinde polisle savaştı ve yaklaşık elli mahkum öldü.

Çizelge 3.6. (devam) Peru ve Shining Path Kronolojisi

1992	Shining Path, Miraflores'in zengin Lima banliyösünde bombalı araç saldırıları düzenledi; Guzman yakalandı ve ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.
1993	Guzmán silahlı mücadeleye son verilmesi çağrısında bulundu ve Peru hükümetiyle müzakere etmeyi teklif etti.
1995	Peru, 1980'den beri insan hakları ihlallerine karışan polis ve ordu mensupları için af çıkardı.
1999	Hükümet, Guzmán'ın yakalanmasından sonra en üst düzey Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı olarak öne çıkan Feliciano'yu (Oscar Ramírez Durand) yakaladı.
2000	Fujimori iktidarı kaybetti ve Japonya'ya sürgüne gönderildi.
2001	Alejandro Toledo, Peru başkanı seçildi.
2003	Peru hükümeti, Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun 1980 ve 2000 yılları arasındaki siyasi şiddeti inceleyen nihai raporunu yayınladı.

Shining Path terör örgütü, 1970 yılında Ayachucho'daki Huamanga Üniversitesi'nde felsefe profesörü olan Abimael Guzman tarafından kurulmuştur. Peru'daki terör örgütlerinin açık ara en büyük ve en başarılısı olan Shining Path, Lima rejimine karşı ilk operasyonlarını 1980'de başlatmıştır. Aradan geçen yedi yıl içinde, Peru hükümetinin karşı karşıya olduğu en ciddi güvenlik sorunu haline gelmiştir (McCormick, 1987, s. 1). 17 Mayıs 1980'de, Peru'da cumhurbaşkanlığı seçiminin arifesinde, silahlı bir grup, dağlık bir kasaba olan Chuschi'de oy sandıklarını ve oy listelerini çalmış ve merkez meydanda yakmıştır. Shining Path gerilla grubu bunu Peru hükümetine karşı “Halk Savaşı”nın silahlı aşamasının başlangıcı olarak belirtmiştir (Becker, 2006, s. 651).

3.2.2.1. Shining Path terör örgütünün yapısı, ideolojisi ve amaçları

Shining Path (SL veya Sendero) terör örgütü, güçlü ve karmaşık örgütlenmesi ve önemli bir taban destek yapısı ile dünya çapında gerilla ve terörist gruplar arasında öne çıkmaktadır. Bu tanımlayıcı özellikler, Sendero'nun Peru'daki değişen koşullara uyum

sağlamasına ve kendisini uygulanabilir, genişleyen bir isyan olarak sürdürmesine yardımcı olmuştur (Tarazona-Sevillano, 1994, s. 189). Ayrıca Smith, Shining Path terör örgütünün özelliklerini şu şekilde açıklamıştır:

“Shining Path terör örgütü, içeri sızması veya kırılması neredeyse imkansız olan dikey, otoriter bir yapıya ve hücre organizasyonuna sahiptir. Parti liderliği, stratejik yedekte tutulan istikrarlı, kalıcı bir savaş kadrosundan oluşmaktadır. Bu, “stratejik olarak merkezileştirilmiş ve taktik olarak merkezi olmayan” uzun vadeli planlama ve acil durumun sürekli değerlendirilmesini sağlamaktadır. Benzersiz olan bu özellik, otoriter yapının bölgesel ve hatta sütun liderlerinin operasyonel özerkliğine izin vermektedir” (Smith, 1994, s. 44).

Shining Path terör örgütünün sahip olduğu gizli hücre organizasyonunun, etkili küçük ölçekli gerilla taciz operasyonlarına yol açabileceği, ancak kitle desteğinin harekete geçirilmesine yardımcı olmayacağı savunulmaktadır (Berg, 1994, s. 121).

Shining Path, Abimael Guzman Reynoso ve birkaç üst düzey teğmenden oluşan Ulusal Merkez Komitesi tarafından yönetilmiştir. Komite sorumlulukları, tüm organizasyon için ideoloji, strateji ve politika belirlemeyi içermektedir. Ulusal Merkez Komitesi altı alt bölüme ayrılmıştır. Her komite bağımsız olsa da, merkez komiteye bağlıdır (Tarazona-Sevillano, 1994, s. 190). Aydınlik yol, kadınları saflarına çekmesi ve hücre yapılanmasına almasıyla da dikkat çekmiştir. Kadınlar bölgesel komitelerde aktif görev almıştır (Becker, 2006, s. 652). Shining Path terör örgütünün bölgesel komitelerinin her biri, çeşitli departmanları ve bunların alt bölümlerini (il ve ilçeler) içermektedir. Bölge komiteleri, beyin yıkamadan askeri operasyonlara kadar örgütün faaliyetlerinin planlanması ve değerlendirilmesini yürütmektedir. Bölgeler, her biri kendi askeri müfrezelerine sahip olan bölgelere, sektörlere ve hücrelere bölünmüştür (Tarazona-Sevillano, 1994, s. 190).

Andreas'ın (1991) belirttiğine göre, Shining Path kadınlara özel bir çekicilik sağlamıştır ve elebaşlarının içerisinde kadınlar da bulunmaktadır (s. 1). And Dağları'nda kadınlar geleneksel olarak kamusal ve siyasi yaşamda önemli bir rol oynamıştır ve Shining Path elebaşlarının yüzde 35'i kadınlardan oluşmaktadır (Castro, 1994, s. 219).

Shining Path gerilla faaliyetleriyle sürekli artan düzey şiddet kullanan bir örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayacucho'nun izole güney-orta sierrasında bulunan ve oradaki Huamanga Üniversitesi'nden eski profesörler ve öğrenciler tarafından yönetilen Shining

Path, devrim yoluyla dövülmüş köylü tabanlı bir cumhuriyeti savunmuştur. Grubun ideolojisi, Mao ve 1920'lerin önde gelen Perulu aydınlarından Jose Carlos Mariategui'nin ilkelerine dayanan Marksist-Leninist ideolojidi (Palmer, 1994, s. 14).

Shining Path terör örgütünün ideolojisini benimsemiş giderek daha iyi organize olmuş kadroları (Degregori, 1994, s. 53) grupları veya bireyleri isyana teşvik etmek için bir dizi faktörden yararlanmıştır. Bu faktörler arasında ırksal ve etnik nefret, sınıf ve kuşak farklılıkları, istihdam olanaklarının olmaması, ideoloji ve radikalleşmiş siyasi ve askeri uygulamalar yer almaktadır (Smith, 1994, s. 38).

Shining Path'ın ideolojisi, Peru'daki devrim için hem motivasyon hem de açıklama işlevi görmektedir. İdeolojinin temel bileşenleri Mao'nunkilerle aynı görünmektedir: (1) Toplum yarı feodaldır; (2) Şiddet, hem strateji hem de deneyim olarak devrimci sürecin merkezinde yer alır; (3) Maoizm tek başına gerçektir; (4) Köylülük devrimin anahtarıdır. (Palmer, 1994, s. 29).

Shining Path terör örgütü eylemlerinde şiddeti oldukça yoğun kullanmıştır. Genel amacı devleti aciz ve güçsüz göstermektir. Örgüt; 1980 yılında 219, 1981 yılında 715, 1982 yılında 891, 1983 yılında 1.123, 1984 yılında 1.760, 1985 yılında 2.050 olmak üzere 1980-1985 yılları arasında toplam 6758 eylem gerçekleştirmiştir (McCormick, 1987, s. 118). 1992 yılında sözde elebaşı Guzman ve örgütün üst düzey yöneticilerinin yakalanmasının ardından örgüt eylem kapasitesini kaybetmiştir ve etkisizleşmiştir.

Çizelge 3.7'de Shining Path terör örgütünün künyesi görülmektedir.

Çizelge 3.7. Shining Path Terör Örgütünün Künyesi (Çizelge yazar tarafından oluşturulmuştur).

Shining Path (Aydınlık Yol, Sendere Luminiso) Terör Örgütü	
Kuruluş Tarihi	1970
Kökenleri	1928'e dayandırılmaktadır. (Peru Sosyalist Partisi)
Merkezi	Ayacucho
Kurucusu	Abimael Guzman Reynoso
Elebaşıları	Abimael Guzman Reynoso, Oscar Ramirez Duran

Çizelge 3.7. (devam) Shining Path Terör Örgütünün Künyesi

İdeolojisi	Marksizm-Leninizm
Amacı	Şiddet kullanarak devleti zayıf ve güçsüz göstermek, Marksizme hizmet etmek
Yöntemleri	Dinamitli saldırılar, Seçim sandıkları ve oy pusulalarına saldırılar, Elektrik santrallerine saldırılar, bombalı eylemler
Finans Kaynakları	Banka soygunları, Uyuşturucu ticareti, Yerel halk desteği ve Rehine eylemleri

3.2.3. Aum Shinrikyo Terör Örgütü

Aum Shinrikyo, El Kaide ve sözde İslam Devleti'nin yükselişinden önce ortaya çıkan en şiddetli örgütlerden biridir. Örgüt, askeri güç oluşturmak ve teknik konularda çalışan üniversitelerden ve endüstrilerden gençleri bünyesine katmak gibi uzun vadeli hedeflere sahipti. Aum Shinrikyo gerçekleştirdiği saldırılarda 27 kişiyi öldürse de, kimyasal saldırıları 6.000'den fazla sivil yaraladığı ve dolaylı olarak etkilediği için örgütten oldukça çekinilmektedir (Gunaratna, 2018, s.1).

Özellikle 1995 yılında Tokyo metrosunda gerçekleştirmiş olduğu sarin gazı saldırısıyla tanınan Aum Shinrikyo terör örgütü, Şubat 1984'te Tokyo'nun Shibuya semtinde Asahara Shoko tarafından kurulan bir yoga okulundan terör örgütüne evrilmiştir (Kisala, 1998, s. 34). Japonya'da resmi olarak dini bir grup olarak kayıtlı olan Aum Shinrikyo (Yüce Gerçek), zamanla suikastlar düzenleyen, silah geliştirmek ve tedarik etmek için programlar yürüten, Japon hükümetini devirmek için planlar yapan ve ABD'yle şiddetli bir savaş planlayan bir terör örgütüne dönüşmüştür (Jackson, Baker, Cragin, Parachini, Trujillo ve Chalk, 2005a, s. 73). Aum Shinrikyo'nun dini bir örgüt olarak kayıtlı olması gizli bir şekilde askeri yeteneklerini geliştirmesine olanak sağlamıştır (Gunaratna, 2018, s. 2).

Shoko Asahara kendini yanılmaz bir Buda olarak lanse etmiş ve yaklaşan Armagedon'u (Kıyamet günü) tahmin ettiğini söylemişti. Asahara'ya göre kurtuluş, tamamen Asahara'ya teslim olmakla mümkündü. Asahara'nın kusurlu veya hatalı olduğu gösterilirse, tüm dini amaç tehlikeye girebilirdi (Wessinger, 2006. s. 178). Örgütün sözde

elebaşı ve ruhani gurusu Shoko Asahara tarafından kurulan Aum Shinrikyo, kuruluşundan sekiz yıl sonra, Japonya, ABD, Almanya, Rusya, Tayvan ve Sri Lanka'da yaklaşık 50.000 üyesi, yüz milyonlarca dolarlık varlığı ile terör eylemleri gerçekleştiren bir hareket haline gelmiştir (Baker vd., 2005a. s.73).

Sözde elebaşı Shoko Asahara tarafından kurulan Aum Shinrikyo terör örgütü, Japon hükümetini devirmek ve Shambhala adında bin yıllık bir Budist krallığı kurmak için devrimci bir savaş başlatmaya hazırlanmak için kimyasal kitle imha silahları edinmeye çalışmıştır (Wessinger, 2006, s. 178). Araştırmalar, Aum Shinrikyo terör örgütünün gerçekleştirdiği dört biyolojik saldırıda şarbon ve üçünde botulinum kullandığını, dört kimyasal saldırı da ise sarin gazı kullandığını doğrulamıştır. Ayrıca diğer dört saldırıda VX gazı, bir saldırıda fosgen ve diğerinde hidrojen ve siyanür kullanan (Ballard, Pate, Acherman, McCauley ve Lawson, 2001) örgüt biyolojik ve kimyasal silahlara yoğunlaşmıştır.

Aum Shinrikyo'yu üç temel boyutta anlatmakta fayda vardır: elebaşının kişisel deneyimleri, ideolojik eğilimleri ve uluslararası ağlar. Aum Shinrikyo, gerçek ismiyle kurucusu Chizuo Matsumoto'ya (Shoko Asahara ismini sonradan kendisi almış ve kullanmıştır) geçim kaynağı sağlayan ve üyelerinin aydınlanmaya ulaşmalarına yardımcı olmayı amaçlayan barışçıl bir tarikat olarak faaliyet göstermiştir (Danzig, Sageman, Leighton, Hough, Yuki, Kotani ve Hosford, 2012, s. 9). 1955'te yoksul bir ailede dünyaya gelen Matsumoto, doğuştan glokom hastasıydı. Bir gözünü görmemekte ve diğer gözünde de ciddi görme kaybı mevcuttu. 1987 yılında mahkeme kararıyla ismini Shoko Asahara olarak değiştirmiştir (Reader, 2000, s. 39).

Shoko Asahara, geleneksel Çin tıbbı okumuş ve 1978'den sonra astrolojiye ilgi duymaya başlamıştır. 1982'de ruhsatsız eczanecilik yaptığı için ilaç, kozmetik ve tıbbi aletler yarasını ihlalden para cezasına çarptırılmıştır. Raporlar, Asahara'nın aşırılık yanlısı görüşlerini bu olaylardan sonra dine yönelttiğini belirtmektedir (Gunaratna, 2018, s. 2).

Asahara, Budist düşüncenin üç ana akımını (Kuzey Budizmi (Mahayana), Güney Budizmi (Theravada/Hinayana) ve Tibet Budizmi (Vajirayanizm)) bir araya getiren bir Japon Budist mezhebi olan Agon Shū'yu benimsemiştir. Asahara, Tokyo'nun Shibuya koğuşundaki tek yatak odalı dairesinde yoga ve meditasyon seansları gerçekleştirmiştir (Kisala, 1998, s. 34). Aydınlanmaya (Nirvana) ulaştığını iddia eden Asahara, havaya yükseldiği resimlerini yayınlamış ve toplum içinde psişik güçlerin edinilmesini tartışmıştır

(Gunaratna, 2018, s. 2). Asahara'nın bu şekilde davranarak üyeler üzerinde karizmatik bir görünüm elde etmeye çalıştığı değerlendirilmektedir. Baker (2005b, s. 33) Asahara'nın üyeleri üzerinde yarattığı etkiyi şu şekilde ifade etmektedir:

“Asahara'nın örgüt üyeleri üzerindeki tam kontrolü, onlara başka türlü girişmeyecekleri derecede bir şiddete başvurmalarını emretmesini sağlamıştır. Asahara'ya aşırı bağlılık gösteren birkaç grup üyesi, tutuklandıktan sonra, onun öldürme emirlerinden kişisel olarak rahatsız olduklarını itiraf etmişlerdir, ancak itaatlerini iki şekilde açıklamışlardır. Birincisi, Asahara'nın vizyonuna güvendiklerini ve öldürerek daha yüksek bir ilahi amaca hizmet ettiklerine inanmışlardı. Amaç, kurbanı yozlaşmış bir dünyevi yaşamdan kurtarmak ya da Aum'un faaliyetlerini engellemeye çalışan adli veya kolluk kuvvetlerinin eylemlerini engellemektir ve bu misyon eylemlerini sözde haklı çıkarmıştır. İkinci olarak da, itaat etmezlerse fiziksel olarak cezalandırılmaktan korktuklarını itiraf etmişlerdir.”

Aum Shinrikyo terör örgütü Temmuz 1987'de 1.300 üyeye sahipti. Buda olduğunu iddia eden Asahara'nın ve Budizm, Hinduizm ve Hristiyanlıktan harmanlayarak kendine özgü doktrinini geliştiren örgütün amacı Shambhala'nın efsanevi krallığını veya ütöpik devletini inşa etmektir (Gunaratna, 2018, s. 2). Ağustos 1989'da, dini yasallaştırmayla, örgütün üye sayısı 4.000'den 1992'de 10.000'e ve 1995'te 50.000'e yükselmiştir (Alqithami, Haegle ve Hexmoor, 2015, s. 394). Buna paralel olarak, Aum Shinrikyo'nun sahip olduğu net ekonomik değeri 1990'da yaklaşık 500 milyon ABD dolarından 1995'te 1 milyar ABD dolarına çıkmıştır (IRP, 1995).

Aum Shinrikyo terör örgütünün Japonya dışındaki en büyük örgütlenmesi Rusya'da bulunuyordu. Rus yetkililere göre örgütün Moskova'da 35000 üyesi vardı ve 55000 kişi de örgütü takip ediyordu (IRP, 1995). Moskova dışında da yayılmaya devam eden Aum Shinrikyo; Avustralya, Almanya, Endonezya Tayvan'da ağırlar kurmuş ve Birleşik Krallık, Kanada, İsrail, Sri Lanka, Ukrayna, Gana ve Nijerya'ya doğru genişlemiştir. Güvenlik ve istihbarat teşkilatları, örgüt saldırılar düzenleyene kadar Aum Shinrikyo'yu tespit edememiştir (Gunaratna, 2018, s. 3).

Asahara, 1989'dan sonra dini hareketini militarize bir örgüte dönüştürmek istemiştir. Aum Shinrikyo dindarlıktan militarize bir varlığa geçmesine rağmen, örgüt üyelerinin çoğu şiddetli saldırılar düzenleme konusunda sınırlı bilgiye sahipti. 1990'da Asahara, örgütün

seçim yoluyla yönetimi ele geçirmesini denemiştir. şubat 1990 Shinrito Parti'sini kuran Asahara, seçimlerde tüm sandıklarda kaybetmiştir. Seçime yasal bir parti gibi girmesine rağmen halktan rağbet görmediği değerlendirilmektedir. Bu sonuçlardan sonra devlet gcn ele geçirmek için şiddeti bir araç olarak kullanmaya karar vermiştir (Reader, 2000, ss. 126-158, Gunaratna, 2018 s. 3). Danzig ve arkadaşları (2012) rgtn devlet gcn ele geçirmek için şiddeti araç olarak kullanmasına yönelik olarak örgütün yaptėı faaliyetleri şu şekilde dile getirmektedir:

“Aum Shinrikyo, Japonya'daki militarizasyon programını desteklemek için son teknoloji ulusal ve uluslararası satın alma ağları kurmuştur. Örgüt, zel silahlarretmek ve kimyasal bir stok oluşturmak için Fuji Dağı'na ve diğer kk fabrikalara yakın bir kale inşa etmiştir. Örgüt, biyolojik ve kimyasal savaş programını 300 kalifiye ve eğitimli Japon bilim adamı ve mhendisiye alarak oluşturmuştur.”

Aum Shinrikyo ayrıca biyolojik savaş programını oluşturmak için denizaşırılkelerden ajanlar almaya çalışmıştır. Ekim 1992'de Aum Shinrikyo, bir Ebola salgını sırasında yardım sağlamak için Asahara'nın da içinde bulunduğu bir tıbbi heyeti Zaire'ye göndermiştir ancak asıl amacı Ebola virsn elde etmektir (Leitenberg, 1999, s. 151). Grup, aşıları ve patojenleri Japonniversitelerinden ve onları denizaşırılkelerden satın alan takipçiler aracılığıyla temin etmiştir (Gunaratna, 2018 s. 3). Bu kapsamda yaptėı faaliyetler Intelligence Resource Program tarafından 1995 yılında yayımlanan raporda şu şekilde belirtilmiştir:

“New York'taki Aum Shinrikyo şubesi, yüksek teknoloji ekipmanı, bilgisayar yazılımı, donanım ve askeri öğeler elde etmeye çalışmıştır. Ocak 1995'te grubunyeleri Oregon'da moleküler modelleme yazılımı satın almıştır. Analiz ve veri modelleme için diğer veri bankalarından indirmeler kullanılmıştır. Aum Shinrikyoyeleri, yazılımı kullanmak için şubat ve Mart 1995'te 47.000 ABD Doları karşılığında gelişmiş bir bilgisayar donanım sistemi satın almıştır.”

Tüm bu hazırlık Tokyo metrosuna sarin gazı saldırısı düzenlemek için yapılmıştı. Örgüt, Tokyo saldırısından sonra bilgisayar donanımını iade etse de, yazılımın sürücüde eksik olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla rgt yazılımı başka saldırılar için kullanabilir hale gelmiştir. şubat 1995'te grubunyeleri, ABD dışışleri bakanlığı kurallarını ihlal ederek 200 askeri tarzda bıçak ve Rus ve ABD gaz maskesi satın almıştır (Gunaratna, 2018, s. 4).

Örgütün Rus bağlantıları Intelligence Resource Program tarafından 1995 yılında yayımlanan raporda şu şekilde ifade edilmiştir:

“Örgütün önemli bir lideri olan Kiyohide Hakawa, 1992'den 1995'e kadar Rusya'yı 21 kez ziyaret etmiştir; Asahara ayrıca 1992'de Rusya'yı ve 1993'te oradaki bir askeri üssü gezmiştir. Grubun üyeleri Rusya'da askeri eğitim almıştır. Örgüt, 1993 yılında Florida'da uçuş eğitimini tamamladıktan sonra Sovyet yapımı bir MI-17 helikopteri satın alarak Japonya'ya getirtmiştir.”

Aum Shinrikyo terör örgütü, Avustralya'da Nisan 1993'ten Ekim 1994'e kadar bir altyapı kurmuş ve uranyum madenciliği yapmak ve kimyasal silahları test etmek için 500.000 dönümlük bir koyun çiftliği satın almıştır (Nehorayoff, Ash ve Smith, 2016, s. 39). Gunaratna (2018, s. 4) bu satın alımlara ek olarak örgütün kimyasal denemeler için kurduğu düzeni şu şekilde ifade etmektedir:

“Eylül 1993'te örgüt Batı Avustralya Mineraller ve Enerji Departmanından sekiz maden kiralama sözleşmesi satın almıştır. Avustralya Federal Polisine göre Asahara, 24 üyesiyle Perth'e geldi ve kimyasal ve madencilik ekipmanı almaya odaklanmıştır. Ayrıca Avustralya Aum Shinrikyo tarafından sarin gazını test etmek için kullanılmıştır. Genel olarak, grubun bir nükleer cephanelik edinme konusundaki çıkarları, dağıtıldıktan sonra bile devam etmiştir.”

Kimyasalların test edilmesinden sonra harekete geçen örgüt terör eylemleri düzenlemiştir. Wessinger (2006, s. 179) bu eylemleri şu şekilde özetlemiştir:

“Aum Shinrikyo terör örgütü mensupları, Tokyo metro saldırısından önce çok sayıda insanı kaçırmış, gözaltına almış, uyuşturmuş, işkence yapmış ve öldürmüştür. Bu eylemleri sözde kurtuluşu başkalarına genişletmek ve örgütün nihai hedeflerini ve lider otoritesini korumak için yapmıştır. Sarin gazı daha önce 27 Haziran 1994'te Matsumoto kasabasında, Aum aleyhindeki bir davayı görmesi planlanan üç yargıcı öldürmek amacıyla kullanılmıştır. Matsumoto saldırısında altı yüz kişi yaralanmış ve yedi kişi ölmüştür. 1995 Tokyo metro saldırısında 5.000'den fazla kişi yaralanmış ve 12 kişi hayatını kaybetmiştir. Asahara ve yakın çevresinin derhal tutuklanması, Aum Shinrikyo'nun şiddetli eylemlerine son vermiştir” (Wessinger, 2006, s. 179).

Gunaratna'ya göre (2008); Japonya, Aum Shinrikyo terör örgütünün sözde elebaşı Shoko Asahara ve örgütün elebaşı kadrosuna yönelik operasyonlar düzenlemiş ve onları yakalamıştır. Ancak örgüt elebaşlarını yakalamayı başaran Japonya örgütün devamıyla mücadele etmekte başarısız olmuştur. Bu da örgütün tam anlamıyla yok olmamasına neden olmuştur. Dolayısıyla Aum Shinrikyo'nun Japonya ve denizaşırı ülkelerdeki ayak izi küçülmüştür ancak toparlanma sürecinin ardından farklı formlarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Çekirdek grup, adını Aleph olarak değiştirmiş ve gençlere “çalışma grupları” aracılığıyla yaklaşmaya başlamıştır (Osaki, 2014).

2007'de Asahara'nın halefi Fumihiko Joyu, Hikari no Wa (Gökkuşağı Işığı Çemberi) adlı bir grup yaratmıştır (BBC, 2009). Rusya'daki Aum Shinrikyo operasyonlarının eski başkanı Joyu, Japon uzay programında mühendisti ve yapay zeka konusunda uzmanlığa sahipti. Joyu, Aum Shinrikyo'nun şiddet odaklı taktiklerine karşı çıksa da örgütü onun ideolojisini takip etmektedir (Gunaratna, 2018, s. 5). Joyu, grubunu Asahara'ya ibadet etmekten uzaklaştırdığını iddia etmiştir. Aum Shinrikyo, ABD'de ve diğer birçok ülkede terör örgütü olarak tanımlansa da Aleph ve Hikari no Wa, Japonya'da artırılmış gözetime tabi "tehlikeli dinler" olarak yasal olarak nitelendirilmektedir. Bazı tahminler, üyelerinin 1.500 civarında olduğunu belirtmekte ve bu sayının yavaş yavaş arttığı bildirmektedir (BBC, 2009).

“6 ve 26 Temmuz 2018’de Aum Shinrikyo grubunun liderleri terör suçlarına karışmaktan idam edilmiştir. Grubun kurucusu Shoko Asahara ve diğer 12 lider ve üye, çeşitli tesislere nakledilerek asılmıştır. Bu idamlar Japonya'nın modern tarihindeki en büyük infaz olarak kayıtlara geçmiştir (Gunaratna, 2018, s. 1). Aum Shinrikyo'nun 1995 yılında Tokyo Metrosu'ndaki Sarin saldırısı, Japonya'nın modern tarihindeki en önemli terör saldırısı olarak nitelendirilmektedir. Diğer terörist örgütleri kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer (KBRN) saldırıları gerçekleştirmek için teknoloji ve uzmanlık aramaya yönlendirilmede önemli bir rol oynamıştır” (Gunaratna, 2018, s. 1).

Aum Shinrikyo terör örgütü kimyasal saldırılara ağırlık vermesi ve takipçilerinin desteğiyle ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bir yoga okulundan terör örgütüne evrilmesi de dikkat çekmektedir. Çizelge 3.8’de Aum Shinrikyo terör örgütünün künyesi görülmektedir.

Çizelge 3.8. Aum Shinrikyo Terör Örgütün Künyesi (Çizelge yazar tarafından oluşturulmuştur).

Aum Shinrikyo Terör Örgütü	
Kuruluş Tarihi	1984
Kökenleri	Yoga ve meditasyon grubu olarak çalışmalarına başlamış, daha sonra terör örgütüne evrilmiştir.
Merkezi	Tokyo
Kurucusu	Shoko Asahara (Chizuo Matsumoto)
Elebaşları	Shoko Asahara (Chizuo Matsumoto)
İdeolojisi	Japon Budist mezhebi olan Agon Shū
Amacı	Şiddet kullanarak devleti zayıf ve güçsüz göstermek, sözde kurtuluşu sağlamak, Nihai olarak, dünyanın tüm koşullarından ve kısıtlamalarından kurtulmak, aydınlanmaya ulaşmak, yani Kurtuluşa ve fenomenlerin ve dünya yasalarının tamamen doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlamak, Japonya'yı ve dünyayı ele geçirmek, yönetmek.
Yöntemleri	Genel olarak kimyasal silah ve saldırılar
Finans Kaynakları	Takipçilerinin desteği

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEKAPİTASYON OPERASYONLARI

4.1. Bin Ladin'in Döneminde El Kaide Terör Örgütü

El Kaide terör örgütü, 1988 yılında kurulmasının ardından birçok terör eylemi düzenlemiştir. Bu terör eylemlerinden en bilindik olanı 11 Eylül 2001 tarihinde ABD ticaret merkezine düzenlenmiş olan uçak kaçırma ve kaçırdığı uçaklarla Dünya Ticaret Merkezi, Pentagon ve Beyaz Saray'a saldırmaya yönelik eylemidir. Kuruluşundan günümüze birçok terör eylemi düzenleyen El Kaide ilk eylemini 1992 yılında Yemen'de gerçekleştirmiştir (Global Terrorism Database, 2023).

29 Aralık 1992'de El Kaide ilk saldırısını, 1992 Aden otel bombalamaları olarak bilinen Yemen'in Aden kentinde gerçekleştirdi. ABD askerlerinin Somali'ye giderken kaldığı Gold Mohur otelinde bir bomba patlatıldı ancak bomba patladığında askerler çoktan ayrılmıştı. Bu bombanın ardından Amerikan birliklerinin de kalabileceği düşünülen ikinci bir otel, Aden Movenpick hedef alınmıştır. Bu bomba, otelin otoparkında, diğer bombanın patlamasıyla hemen hemen aynı zamanda patlamış ve bir Avusturyalı turist ile bir Yemen vatandaşı bu saldırılarda hayatını kaybetmiştir (Wright, 2006, s. 176., Scheuer, 2006, s. 137.). Bin Ladin saldırıdan sonra, hiçbir Amerikalı ölmediği için Amerika Birleşik Devletleri'nde neredeyse hiç fark edilmeyen bu hatalı saldırının sorumluluğunu üstlenmiştir. El Kaide'nin muzaffer Amerikalıları korkuttuklarını ve kolay bir zafer kazandıklarını kendi içlerinde konuşmuşlardır (Wright, 2006, s. 177).

26 Şubat 1993'te Dünya Ticaret Merkezi ilk kez bombalanmıştır. Patlamada altı kişi hayatını kaybetmiş ve 1.000'den fazla kişiyi yaralanmıştır. Saldırının faili Remzi Yusuf El Kaide kamplarında eğitim almış olsa da, saldırı resmi bir El Kaide operasyonu değildir. Bu nedenle Usame bin Ladin hiçbir zaman bu saldırı için suçlanmamıştır (Soufan, 2017, s. 67, Clark, 2004, ss. 74-79).

25 Haziran 1996'da, Suudi Arabistan'daki ABD Hava Kuvvetleri personelinin kaldığı Khobar Towers konut kompleksine büyük bir kamyonla bombalı saldırı düzenlenmiştir. 19 Hava Kuvvetleri askeri ölmüş ve 400'den fazla kişi yaralanmıştır. Saldırının sorumlusu Hizbullah El Hicaz olurken, bombalamanın sorumluluğunu El Kaide üstlenmiştir (Atwan, 2006, s. 36.).

Ağustos 1998'de, El Kaide üyeleri Nairobi, Kenya, Dar es Salaam ve Tanzanya'daki ABD büyükelçiliklerini bombalayarak 224 kişiyi öldürmüş ve 5.000'den fazla kişiyi yaralamıştır (Aljazeera, 2008).

El Kaide terör örgütü 3 Ocak 2000'de USS The Sullivans gemisine saldırıyı planlamış ancak gemiyi bombalamak amacıyla kullanılan küçük tekneye çok fazla yük bindirilmesi nedeniyle saldırıyı gerçekleştirememiştir (New York Times, 2000). The Sullivans saldırısı başarısız olmasına rağmen El Kaide, Ekim 2000'de USS Cole bombalaması adı verilen bir saldırıda ABD Donanması savaş gemisini bombalamayı başarmış ve 17 ABD askerini öldürmüş ve 39 ABD askerini yaralamıştır (Britinnica, 2000).

El Kaide'nin gerçekleştirdiği en bilinen ve en kanlı eylem 11 Eylül 2001 yılında ABD'nde gerçekleştirilmiştir. El Kaide üyeleri dört uçağı kaçırmıştır. Bu uçaklardan ikisi, daha sonra çöken ve Dünya Ticaret Merkezi bina kompleksinin geri kalanını yok eden İkiz Kulelere çarpmıştır. Üçüncüsü Pentagon'a çarpmış, dördüncüsü ise bir tarlaya düşmüştür. Saldırılarda yaklaşık 3.000 kişi hayatını kaybederken 6.000'den fazla kişi yaralanmıştır. Saldırıların ardından yürütülen soruşturmalarda saldırıları El Kaide üyelerinin planladığı ve düzenlediği sonucuna varılmıştır. Usame bin Ladin başlangıçta El Kaide'nin bu eylemi gerçekleştirdiğini reddetmiş (Khilafah, 2001) ancak daha sonra 2004'te El Kaide'nin sorumlu olduğunu kabul etmiştir. ABD bu gelişmelerden sonra El Kaide'yi ortadan kaldırmak için Afganistan'ı işgal etmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Güvenlik Terimleri Sözlüğü, 2017).

11 Nisan 2002 günü El Kaide Ghriba sinagoguna bombalı saldırı düzenlemiştir. Patlayıcı yüklü bir doğalgaz kamyonunun Tunus'un Cerbe adasındaki antik Ghriba Sinagogu'ndaki güvenlik bariyerlerini geçmesiyle meydana gelen saldırıda 14 Alman turist, üç Tunuslu ve iki Fransız uyruklu kişi hayatını kaybetmiştir. 30'dan fazla kişi yaralanmıştır. El Kaide daha sonra saldırının sorumluluğunu üstlenmiştir (BBC, 2002).

8 Ekim 2002'de Afganistan'daki cihatçılarla bağlantılı iki Kuveyt vatandaşı, ABD Deniz Piyadelerine karşı Faylaka Adasında saldırı düzenledi. Bir Denizci ölmüş, bir denizci de ağır yaralanmıştır. İki Kuveytli, Anas Al Kandari ve Jassem al-Hajiri de öldürülmüştür. Amerika'nın 11 Eylül 2001 saldırılarına tepkisinden önce, Afganistan'da Taliban'da gönüllü olarak hizmet ettikleri bildirilmiştir (New York Times, 2002, Bell, 2005, ss. 177-187 ve USA Today, 2002).

15 Kasım 2003 ve 20 Kasım 2003 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen ve 57 kişinin ölümüne ve 700 kişinin yaralanmasına yol açan dört bombalı saldırı düzenlenmiştir (BBC, 2003).

2 Şubat 2004'te Bağdat'ın kuzeyindeki Irak'ın Erbil kentindeki Kürt siyasi partilerinin bürolarına düzenlenen çifte intihar saldırısında yüzlerce kişi Erbil'de Kurban Bayramı'nı kutlamak için bir araya gelirken saldırganlar vücutlarına bağlanan patlayıcıları patlatmıştır. Saldırılarda 56 kişi ölmüş 235 kişi yaralanmıştır (Al-Nahr, 2004).

2 Mart 2004'te Irak'ta Aşure Günü'nü anmak için toplanan en az 178 kişinin ölümüne ve en az 500 Iraklı Şii Müslümanın yaralanmasına neden olan bir dizi bombalı saldırı gerçekleştirilmiştir (UNHCR, 2004, s. 1.).

11 Mart 2004'te Madrid'te bombalı saldırı düzenlenmiştir. Saldırıda 191 kişi hayatını kaybetmiş ve 1800'den fazla kişi yaralanmıştır. Bu terör saldırısı 2004 genel seçimlerinden 3 gün önce gerçekleşmiştir (Soufan ve Freedman, 2011 s. 470.).

29 Mayıs 2004'te Suudi petrol endüstrisinin merkezi olan Suudi Arabistan'ın Al-Khobar kentinde iki petrol endüstrisi tesisine ve bir yerleşim yerleşkesine silahlı ve bombalı saldırı düzenlenmiştir. Saldırılarda 22 kişi ölmüş 25 kişi yaralanmıştır (DpPedia, 2004, BBC, 2004 ve CNN, 2004).

11 Nisan 2007'de Cezayir'de iki intihar saldırısı düzenlenmiştir. Başbakanlık ofisine düzenlenen ilk saldırıda 12 kişi ölmüş, 118 kişi yaralanmıştır. Cezayir'in Bab Ezzouar semtindeki polis karakoluna düzenlenen ikinci saldırıda 11 kişi ölmüş, 44 kişi yaralanmıştır (Aljazeera, 2007, BBC, 2007).

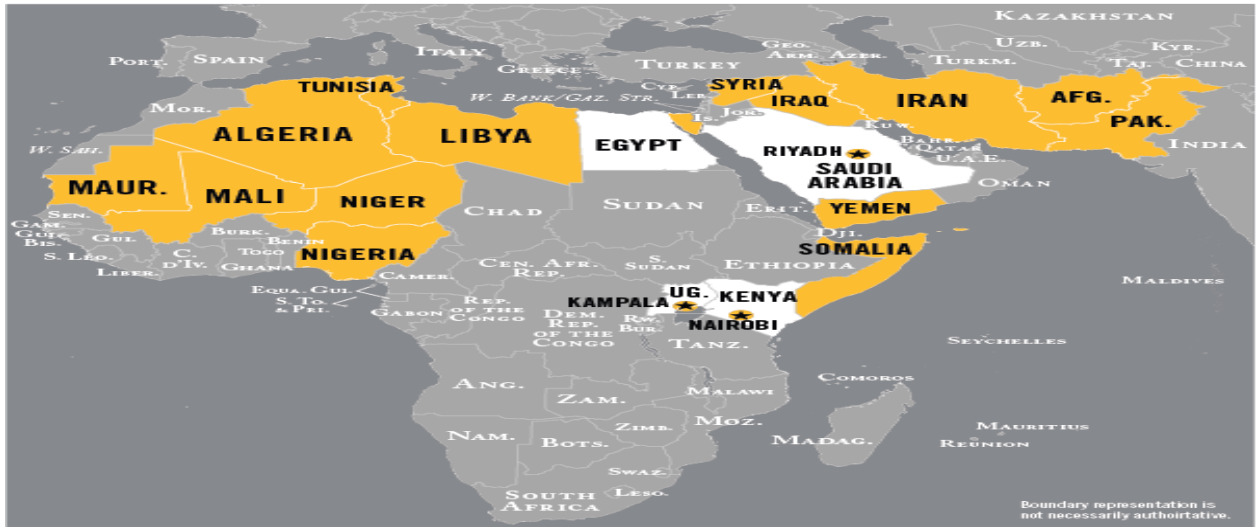
14 Ağustos 2007'de Musul yakınlarındaki Kahtaniya ve Cezire (Siba Şeyh Hıdır) Kürt kasabalarında eşgüdümlü dört intihar saldırısı meydana gelmiştir. Irak Kızılayı'nın tahminlerine göre saldırılarda 796 kişiyi ölmüş ve 1.562 kişiyi yaralanmıştır (CNN ve Cave ve Glanz, 2007). Saldırı Irak Savaşı'nın büyük Amerikan muharebe operasyonları arasındaki en ölümcül arabalı bombalı saldırdır.

El Kaide, 2 Haziran 2008'de Pakistan'daki Danimarka büyükelçiliğinin bombalanmasının sorumluluğunu üstlenmiştir (CNN, 2008). El Kaide'nin üst düzey üyelerinden Mustafa Ebu el Yezid, bombalamanın ardından yaptığı açıklamada, saldırının

Peygamber Muhammed Karikatürlerinin 2005 yılında yayınlanmasına bir karşılık olduğunu ifade etmiştir. Saldırılarda 6 kişi hayatını kaybetmiş, 24 kişi yaralanmıştır (Reuters, 2008).

El Kaide'nin sözde elebaşı ve ABD'de 11 Eylül 2001'de yaklaşık 3.000 kişinin ölümüne neden olan saldırılardan sorumlu olan Usame Bin Ladin, Pakistan'ın Abbotabad kentinde ABD güçleri tarafından 2 Mayıs 2011 tarihinde öldürülmüştür (Dış İşleri Bakanlığı, 2023).

El Kaide terör örgütü 1988'de kurulmasından 2 Mayıs 2011 yılında sözde elebaşı Bin Ladin'in öldürülmesine kadar Global Terörizm Database'den alınan verilere göre 293'den fazla terör eylemi gerçekleştirmiştir. Bu eylemlerde 6997'den fazla kişi hayatını kaybetmiş, 22.529'dan fazla kişi yaralanmıştır. Eylemlerin birçoğunda bomba kullanımı göze çarpmaktadır. Bomba kullanımının yanı sıra 12 kez bomba yüklü araçla, 3 kez silahla, 1 kez uçak kaçırma ve 8 kez intihar saldırısıyla eylem gerçekleştirmiştir. Eylemlerde 18 kez Irak, 4 kez ABD, 4 kez Suudi Arabistan, 3 kez Endonezya, 2'şer kez Pakistan, Yemen ve Cezayir, 1'er kez Türkiye, Tunus, İspanya, İngiltere, Katar, Nairobi, Kenya, Tanzanya, Fas, Danimarka Büyükelçiliği ve bir Alman fırını hedeflenmiştir. Harita 4.1'de El-Kaide'nin örgütlenme alanları görülmektedir.

Harita 4.1. El Kaide Terör Örgütünün Örgütlenme Alanları

Kaynak: https://www.dni.gov/nctc/groups/al_qaida.html Erişim Tarihi: 26.01.2023

Çizelge 4.1'de El Kaide terör örgütünün Bin Ladin'nin ölümüne kadar gerçekleştirdiği bazı eylemler görülmektedir.

Çizelge 4.1. El-Kaide Terör Örgütünün Bin Ladin'in Ölümüne Kadar Gerçekleştirdiği Eylemler (Çizelge yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Eylem Tarihi	Eylem Tipi	Ölü	Yaralı	Hedef
29.12.1992	Bombalı saldırı	2	Bilinmiyor	Aden Oteli, Yemen
26.02.1993	Bombalı saldırı	6	1000+	Dünya Ticaret Merkezi
13.11.1995	Bomba yüklü araç	7	60	Riyad, Arabistan
25.06.1996	Bomba yüklü araç	19	400	Khobar Towers, Suudi Arabistan
08.1998	Bombalı saldırı	224	5000+	Nairobi, Kenya, Dar es Salaam ve Tanzanya
10.2000	Bombalı saldırı	17	39	USS Cole gemisi
09.09.2001	Bombalı intihar saldırısı (başarısız)	2 (eylemciler)	Bilinmiyor	Ahmed Şah Mesud
11.09.2001	Uçak Kaçırma	3000+	6000+	Dünya Ticaret Merkezi, ABD
11.04.2001	Bombalı saldırı	19	30+	Ghriba, Tunus
06.10.2002	Bomba yüklü bot	1	12	Aden Körfezi, Yemen
08.10.2002	Silahlı saldırı	1	1	Faylaka Adası
12.10.2002	Bombalı saldırı	202	Bilinmiyor	Bali

Çizelge 4.1. (devam) El Kaide Terör Örgütünün Bin Ladin'in Ölümüne Kadar Gerçekleştirmiş olduğu eylemler

12.10.2002	Bombalı saldırı	202	Bilinmiyor	Bali
28.11.2002	Bombalı saldırı	13	Bilinmiyor	Kenya
12.05.2003	Bombalı saldırı	39	160+	Riyad, Suudi Arabistan
16.05.2003	Bombalı saldırı	45	Bilinmiyor	Fas
05.08.2003	Bombalı saldırı	12	150	Endonezya
29.08.2003	Bomba yüklü araç	95	Bilinmiyor	Necef, Irak
08.11.2003	Bomba yüklü araç	Bilinmiyor	Bilinmiyor	Riyad, Suudi Arabistan
15.11.2003 – 20.11.2003	Bombalı saldırı	57	700	İstanbul
02.02.2004	İntihar saldırısı	56	235	Bağdat
02.03.2004	Bombalı saldırı	178+	500+	Irak
11.03.2004	Bombalı saldırı	191	1800+	Madrid
21.04.2004	Bomba yüklü araç	68	100+	Basra, Irak
29.05.2004	Silahlı ve bombalı saldırı	22	25	Suudi Arabistan
19.03.2005	Bomba yüklü araç	1	15	Katar
07.07.2005	Bombalı saldırı	52	700	Londra
16.07.2005	İntihar saldırısı	100	150	Bağdat

Çizelge 4.1. (devam) El Kaide Terör Örgütünün Bin Ladin'in Ölümüne Kadar Gerçekleştirdiği Eylemler

14.09.2005	Bombalı saldırı	150+	200+	Bağdat
01.10.2005	Bombalı saldırı	20	100	Bali, Endonezya
18.11.2005	İntihar saldırısı	80	100+	Hanekin, Irak
07.04.2006	İntihar saldırısı	85	160	Bağdat
23.11.2006	Bomba ve havan topu	202	250	Bağdat
03.02.2007	Bomba yüklü araç	135	339	Bağdat
27.03.2007	Bomba yüklü araç	152	347	Telafer, Irak
11.04.2007	İntihar saldırısı	23	162	Cezayir
18.04.2007	Bomba yüklü araç	200	200+	Bağdat
14.08.2007	Bomba yüklü araçla intihar saldırısı	796	1562	Musul
07.10.2007	Suikast (Başarısız)	-	-	Pakistan
11.12.2007	Bombalı saldırı	60	170+	Cezayir
02.06.2008	Bombalı saldırı	6	24	Danimarka Büyükelçiliği
20.09.2008	Bombalı saldırı	54	266	Pakistan

Çizelge 4.1. (devam) El Kaide Terör Örgütünün Bin Ladin'in Ölümüne Kadar Gerçekleştirmiş Olduğu Eylemler

25.10.2009	Bombalı saldırı	155	721	Bağdat
30.12.2009	Silahlı saldırı (Sızma)	7	6	Chapon Kampı
04.2010	Bombalı saldırı	85	Bilinmiyor	Bağdat
13.02.2010	Bombalı saldırı	17	60	Alman fırını
10.05.2010	Bombalı saldırı	100	350	Bağdat
02.11.2011	Bombalı saldırı	110	285	Bağdat
18.01.2011	İntihar saldırısı	133	150+	Bağdat

4.1.1. Usame Bin Ladin'in Öldürülmesi

2 Mayıs 2011'de Terör örgütü El Kaide'nin kurucusu ve sözde ilk elebaşı Usame bin Ladin, Pakistan'ın Abbottabad kentindeki yerleşkesinde ABD Donanma Özel Kuvvetleri'ne bağlı Birleşik Devletler Deniz Kuvvetleri tarafından vurularak öldürülmüştür (Bowden, 2012, ss. 162-185). Neptün Mızrağı Operasyonu kod adlı operasyon, baskına katılan Özel Görev Birimlerini koordine eden ve yaygın olarak JSOC olarak bilinen Ortak Özel Harekat Komutanlığı ile CIA liderliğindeki bir ekip tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca deniz kuvvetlerine ek olarak, JSOC altındaki katılımcı birimler arasında "Gece Avcıları" olarak da bilinen 160. Özel Harekat Havacılık Alayı (Hava İndirme) ve büyük ölçüde eski JSOC Özel Görev Birimlerinden asker toplayan CIA'nın Özel Faaliyetler Bölümünden operatörler operasyona katılmıştır (Sherwell, 2011 ve Dilanian, 2011).

Dönemin ABD başkanı Barack Obama tarafından onaylanan ve iki Black Hawk helikopterinde iki düzine deniz kuvvetleri askerinin yer aldığı baskın (Fair, 2011), ABD kuvvetlerinin yaklaşık 120 mil (190 km) uzakta üslendiği Afganistan'dan başlatıldı (Brown, 2012). Baskın 40 dakika sürdü; bin Ladin, 1 Mayıs'ta saat 01:00'den kısa bir süre önce öldürüldü (CNN, 2011). Yerleşkedeki diğer üç erkek (bin Ladin'in oğullarından biri dahil) ve bir kadın da operasyonda öldürüldü. Baskın tamamlandıktan sonra, ABD güçleri kimlik

tespiti için bin Ladin'in cesediyle birlikte Afganistan'a dönmüş; daha sonra, ölümünden sonraki 24 saat içinde cesedinin İslami geleneğe uygun olarak gömüldüğü Umman Denizi'ne 850 milden (1.370 km) uçmuştur (BBC, 2011).

El Kaide, 6 Mayıs'ta militan internet sitelerinde yaptığı paylaşımlarla ölümü doğrulamış ve cinayetin intikamını alma sözü vermiştir (Fox News, 2014). Ayrıca Tehrik-i-Taliban Pakistan da dahil olmak üzere diğer Pakistanlı militan gruplar, operasyonu engellemediği için ABD ve Pakistan'a misilleme sözü vermiştir (Cordesman ve Vira, 2011, s. 62). Pew Research Center tarafından (2011) yapılan bir araştırma bin Ladin'in öldürülmesi operasyonunun ABD vatandaşlarının yüzde 90'ı tarafından olumlu karşılandığını ortaya koymuştur (Pew Research Center, 2011). Ayrıca Birleşmiş Milletler, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Birliği ve birçok hükümet yaptığı açıklamalarla operasyonu olumlu karşıladığını açıklamıştır (Reuters, 2009; Dış İşleri Bakanlığı, 2023). Ancak Ray ve Srinivasan'nın yaptığı araştırmaya göre (2011) Pakistan halkı'nın 3'te 2'si bu operasyonu kınamıştır ya da onaylamamıştır.

Operasyonda bin Ladin'in silahsız olmasına rağmen canlı yakalanamaması gibi cinayetin yasal ve etik yönleri, Uluslararası Af Örgütü de dahil olmak üzere birçok kurum ve kuruluş tarafından sorgulanmıştır (Amnesty, 2023).

Cinayetin ardından Pakistan başbakanı Yousaf Raza Gillani, operasyonun koşullarını araştırmak için Kıdemli Yargıç Javed Iqbal başkanlığında bir komisyon kurmuştur (Tribune, 2012). Pakistan devlet ordusu ve istihbarat yetkililerinin bin Ladin'in dokuz yıl boyunca Pakistan'da nasıl saklandığını ortaya çıkaran sonuçta ortaya çıkan Abbottabad Komisyonu Raporu, 8 Temmuz 2013'te El Cezire'ye sızdırılmıştır (Hashim, 2013). Rapora göre Pakistan hükümetinin ve istihbaratının bin Ladin'in bulunmasında başarısız oldukları ifade edilmektedir.

Bin Ladin'in öldürülmesinden sonra El Kaide terör örgütünün sözde yeni elebaşı 16 Haziran 2011'de Eymen el-Zevahiri olarak açıklanmıştır (BBC, 2011; Dış İşleri Bakanlığı, 2023). Eymen el-Zevahiri, 31 Temmuz 2022'de ABD operasyonu ile öldürülmüştür (Harrington ve Thompson, 2022). El-Zevahiri'nin yönettiği El Kaide, Batı'da karşılaştırılabilir büyük ölçekli saldırılar gerçekleştirememiştir. El-Zevahiri, El Kaide'nin başına geçtiğinde, denizasırlı saldırılarından çok propaganda yaymaya odaklanmıştır. Ancak

El Kaide, 2015'te Charlie Hebdo saldırısı ve 2019'da Florida'daki ABD Deniz Üssü saldırısı gibi şiddetli saldırıların sorumluluğunu üstlenmiştir (Flash Point, 2022).

Ayrıca bin Ladin'in ölümü sonrasında El Kaide elebaşlarına yönelik operasyonlar devam etmiştir. 22 Ağustos 2011'de El Kaide'nin ikinci komutanı Atiyah Abd al-Rahman, Kuzey Veziristan Ajansı'ndaki patlamada ölmüştür. Bununla birlikte 30 Eylül 2011'de radikal ideolog ve Arap Yarımadası'ndaki El Kaide'nin saldırı planlayıcısı Anwar al-Awlaqi (Enver el-Evlaki), Khashef yakınlarındaki patlamada ölmüştür. 4 Haziran 2012'de El Kaide'nin ikinci komutanı ve "genel müdürü" olarak görülen Ebu Yahya el-Libi öldürülmüştür. 26 Mart 2014'te El Kaide sözcüsü ve Usame Bin Ladin'in yakın arkadaşı Süleyman Bu Ghayth, New York'ta terör ve komplo suçlamalarından tutuklanmış ve hüküm giymiştir (BBC, 2014; Dış İşleri Bakanlığı, 2023).

Bin Ladin'in öldürülmesi sonrası El Kaide'ye yönelik dekapitasyon operasyonlarının devam etmesi, terörizmle mücadelenin genişlemesi, teknolojinin ilerlemesi gibi gelişmelerin El Kaide'nin eylem şiddetini ve sayısını azalttığı değerlendirilmektedir.

4.1.2. Bin Ladin Sonrası El Kaide

Usame bin Ladin'in Mayıs 2011 yılında öldürülmesinin ardından örgütün sözde elebaşı Eymen ez-Zevahiri olmuştur. Zevahiri yönetiminde El Kaide şiddetli saldırılardan çok propaganda yapmaya odaklansa da bin Ladin'in öldürülmesinin ardından geçen 12 yılda da şiddet eylemleri gerçekleştirmiştir.

Bir Amerikan firmasının müteahhidi Warren Weinstein, Lahor'da 13 Ağustos 2011'de kaçırılmış; Eymen ez-Zevahiri, El Kaide adına sorumluluğu üstlenmiştir (Dış İşleri Bakanlığı, 2023).

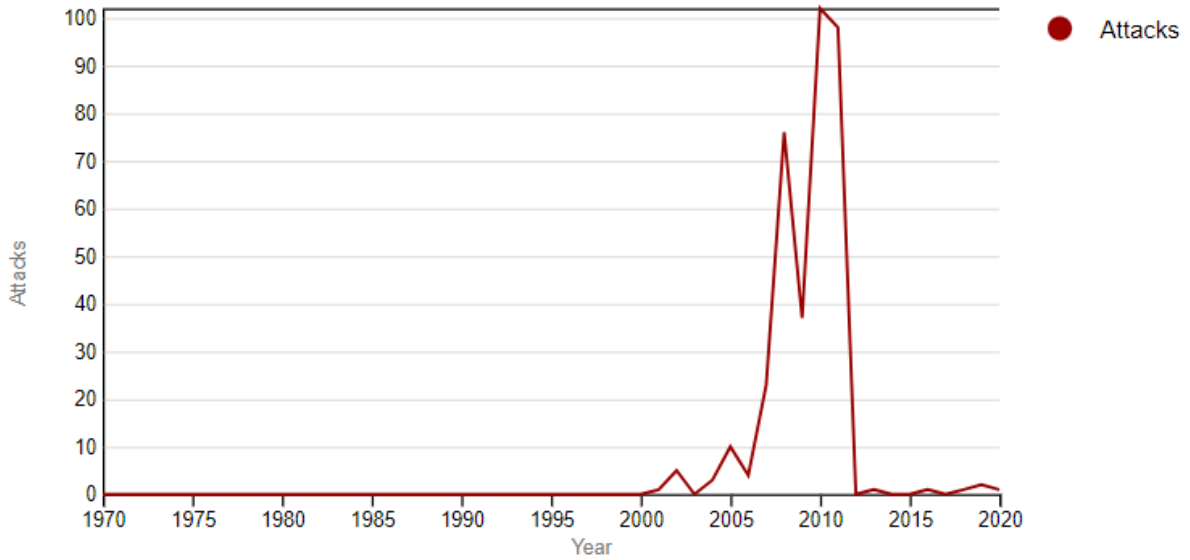
16 Ocak 2013'te Mokhtar Belmokhtar liderliğindeki bir tugaya bağlı El Kaide terör örgütü üyeleri Cezayir, In Amenas yakınlarındaki Tigantourine gaz tesisinde 800'den fazla kişiyi rehin almıştır. 29 militanla birlikte en az 39 rehine ve Cezayirli bir güvenlik görevlisi öldürülmüştür (BBC, 2014).

7 Ocak 2015'te Fransa'nın Paris kentinde Charlie Hebdo saldırısı gerçekleştirilmiştir. 12 kişinin öldüğü ve 11 kişinin yaralandığı saldırının sorumluluğunu Arap Yarımadası'ndaki El Kaide üstlenmiştir (Joscelyn, 2015).

6 Aralık 2019'da Florida'nın Pensacola kentinde Naval Air Station Pensacola saldırısı gerçekleştirilmiştir. Üç kişi ölmüş, 8 kişi yaralanmıştır. Saldırgan polis tarafından öldürülmüştür. Arap Yarımadası'ndaki El Kaide saldırının sorumluluğunu üstlenmiştir (Joscelyn, 2020).

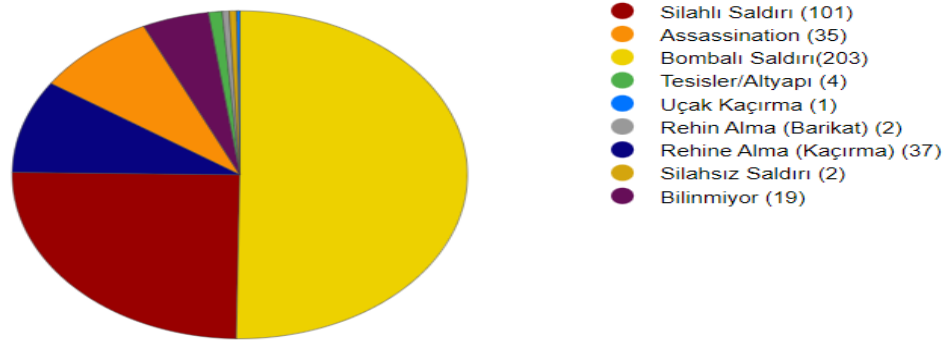
El Kaide terör örgütü bin Ladin'nin ölümünden sonra küçük ve büyük ölçekli 72 saldırı düzenlemiştir. Bu saldırılarda 428 kişi hayatını kaybetmiş, 526'dan fazla kişi yaralanmıştır. El Kaide Terör örgütü bu saldırıların 68'ini 02.05.2011 - 25.08.2013 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir. 25.08.2013 tarihinde sonra 5 saldırı göze çarpmaktadır.

Şekil 4.1'de El-Kaide terör örgütünün 2000-2020 yılları arasında gerçekleştirdiği saldırılar görülmektedir.

Şekil 4.1. El Kaide Terör Örgütünün Gerçekleştirdiği Eylemler (Global Terörizm Database, 2023. Erişim Tarihi: 28.01.2023)

Şekil 4.2'de El Kaide saldırılarının türüne göre dağılımı görülmektedir.

Şekil 4.2. El Kaide Terör Örgütü'nün Eylem Türleri (Global Terörizm Database, 2023. Erişim Tarihi: 28.01.2023)

El Kaide terör örgütü bin Ladin döneminde 7000'den fazla ölüme ve 22.500'den fazla yaralanmaya neden olurken bin Ladin'den sonraki dönemde 428 kişinin ölümüne ve 526'dan fazla kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Bin Ladin dekapitasyonu El Kaide terör örgütü'nün etkisizleşmesi için tek başına yeterli olmasa da eylem yoğunluğunu ve şiddetini azaltmada etkili olmuştur. Bin Ladin'in öldürülmesinin yanı sıra El Kaide'ye yönelik dekapitasyon operasyonlarının istikrarlı bir şekilde devam etmesi, örgütün sözde yeni elebaşı El-Zevahiri'nin propaganda yanlısı olması, teknolojik gelişmelerle birlikte ülkemizde de olduğu gibi insansız hava araçlarının terörizmle mücadelede kullanılması El Kaide terör örgütü'nün eylem şiddeti ve yoğunluğunun azaltılmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bin Ladin sonrası örgütün sözde yeni elebaşı olarak açıklanan El-Zevahiri'nin 31 Temmuz 2022'de öldürülmesinin ardından El Kaide'nin geleceği merak konusudur. El Kaide terör örgütü El-Zevahiri'nin öldürülmesinden günümüze kayda değer bir eylem gerçekleştirememiştir. Terörizmle mücadelede silahlı mücadelenin yanı sıra ideolojik mücadele verilmeli ve bütüncül mücadele yöntemleri tercih edilmelidir.

4.2. Shining Path Terör Örgütüne Yönelik Dekapitasyon Operasyonları

Shining Path terör örgütü 1970 yılında Abimael Guzman tarafından kurulmasının ardından Peru'da oldukça şiddetli terör eylemleri düzenlemiştir. Özellikle örgütün sözde elebaşı Guzman'ın 1992 yılında ele geçirilmesine kadar geçen süreçte birçok terör eylemi düzenleyen örgüt, elebaşının ele geçirilmesinin ardından büyük bir çöküş yaşamış ve etkisizleşme sürecine girmiştir. Guzman'ın ardından örgüt elebaşlığını üstlenen Oscar Ramirez Duran'ın da 1999 yılında yakalanması örgütün hayatta kalma çabalarının sonuçsuz kalmasına neden olmuştur. Örgütün eylemselliği 2011 yılında küçük bir artış gösterse de bu

durum fazla uzun sürmemiştir. Özellikle son yıllarda örgüt oldukça az sayıda eylem düzenlemektedir.

Shining Path terör örgütü kendi döneminin en şiddeti terör örgütleri arasındadır. 2001 yılında dönemin geçici Peru başkanı Valentin Paniagua, Shining Path terör örgütünün neden olduğu ölümleri araştırmak için Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu adında bir komisyon kurmuştur. Bu komisyonun 2003 yılında yayınlamış olduğu rapora göre örgüt, yaklaşık 69.280 kişinin ölümüne sebebiyet vermiştir (Truth Commission Report, 2003).

Global Terrorism Database'den alınan verilere göre Shining Path terör örgütü 4565 terör eylemi düzenlemiştir. Bu eylemlerin 4252'si örgütün kuruluşundan, örgütün sözde kurucu elebaşı Abimael Guzman'ın 12 Eylül 1992 tarihinde ele geçirilmesine kadar geçen dönemde gerçekleşmiştir. Guzman'dan örgüt yönetimini devralan Oscar Ramirez'in 14 Temmuz 1999 tarihinde ele geçirilmesine kadar geçen sürede ise örgüt 249 terör eylemi düzenlemiştir. Oscar Ramirez'in ardından örgütün başına geçen Comrade Artemio'nun 12 Şubat 2012 tarihinde ele geçirilmesine kadar geçen sürede ise örgüt yalnızca 19 terör eylemi gerçekleştirmiştir. Özellikle Guzman'dan sonra Ramirez'in de ele geçirilmesi örgütün eylemselliğini önemli ölçüde azaltmıştır. Günümüzde örgüt zaman zaman eylemler düzenlese de oldukça etkisizdir.

Çizelge 4.2'de Shining Path terör örgütünün kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçte düzenlemiş olduğu bazı eylemler görülmektedir.

Çizelge 4.2. Shining Path Terör Örgütünün Eylemleri (Çizelge yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Eylem Tarihi	Eylem Tipi	Ölü	Yaralı	Hedef
17.05.1980	Rehin alma ve yakma	-	-	Chuschi, Peru
26.01.1983	Silahlı saldırı	10	-	Uchuraccay, Peru
03.04.1983	Silahlı saldırı	69	-	Lucanamarca, Peru
13.11.1983	Dinamit	3	1	Peru

Çizelge 4.2. (devam) Shining Path Terör Örgütünün Eylemleri

16.07.1984	Silahlı saldırı	116	-	Ayacucho, Peru
31.08.1984	Silahlı saldırı	40+	-	Pampacancha, Peru
22.09.1985	Trafoya saldırı	-	-	Lima, Peru
21.05.1989	Silahlı saldırı	30	4	Huanuco, Peru
19.06.1989	Silahlı saldırı	15	10	Ucayali, peru
15.01.1990	Silahlı saldırı	39	-	Ayacucho, Peru
15.03.1990	Silahlı saldırı	50	-	Junin, Peru
03.11.1991	Silahlı saldırı	37	-	Huancavelica, Peru
16.11.1991	Bombalı	3	52	Ayacucho, Peru
09.01.1992	Bombalı saldırı	14	13	Lima, Peru
08.03.1992	Silahlı saldırı	10	15	Angasmarcha, Peru
06.05.1992	Bombalı saldırı	30	36	Lima, Peru
16.07.1992	Bombalı saldırı	25+	155+	Lima, Peru
12.09.1992	Bombalı saldırı	25+	200+	Lima, Peru
26.12.1992	Bombalı saldırı	2	40	Lima, Peru
14.12.1994	Bombalı saldırı	14	5	Ucayali, Peru
20.07.1995	Silahlı saldırı	36	6	La Libertad, Peru
23.11.1997	Silahlı saldırı	7	7	San Martin, Peru

Çizelge 4.2. (devam) Shining Path Terör Örgütünün Eylemleri

02.10.1999	Silahlı saldırı	11	2	Peru
08.08.2001	Silahlı saldırı	16	12	Junin, Peru
21.03.2002	Bombalı araçla saldırı	9	30+	Lima, Peru
10.07.2003	Bombalı ve silahlı saldırı	7	10	Lima, Peru
04.06.2004	Silahlı saldırı	3	4	Ucayali, Peru
24.07.2005	Bombalı ve silahlı saldırı	3	2	San Martin, Peru
18.12.2006	Silahlı saldırı	7	-	Ayacucho, Peru
14.06.2007	Silahlı saldırı	4	2	Ramal, Peru
09.04.2009	Bombalı saldırı	13	2	Ayacucho, Peru
25.05.2021	Silahlı saldırı	16+	-	Apumirac, Peru

4.2.1. Shining Path Terör Örgütünün Sözde Elebaşı Abimael Guzman'ın Yakalanması

Shining Path terör örgütünün sözde elebaşı Abimael Guzman 12 Eylül 1992 tarihinde Peru istihbaratının operasyonu ile yakalanmıştır. Guzman'ın yaşadığı sokak olarak değerlendirilen bir caddede uzun süre gözlem yapan polisler, Guzman'ın dairesini tespit ettikten sonra yaptıkları baskınla Abimael Guzman ve beraberindeki sekiz kişiyi ele geçirmiştir (Andina, 2019). Ele geçirilmesinin ardından uzunca bir süre yargılanan Guzman, 13 Ekim 2006 tarihinde verilen kararla ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır (CBC News, 2006). Abimael Guzman yakalanmasından 29 yıl sonra 11 Eylül 2021 tarihinde hapishanede hayatını kaybetmiştir (Collyns, 2021).

Abimael Guzman'ın ardından sözde örgüt elebaşı olan Oscar Ramirez 15 Temmuz 1999'da (Faiola, 1999), Ramirez'in ardından örgütü yöneten Comrade Artemio ise 13 Şubat 2012'de yakalanmıştır (BBC, 2012).

4.3. Aum Shinrikyo Terör Örgütüne Yönelik Dekapitasyon Operasyonları

Aum Shinrikyo terör örgütü, 1984 yılında yoga okulu kurulmasının ardından kurucusu olan Shoko Asahara'nın kendini bir çeşit dini lider olarak lanse etmesiyle birlikte Japonya'da resmi olarak dini bir örgüt olarak ilan edilmiştir (Repp, 2005, s. 156). Örgüt, kuruluşundan itibaren kendi çevresi ve içerisindeki münferit olaylar haricinde büyük çapta bir terör eylemi düzenlememiştir. 27 Haziran 1994 tarihinde büyük çapta ilk terör eylemini gerçekleştiren örgüt daha sonra 20 Mart 1995 tarihinde Tokyo'da metroda sarin gazı saldırısı düzenlemiştir. Örgüt, terör eylemlerinde kimyasal kullanmasıyla ön plana çıkmaktadır. Sarin gazı saldırısının ardından yapılan operasyonlarda örgütün sözde elebaşı Shoko Asahara yakalanmış ve 6 Temmuz 2018 tarihinde idam edilmiştir (BBC, 2018). Shoko Asahara'nın 1995 yılında yakalanmasının ardından örgüt eylemselliğini kaybetmiştir.

1990 ve 1995 yılları arasında Aum Shinrikyo terör örgütü, suikasttan toplu katliama kadar değişen motivasyonlarla bilinen 17 kimyasal terör saldırısı düzenlemiştir. Bu vakalara ek olarak, Aum Shinrikyo'nun 20 muhalif üyesini kimyasal ile öldürdüğü ve başka kimyasal terör saldırılarıyla ilişkili olduğu iddia edilmektedir (Choronology of Aum, 2001).

Çizelge 4.3'te Aum Shinrikyo terör örgütünün düzenlemiş olduğu kimyasal terör saldırıları görülmektedir.

Çizelge 4.3. Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Eylemleri (Çizelge yazar tarafından oluşturulmuştur. Veriler Global Terrorism Database'den alınmıştır.)

Tarih	Eylem Tipi	Kullanılan Kimyasal	Ölü	Yaralı	Yer
Nisan 1990	Kimyasal yüklü araçla saldırı	Botilinum toksini	-	-	Tokyo, Yokohama, Yokosuka and Narita

Çizelge 4.3. (devam). Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Eylemleri

9 Haziran 1993	Kimyasal yükü araç	Botulinum toksini	-	-	Tokyo
9 Mayıs 1994	Kimyasal yükü araç	Sarin	1	-	Tokyo
27 Haziran 1994	Kimyasal yükü araç	Sarin	7	500+	Matsimoto
20 Mart 1995	Metroya kimyasal salınımı	Sarin	13	5500+	Tokyo

4.3.1. Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Sözde Elebaşı Shoko Asahara'nın Yakalanması

Aum Shinrikyo elebaşı Shoko Asahara 20 Mart 1995'te Tokyo metrosunda düzenlenen sarin gazı saldırısından ardından Mayıs 1995'te polis tarafından düzenlenen baskında yanında bulunan örgüt üyeleriyle birlikte tutuklanmıştır (Repp, 2005, s. 153). Aum Shinrikyo kamplarına yönelik Mart 1995'te başlayan baskınlar sonrasında Asahara yayınladığı mesajda müritlerini elleri, ayakları ve başı gibi hareket etmeye ve böylece "kurtuluş planını" gerçekleştirmeye çağırmıştır (Repp, 2005, s. 158). Shoko Asahara'nın yargılanması 23 yıl sürmüş, tüm itirazların düşmesinin ardından 6 Temmuz 2018'de idam edilmiştir (Ramzy, 2018; BBC, 2018). 1 Ocak 2019'da bir Aum Shinrikyo üyesi idamlara tepki olarak arabasını kalabalığa sürmüş ve 8 kişiyi yaralamıştır (Japan Today, 2019).

Aum Shinrikyo terör örgütünün sözde elebaşı Shoko Asahara'nın yakalanmasından sonra örgüt eylemselliği kaybetmiştir. Aum Shinrikyo terör örgütü Aleph ve Hikarinowa olarak ikiye ayrılmıştır. Uzun yıllar polis gözetiminde varlığını sürdüren Aleph ve Hikarinowa dönem dönem polis gözetiminden uzak kalsa da Japon hükümeti tarafından sıklıkla izlemektedir (Cult Education, 2015). Aleph ve Hikarinowa'nın herhangi bir terör eylemi bulunmamaktadır.

4.4. Tartışma

Byman'a (2019) göre terörizmle mücadele teorileştirilmemiş ve yeterince araştırılmamıştır. Terörizmle mücadele çalışmaları genellikle politikacıların kolayca kontrol edebileceği ögelerden ziyade rejim tipi gibi yapısal değişkenlere yönetilmiştir. (s. 623). Birleşmiş milletler terörizmle mücadele stratejisini 4 ana maddede toplamıştır. Bunlar; terörizmin yayılmasına elverişli koşulların ele alınması; terörizmle mücadele ve önleme tedbirleri alınması; devletlerin terörizmi önleme ve terörizmle mücadele kapasitesini geliştirmeye ve bu bağlamda Birleşmiş Milletler sisteminin rolünü güçlendirmeye yönelik önlemler ve terörizmle mücadelede temel dayanak olarak herkesin insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne saygı gösterilmesini sağlamaya yönelik tedbirler olarak belirtilmiştir (Birleşmiş Milletler Terörizmle Mücadele Stratejisi, 2006). Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da Birleşmiş Milletler'in terörizmle mücadele stratejisini desteklemektedir (Dış İşleri Bakanlığı, 2023).

Byman 2019 yılında yapmış olduğu çalışmada terörizmle mücadele stratejilerini; terörist grupları büyük güçle doğrudan ezmek; terörist elebaşlarını öldürmek veya tutuklamak için hedef almak; terörist grupları vurmak için müttefiklerle işbirliği içerisinde olmak; etkinliğini sınırlamak ve iç bölünmeleri teşvik etmek için terörist grubu kontrol altına almak; terörizme karşı savunmayı geliştirmek; grubun davasının meşruiyetini zedelemek ya da gayri meşrulaştırmak; teröristlerle uzlaşmak ve temel nedenlerin peşinden gidilmesi ya da araştırılması olarak belirtmiştir. (s. 623). Bu stratejilerden öne çıkanlardan birisi de bu tezin konusunu oluşturan terörist elebaşlarını öldürmek veya tutuklamak için hedef almak, başka bir ifadeyle dekapitasyon operasyonlarıdır.

4.4.1. *Terörist Elebaşlarını Öldürmek ve Tutuklamak İçin Hedef Almak (Dekapitasyon)*

ABD, Peru ve Japonya gibi birçok devlet terörist örgütlerle mücadele kapsamında dekapitasyon operasyonları düzenlemiştir. Bin Ladin'in öldürülmesi, Abimael Guzman'ın yakalanması ve Shoko Asahara'nın yakalanması bu devletlerin yaptığı dekapitasyon operasyonlarının bir örneğini oluşturmaktadır.

Bazı araştırmacılar terör örgütlerinin dekapitasyon operasyonlarından çok az zararla kurtulabileceğini savunmaktadırlar. Bu araştırmacılara göre örgütler, elebaşlarının öldürülmesini sözde şehitler yaratmak için kullanabilmekte ve örgütlerini güçlendirebilmektedirler. Ayrıca örgütler öldürme kampanyalarına kolayca karşı koyabilir,

organizasyonlarını adem-i merkeziyetçi hale getirebilir, taktiklerini değiştirebilir ve çeşitli yollarla dekapitasyonun örgütte yaratacağı tahribatı azaltabilmektedirler (Jordan, 2009; Jordan, 2014; Cronin, 2013).

Buna karşın bazı araştırmacılar da dekapitasyon operasyonlarının terörizmle mücadelede kullanılmasının terörist örgütleri etkisizleştirmek ve ortadan kaldırmak için faydalı olduğunu savunmaktadırlar. Onlara göre dekapitasyon sonucunda örgütlerin operasyon kapasitesi azalmakta, örgütler etkisizleşmekte ve ortadan kalkmaktadır (Johnston, 2012; Price, 2012; Byman, 2006; Byman, 2013). Ayrıca Cronin 2009 yılında yapmış olduğu çalışmada terör örgütlerinin ortadan kaldırılmasını incelediğinde dekapitasyon operasyonlarının başarılı olduğunu saptamıştır.

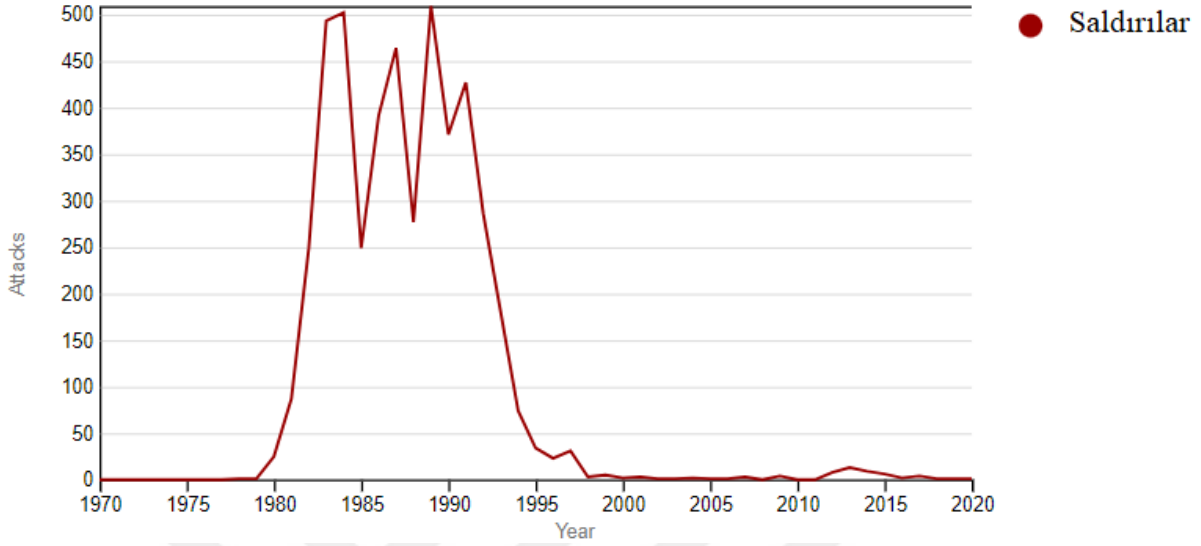
4.4.2. Dekapitasyon Operasyonlarının El Kaide Terör Örgütü Üzerindeki Etkisi

El Kaide terör örgütü 1988 yılında kurulmuş ve günümüzde varlığını devam ettiren bir terör örgütüdür. Örgütün bilinen en büyük eylemi 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen saldırılardır. Bu tarihten sonra örgütle mücadelede güç kullanımına bakış değişmiş ve bu kapsamda dekapitasyon operasyonları düzenlenmeye başlanmıştır. 2 Mayıs 2011’de ABD, düzenlediği operasyonla El-Kaide terör örgütünün sözde elebaşı Usame bin Ladin’i öldürmüştür. Bin Ladin’in ölümü sonrasında yönetimi devralan ez-Zevahiri döneminde örgüt propaganda çalışmalarına ağırlık verse de şiddet eylemleri düzenlemeye devam etmiştir. El Kaide terör örgütünün sahip olduğu örgütsel yapı, yaşı, ideolojisi, büyüklüğü, toplumsal desteği ve finansman kaynakları gibi faktörler büyük ölçüde dekapitasyonun beklenen sonucu vermediğine işaret etmektedir. Operasyon sonrasında örgüt dağılmasa da şiddet eylemlerinde önemli derecede azalma göze çarpmaktadır. Dolayısıyla dekapitasyon operasyonu kısmen de olsa başarılı olmuştur denilebilir. Ayrıca örgüte yönelik dekapitasyon operasyonlarının sürekli olarak devam etmesi ve son olarak 31 Temmuz 2022’de örgütün bin Ladin sonrası sözde elebaşı ez-Zevahiri’nin de öldürülmesi örgütün şiddet eylemleri düzenlemesinin önemli düzeyde önüne geçmiştir.

4.4.3. Dekapitasyon Operasyonlarının Shining Path Terör Örgütü Üzerindeki Etkisi

Shining Path terör örgütü 1970 yılında kurulmasının ardından bilinen ilk terör eylemini 1980 yılında düzenlemiştir. 1980-1992 yılları arasında Güney Amerika kıtasının en kanlı terör örgütü olmuştur. Shining Path terör örgütünün sözde örgüt elebaşı Abimael Guzman’ın yakalanmasının ardından etkisizleşmiş ve eylem kapasitesini yitirmiştir.

Şekil 4.3'te Shining Path terör örgütünün kuruluşundan 2021 yılına kadar düzenlemiş olduğu terör eylemleri görülmektedir.

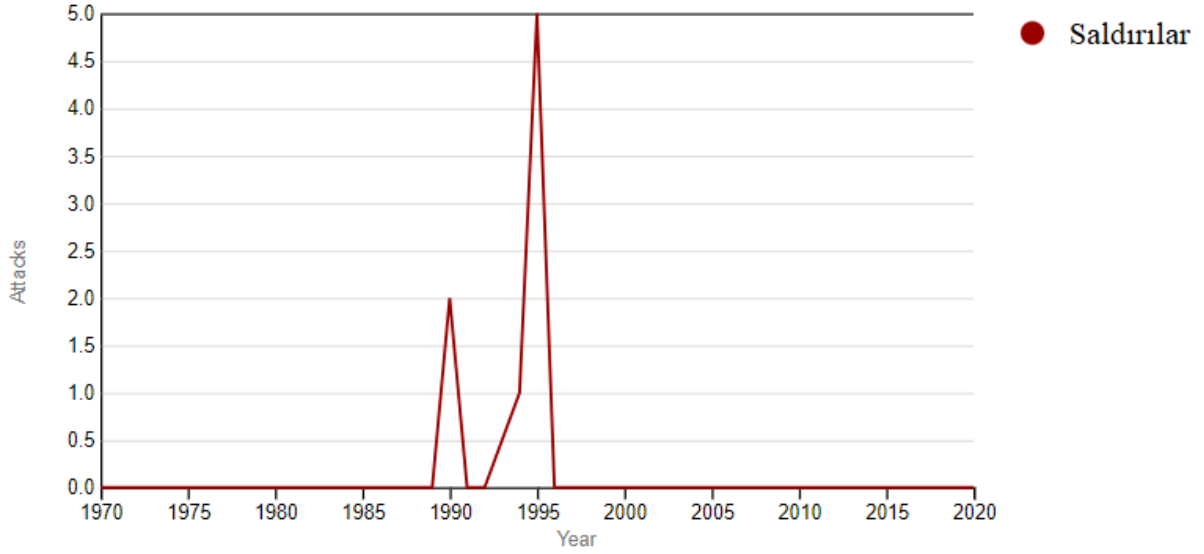
Şekil 4.3. Shining Path Terör Örgütünün Eylemleri (Global Terrorism Database, 2023).

Shining Path terör örgütüne yönelik düzenlenmiş olan dekapitasyon operasyonu başarılı olmuştur. 1992 yılında sözde örgüt elebaşı Abimael Guzman'ın yakalanmasının ardından eylem kapasitesini önemli oranda kaybeden örgüt, Guzman'ının ardından sözde örgüt elebaşı olan Ramirez'in de yakalanmasıyla birlikte tamamen etkisizleşmiştir. Shining Path terör örgütünün örgütsel yapısının alternatif elebaşı kadrosu üretememesi, örgütün tamamen elebaşına bağlı olması, örgütün toplumsal desteğinin ve finans kaynaklarının azlığı ile dekapitasyon operasyonlarının sürekliliği örgütü etkisizleştirmiştir.

4.4.4. Dekapitasyon Operasyonlarının Aum Shinrikyo Terör Örgütü Üzerindeki Etkisi

Aum Shinrikyo terör örgütü 1984 yılında kurulmasının ardından bilinen ilk terör eylemini 1990 yılında düzenlemiştir. Aum Shinrikyo, çok sayıda terör eylemi düzenlemesine rağmen terör eylemlerinde kimyasal kullanmasıyla ön plana çıkmıştır. Japonya merkezli örgüt toplam 8 terör eylemi düzenlemiştir.

Şekil 4.4'de Aum Shinrikyo terör örgütünün eylemleri görülmektedir.

Şekil 4.4. Aum Shinrikyo Terör Örgütünün Eylemleri (Global Terrorism Database, 2023).

Aum Shinrikyo terör örgütü sözde elebaşı Shoko Asahara, 20 Mart 1995 yılındaki saldırıdan 2 ay sonra Mayıs 1995'te düzenlenen dekapitasyon operasyonu ile yakalanmıştır. Dekapitasyon sonrası örgüt eylem kapasitesini kaybetmiştir. Dekapitasyon başarılı olmuştur. Aum Shinrikyo terör örgütünün örgütsel yapısının alternatif elebaşı kadrosu üretememesi, Japonya devletinin istikrarlı mücadelesi, toplumsal desteğinin olmaması gibi faktörler örgütün etkisizleşmesine ve dağılmasına olanak sağlamıştır.

4.4.5. Örgütsel Dayanıklılık Teorisi

Örgütsel dayanıklılık teorisi ise örgütlerin dekapitasyon direncini açıklamak için örgütsel yapısının gelişmişlik düzeyi ile örgütün sahip olduğu ideoloji kavramlarını öne çıkarmaktadır. Teoriye göre bir örgüt ne kadar örgütsel yapısını ne kadar geliştirirse o oranda dekapitasyona dirençli olmaktadır. Çalışmada incelenen 3 örgütten El Kaide terör örgütünün örgütsel yapısının gelişmiş olduğu değerlendirilmektedir. Bu örgütler diğer örgütlere nazaran dekapitasyon operasyonları sonrasında halefiyet sorunlarından örgütsel yapılarının gelişmişliğiyle daha az etkilenmişlerdir ya da varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Buna karşın örgütsel yapılarını yüksek düzeyde geliştirememiş olan Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütleri dekapitasyon sonrasında etkisizleşerek dağılmıştır.

Örgütsel dayanıklılık teorisi örgütsel yapının gelişmişlik düzeyinin yanı sıra örgütlerin sahip oldukları ideolojilerin de örgütlerin dekapitasyon direncini etkilediği öne sürmektedir. Teoriye göre dini ideolojilere, özellikle İslamcı ideolojilere, sahip olan örgütler ideolojilerini ifade edebilmek için bir elebaşına ihtiyaç duymadığı için varlıklarını

sürdürebilmektedirler. Bir başka deyişle dini ideolojilere sahip olan örgütlerin dekapitasyon dirençleri diğerlerine oranla daha yüksektir. Çalışmada incelenen örgütlerden İslamcı ideolojilere sahip olan El Kaide terör örgütü Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerine göre dekapitasyon operasyonlarından daha az düzeyde etkilenmiştir. El Kaide terör örgütü eylemlerine azalan düzeyde de olsa devam etmiştir. Buna karşın Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütleri ise dekapitasyon operasyonları sonrasında dağılarak etkisizleşmiştir.

Çalışmada örgütsel dayanıklılık teorisinin ortaya koyduğu faktörler alt problem cümlelerine dahil edilmiş ve incelenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Terör örgütleri ideolojilerini yaymak, bir bölgede yönetimi ele geçirmek gibi amaçlarla silahlı/silahsız eylemler düzenlemektedirler. Terör örgütleri açısından elebaşlarının takipçiler üzerindeki etkisi ve örgütün yaşamsallığı bağlamında hayati öneme haiz olduğu değerlendirilmektedir. Örgüt elebaşının öldürülmesi ya da ele geçirilmesi durumunda örgütün takipçileri bocalayabilmekte, örgüt dağılma sürecine girebilmektedir. Bu kapsamda terörle mücadele stratejilerinden güç kullanımının bir çeşidi olan dekapitasyon operasyonlarının terör örgütleri üzerindeki etkisini ele almak amacıyla El-Kaide, Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerine yönelik gerçekleştirilen dekapitasyon operasyonları incelenmiştir. Yapılan çalışmada; El-Kaide terör örgütünün ortadan kalkmadığı ancak eylemselliğinin önemli ölçüde azaldığı saptanmıştır.

Shining Path terör örgütü ve Aum Shinrikyo terör örgütü ise dekapitasyon operasyonları sonrasında etkisizleşerek dağılmıştır. Her iki örgütte de dekapitasyon operasyonlarının kararlılığı ve devamlılığı göze çarpmaktadır. Bu örgütlerde dekapitasyon beklenen sonucu vermiş ve başarılı olmuştur.

El-Kaide terör örgütünün örgütsel yapısı gelişmiştir. Cihatçı Selefilik ideolojisiyle eylemler düzenleyen örgüt, dekapitasyon tarihinde 23 yılını doldurmuştur ve dekapitasyon tarihinde örgütün tahminen 3000 ila 4000 arasında elemana sahip olduğu düşünülmektedir.

Shining Path terör örgütü örgütsel yapısını geliştirememiş, alternatif elebaşı kadrosu oluşturamamıştır. Öyle ki Guzman'ın ardından örgüt yöneticiliğine gelen Oscar Ramirez Duran döneminde örgüt eylemselliğini giderek kaybetmiş ve örgüt etkisizleşerek dağılmıştır. Marksist/Leninist ideolojiyle eylemler düzenleyen Shining Path terör örgütü döneminin en şiddetli terör örgütü olarak değerlendirilmektedir. Örgütün sözde elebaşı Guzman'ın yakalanmasının ardından örgüt küçük bir grup aktivist tarafından ayakta tutulmaya çalışılsa da örgütün sözde yeni elebaşı Oscar Ramirez Duran'ın 1999 yılında yakalanmasının ardından oldukça etkisizleşmiştir. Örgütün dekapitasyon tarihinde 3000 ila 4000 arasında sempatizanı olduğu değerlendirilmektedir.

Aum Shinrikyo terör örgütü de örgütsel yapısını geliştirememiştir. Shoko Asahara ile beraberindeki sempatizanlarının yakalanmasının ardından etkisizleşmiştir. Japon Budist mezhebi olan Agon Shū ideolojisiyle eylemler düzenleyen örgütün dekapitasyon tarihinde

dünya genelinde 40000 civarı sempatzanı olduğu değerlendirilirken, Japonya’da bu sayı 9000 civarındadır.

Tezin problem cümlesi olan terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonları terör örgütünün eylemselliğini azaltır mı sorusuna cevap ararken 3 terör örgütü incelenmiştir. Tezde inceden El-Kaide, Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerinin dekapitasyon sonrasında eylemselliği azalmıştır. Ek olarak Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütleri dağılmıştır. Dolayısıyla incelenen terörist örgütlerin eylemselliğinin azaldığı görülmüştür. Tezde incelenen örgütler bakımından dekapitasyon operasyonlarının terör örgütlerinin eylemselliğinin azaltılacağı düşünülmektedir.

Tezdeki alt problem cümlelerinden ilki olan terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonlarının terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün yapısına göre değişkenlik göstermekte midir sorusuna cevap ararken terörist örgütlerin örgütsel yapılarının gelişimi gözlemlenmiştir. Örgütsel yapısı gelişmemiş örgütler dekapitasyon sonrası etkisizleşmiş, örgütsel yapısı yüksek düzeyde gelişmiş olan El-Kaide terör örgütü ise dekapitasyon operasyonlarından sonra varlığını devam ettirmiştir. El-Kaide terör örgütünün eylemselliğinde azalma görülmüştür. Dolayısıyla örgütsel yapısı gelişmemiş örgütlerin dekapitasyon operasyonlarından daha fazla etkilendiği ve örgütlerinin varlığını devam ettiremediği düşünülmektedir. Orta ve yüksek düzeyde gelişmiş örgütsel yapıya sahip örgütler ise varlıklarını devam ettirmişlerdir. Bu bağlamda dekapitasyon operasyonlarının terör örgütleri üzerindeki etkisinin örgütsel yapılarının gelişmişlik düzeyine göre değiştiği değerlendirilmektedir.

Tezdeki alt problem cümlelerinden bir diğeri olan terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonlarının terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün ideolojisine göre değişkenlik göstermekte midir sorusuna cevap ararken incelenen örgütlerden El-Kaide terör örgütünün Cihatçı Selefilik ideolojisiyle eylemler düzenlediği, Shining Path terör örgütünün Marksist/Leninist ideolojiyle eylemler düzenlediği ve son olarak Aum Shinrikyo terör örgütünün Japon Budist mezhebi olan Agon Shū ideolojiye eylemler düzenlediği bilgisine ulaşılmıştır. El Kaide terör örgütünün eylemselliği azalmış bununla birlikte Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerinin eylemselliği dekapitasyon sonrasında neredeyse durma noktasına gelmiştir. Terör örgütlerine yönelik düzenlenen dekapitasyon operasyonlarının örgüt üzerindeki etkisinin örgütlerin ideolojilerine göre

değişkenlik gösterdiği düşünülmektedir. Daha geniş bir örneklemin daha kesin sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olabileceği değerlendirilmektedir.

Tezdeki alt problem cümlelerinden bir diğeri olan terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonların terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün dekapitasyon tarihindeki yaşına göre değişkenlik göstermekte midir sorusuna cevap ararken örgütlerinin dekapitasyon tarihindeki yaşları belirlenmiştir. İncelenen örgütlerden El-Kaide ve Shining Path terör örgütleri dekapitasyon tarihinde 20 yılını doldurmuş durumdadır. Aum Shinrikyo terör örgütü ise dekapitasyon tarihinde 11. yılını geçirmektedir. Örgütler benzer yaşlara sahip olsalar da eylemsellikleri değişken oranlarda etkilenmiş hatta bazı örgütler dağılarak etkisizleşmiştir. Dolayısıyla örgütlerinin yaşlarının dekapitasyon operasyonlarının etkilenmelerine bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir. Ancak örneklemin genişletilmesiyle yeni kurulmuş ya da 5 yıllık örgütlerin de örnekleme dahil edilmesiyle daha geniş sonuçlara ulaşılabilceği değerlendirilmektedir.

Tezdeki alt problem cümlelerinden dördüncüsü ve sonuncusu olan terörist örgütlerle mücadelede düzenlenen dekapitasyon operasyonların terörist örgüt üzerindeki etkisi örgütün dekapitasyon tarihindeki eleman sayısına göre değişkenlik göstermekte midir sorusuna cevap ararken örgütlerin dekapitasyon tarihindeki militan sayıları saptanmaya çalışılmıştır. El-Kaide ve Shining Path terör örgütünün dekapitasyon tarihinde 3000 ila 4000 arasında militana sahip olduğu değerlendirilirken, Aum Shinrikyo terör örgütünün dekapitasyon tarihinde 30000 ila 40000 civarında militana sahip olduğu değerlendirilmektedir. Bu sayıların hepsinin silahlı militan anlamına gelmediği göz ardı edilmemelidir. El-Kaide, Shining Path ve Aum Shinrikyo terör örgütlerinin dekapitasyon sonrasında eylemselliği azalmıştır. Tezde incelenen terör örgütleri farklı sayılarda militana sahip olsalar da dekapitasyon operasyonlarından benzer şekilde etkilenmişlerdir. Özellikle Aum Shinrikyo terör örgütü Shining Path terör örgütünden oldukça fazla militana sahip olsa da her iki örgütte dekapitasyon sonrasında etkisizleşerek dağılmıştır. Bu bilgiler ışığında eleman sayısının dekapitasyon operasyonunun örgütün eylemselliğine etkisinin bulunmadığı düşünülmektedir. Ancak örneklem çoğaltılarak daha kesin ve net sonuçlara ulaşmanın mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Tezin bulguları göz önünde bulundurulduğunda dekapitasyon operasyonlarının büyük ölçüde terör örgütlerinin eylemselliğini azaltıcı bir etki yaptığı söylenebilmektedir. Ek olarak bazı örgütlerin dekapitasyon operasyonunun ardından dağılarak etkisizleştiğinin

de dikkate alınmasının çok önemli olduğu değerlendirilmektedir. Fakat dekapitasyon operasyonlarının her zaman istenen sonucu vereceği, örgütün dekapitasyon sonrası dağılacığı ya da eylemselliğinin azalacağı kesin olarak söylenememektedir. Ayrıca örgütlerinin eylemselliği değişen çevresel faktörler, finans kaynakları, teknolojik gelişmeler gibi faktörlerden de etkilenmektedir. Örneklemleri genişletilerek ve değişken sayısı artırılarak yapılacak bir çalışmanın daha geniş ve kesin sonuçlar verebileceği düşünölmektedir.

Bu çalışmanın terörle mücadele yöntemlerinden dekapitasyonun sonuçlarının öngörölebilmesi açısından önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Ayrıca çalışma dekapitasyon operasyonlarının örgütlerin eylemselliğini nasıl etkileyeceği konusunda da bir önbilgi penceresi aralamıştır.

KAYNAKÇA

- 8 injured as man rams car into pedestrians in Harajuku in 'retaliation for execution'. (2019). Erişim Tarihi: 14.02.2023, <https://japantoday.com/category/crime/8-injured-as-man-rams-car-into-pedestrians-in-Harajuku-in-%27retaliation-for-execution%27>
- About 2004 Khobar massacre. (2004). Erişim Tarihi: 31.05.2023, https://dbpedia.org/page/2004_Khobar_massacre
- Acar, H. ve Yenal, S. (2020). Siyasal şiddet ve radikalleşme bağlamında terör örgütleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- After Al-Zawahiri: The future of Al-Qaeda leadership. (2022). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://flashpoint.io/blog/after-al-zawahiri-the-future-of-al-qaeda-leadership/>
- Ağır, O. ve Tekin, F. (2021). Terörizm ve Propaganda. A. Baharççek, G. Tuncel ve O. Ağır. (Ed.), Terör ve propaganda (ss. 1-39). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Akyol, E. ve Tekin, F. (2021). El-Kaide. A. Baharççek, G. Tuncel ve O. Ağır. (Ed.), Terör ve propaganda (ss. 40-83). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Al-Qaeda claims Tunisia attack. (2002). Erişim Tarihi: 31.05.2023, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2061071.stm
- Al Qaeda linked to Danish Embassy attack. (2008). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/asiapcf/06/03/pakistan.blast/index.html>
- Al-Qaida vows revenge for Osama bin Laden's death. (2014). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.foxnews.com/world/al-qaida-vows-revenge-for-osama-bin-ladens-death>
- Alqithami, S. Haegele, J. ve Hexmoor, H. (2015). Conceptual modeling of networked organizations: the case of Aum Shinrikyo. B. Isaac ve N. Israr. (Ed.), Case studies in intelligent computing. Achievements and trends (ss. 391-406). London: Taylor Francis Group press.
- Al-Nahr, N. (2004). Twin bombings kill 56 in Irbil. Erişim Tarihi: 26.01.2023. <https://www.arabnews.com/node/243882>
- Andersson, J. (2018). Cutting the head of snake. Erişim tarihi: 10 Mart 2022, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1179998/FULLTEXT01.pdf>
- Andreas, C. (1991). Women at war. NACLA Report on the Americas, 24:4, 20-39, doi:10.1080/10714839.1990.11723189
- Atwan, A. B. (2006). The secret history of al Qaeda. Los Angeles: University of Columbia Press.
- Aum Shinrikyo: The Japanese cult behind the Tokyo Sarin attack. (2018). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.bbc.com/news/world-asia-35975069>
- Ayman al-Zawahiri appointed as Al-Qaeda leader. (2011). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-13788594>

- Baharççek, A. (2000). Etnik terör ve etnik terörle mücadele sorunu. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), ss. 29-49.
- Baharççek, A., Tuncel, G. ve Ağır, O. (2021). Terör ve propaganda. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ballard, T., Pate, J., Acherman, G., McCauley, D. ve Lawson, S. (2001). Chronology of Aum Shinrikyo's CBW activities. Monterey institute of international studies.
- Bass, B.M. (1985). Leadership and performance beyond expectation. New York: The Free Press.
- Bass, B.M. (1990). Bass & Stodgill's handbook of leadership: theory, research, and managerial applications. New York: The Free Press.
- Becker, M. (2006). Peruvian Shining Path. J. V. DeFronzo (Ed.), Revolutionary movements in world history from 1750 to the present (ss. 650-659). California: ABC-CLIO.
- Bell, S. (2005). The Martyr's oath. The apprenticeship of an al Qaeda terrorist. Canada: John Wiley
- Berg, R. H. (1994). Peasant responses to Shining Path in Andahuaylas. D. S. Palmer (Ed.), The Shining Path Of Peru (ss. 101-122). Boston: Macmillan Press
- Borum, R. (2004). Psychology of terrorism. Tampa: University of South Florida.
- Bowden, M. (2012). The finish: The killing of Osama Bin Laden. New York: Atlantic Monthly Press
- Brown, A. (2012). Osama Bin Laden's death: how it happened. Erişim Tarihi: 26.01.2023 <https://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-13257330>
- Burke, J. (2004). Al Qaeda. Foreign Policy 142, 18-26.
- Byman, D. (2006). Do targeted killings work?. Foreign affairs, 85(2), 95-111.
- Byman, D. (2013). Why Drones Work: The Case for Washington's Weapon of Choice. Foreign Affairs, 92(4), 32-43.
- Byman, D. (2019). Counterterrorism strategies. E. Chenoweth, R. English, A. Gofas ve S. N. Kalyvas. (Ed.), The Oxford handbook of terrorism (ss. 623-639). Oxford: Oxford University Press.
- Cambridge Sözlüğü, (2023). Erişim Tarihi: 10 Mart 2023 <https://dictionary.cambridge.org>
- Castro, D. (1994). War is our daily life, women's participation in Sendero Luminoso. G. M. Yeager (Ed.), Confronting Change, Challenging Tradition: Women in Latin American History (ss. 219-225). Wilmington, DE: Scholarly Resources.
- Cave, D. ve Glanz, J. (2007). Toll in Iraq bombings is raised to more than 500. Erişim Tarihi: 26.01.2023. <https://www.nytimes.com/2007/08/22/world/middleeast/22iraq-top.html>

- Chronology of Aum Shinrikyo's CBW Activities. (2001). Erişim Tarihi: 31.05.2023, https://www.nonproliferation.org/wp-content/uploads/2016/06/aum_chrn.pdf
- Clark, R.A. (2004). *Against all enemies. Inside America's war on terror*. New York: Free Press
- Collins, D. (2021). Abimael Guzmán, leader of Peru's Shining Path, dies aged 86. Erişim Tarihi: 12.02.2023, <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/11/abimael-guzman-leader-of-perus-shining-path-dies-aged-86>
- Cornwell, R. (2020). A justifiable tool in the war against terrorism. Erişim tarihi: 27 Şubat 2022, <https://www.independent.co.uk/news/world/politics/rupert-cornwell-a-justifiable-tool-in-the-war-against-terrorism133198.html>.
- Counter Terrorism Guide. (2023). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.dni.gov/nctc/timeline.html>
- Country reports on terrorism. (2006). Erişim Tarihi: 30.01.2023, <https://2001-2009.state.gov/s/ct/rls/crt/2005/65275.htm>
- Coutu, D. (2002). How resilience works. *Harvard Business Review*, 80(5), 46-50.
- Crenshaw, M. (1972). The concept of revolutionary terrorism. *Journal of Conflict Resolution*, 16(383). doi: 10.1177/002200277201600307
- Crenshaw, M. (1987). Theories of terrorism: Instrumental and organizational approaches, *Journal of Strategic Studies*, 10(4), 13-31. doi:10.1080/01402398708437313
- Crenshaw, M. (1991). How terrorism declines. *Terrorism and Political Violence*, 3(1), 69-87. doi:10.1080/09546559108427093
- Crenshaw, M. (1996). Why violence is rejected or renounced: a case study of oppositional terrorism. T. Gregor. (Ed.), *A Natural History of Peace* (ss. 249-272). Nashville: Vanderbilt University press.
- Crenshaw, M. (1998). The logic of terrorism: terrorist behavior as a product of strategic choice. W. Reich. (Ed.), *Origins of terrorism: psychologies, ideologies, theologies, states of mind*, (ss. 7-24). Woodrow Wilson center, Washington.
- Cronin, A. K. (2006). How Al-Qaida ends: The decline and demise of terrorist groups. *International Security*, 31(1), ss. 7-48.
- Cronin, K. A. (2009). *How terrorism ends. Understanding the decline and demise of terrorist campaigns*. Princeton: Princeton University Press.
- Cronin, K. A. (2013). Why drones fail: When Tactics drive strategy. *Foreign Affairs*, 4, 44-54.
- Crosby, B.C. ve Bryson, J.M. (2004). G.R. Goethals, G.J. Sorenson ve J.M. Burns. (Ed.). *Encyclopedia of leadership*, (ss. 853-858). London: Sage publications.
- Dalziel, E. ve McManus, S. (2004). Resilience, vulnerability and adaptive capacity: implications for system performance. Erişim Tarihi: 10 Nisan 2022, <https://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/2809/?sequence=1>

- Danish Embassy bomber;from Mecca; al Qaeda leader. (2008). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.reuters.com/article/latestCrisis/idUSSP66665>
- Dawson, L. (2009). Crises of charismatic legitimacy and violent behavior in new religious movements. D. Bromley ve G. Melton. (Ed.), *Cults, religion and violence*, (ss. 80-101). Cambridge University press.
- Deadline For Final Report: Abbottabad Commission Given 30 Days. (2012). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://tribune.com.pk/story/435278/deadline-for-final-report-abbottabad-commission-given-30-days>
- Death of Osama bin Laden fast facts. (2011). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://edition.cnn.com/2013/09/09/world/death-of-osama-bin-laden-fast-facts/index.html>
- Degregori, C. I. (1994). The origins and logic of Shining Path: Two views. D. S. Palmer (Ed.), *The Shining Path Of Peru* (ss. 51-76). Boston: Macmillan Press
- Demir, C.K. (2017). Sebeplerinden m¼cadele y¼ntemlerine etnik ayrılıkçı ter¼rizm: ETA, PIRA, PKK. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Demir, C. K. (2019). Ter¼rizm ve ter¼rizmle m¼cadele. Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2022, https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/TerorizmTerorizmlleMucadele_CKDemir_v.1.pdf
- Denyer, D. (2017). Organizational Resilience: A summary of academic evidence, business insights and new thinking. BSI and Cranfield School of Management.
- Dilanian, K. (2011). CIA led U.S. special forces mission against Osama bin Laden. Erişim Tarihi: 26.01.2023 <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2011-may-02-la-pn-osama-bin-laden-cia-20110502-story.html>
- Durodie, B. (2003). Is real resilience attainable? *The Monitor*, 2(6), 15-19.
- Efegil, E. (2019). Ter¼rizm ve ter¼rle m¼cadele y¼ntemleri. İstanbul: G¼ndoęan Yayınları
- Enders, W. ve Sandler, T. (2002). Patterns of transnational terrorism, 1970–1999: Alternative time-series estimates. *International Studies Quarterly*. 145-165.
- Explosions Rock Algerian Capital. (2007). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6544437.stm>
- Faiola, A. (1999). Shining Path rebel leader is captured in Peru. Erişim Tarihi: 12.02.2023, <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1999/07/15/shining-path-rebel-leader-is-captured-in-peru/f5d4d1f9-807a-44f8-b64c-0e9c06b07a7b/>
- Fair, C. (2011). The bin Laden aftermath: The U.S. shouldn't hold Pakistan's military against Pakistan's civilians. Erişim Tarihi: 26.01.2023 <https://foreignpolicy.com/2011/05/04/the-bin-laden-aftermath-the-u-s-shouldnt-hold-pakistans-military-against-pakistans-civilians/>
- Failed Plan To Bomb A U.S. Ship Is Reported. (2000). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.nytimes.com/2000/11/10/world/failed-plan-to-bomb-a-us-ship-is-reported.html>

- Fiedler, F. (1964). A contingency model of leadership effectiveness. L. Berkowitz. (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, (ss. 149-190). New York: Academic press.
- Freeman, M. (2014). A theory of terrorist leadership and its consequences for leadership targeting. *Terrorism and political violence*, 24(6), 666-687. doi:10.1080/09546553.2012.751912
- Global proliferation of weapons of mass destruction: a case study on the Aum Shinrikyo. (1995). Erişim Tarihi: 31.05.2023 https://irp.fas.org/congress/1995_rpt/aum/
- Global Terrorism Database. (2023). Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2023 <https://www.start.umd.edu/gtd/about/>
- Global Terrorism Index. (2022). Erişim Tarihi: 09.02.2023, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web-04112022.pdf>
- Gorriti, G. (1999). *The Shining Path. A History of the Millenarian War in Peru*. Lima: Editorial Apoyo.
- Gunaratna, R. (2007a). Combating al jama'ah al islamiyyah in southeast Asia. A. Aldis ve G.Herd (Ed.) *The ideological war on terror worldwide strategies for counter-terrorism* (ss.113-127). Routledge, London and New York.
- Gunaratna, R. (2007b). Ideology in terrorism and counter terrorism: lessons from al qaeda. A. Aldis ve G. Herd (Ed.) *The ideological war on terror worldwide strategies for counter-terrorism* (ss. 21-34). Routledge, London and New York.
- Gunaratna, R. (2018). Aum Shinrikyo's rise, fall and revival. *Counter terrorist trends and analyses*. 10(8), 1-6.
- Gunmen Killed 22 in Saudi City. (2004). Erişim Tarihi: 31.05.2023, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3762423.stm
- Güler, R. ve İlhan, R. F. (2016). *Terörizmle mücadelede stratejik iletişim ve politik psikoloji: yöntem ve uygulamalar*. Merkez Strateji Enstitüsü Bilgi Notu-009.
- Güncel Türkçe Sözlük, (2023). Erişim Tarihi: 31 Mayıs 2023 <https://sozluk.gov.tr>
- Hashim, A. (2013). Leaked report shows Bin Laden's 'hidden life'. Erişim Tarihi: 26.01.2023 <https://www.aljazeera.com/news/2013/7/8/leaked-report-shows-bin-ladens-hidden-life>
- Harrington, J. ve Thompson, J. (2022). Zawahiri's death and what's next for al Qaeda. Erişim Tarihi: 28.01.2023 <https://www.csis.org/analysis/zawahiris-death-and-whats-next-alqaeda#:~:text=Moreover%2C%20Zawahiri%20was%20designated%20to,and%20Zawahiri's%20Egyptian%20Islamic%20Jihad.>
- Haynes, J. (2005). Al Qaeda: ideology and action. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 8(2), 177-191. doi:10.1080/13698230500108868.
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*. Columbia University Press. New York.

- Horgan, J. (2005). The social and psychological characteristics of terrorism and terrorists. T. Bjorgo. (Ed.), Root causes of terrorism myths reality and ways forward (ss. 44 - 53). Londra: Routledge.
- Horgan, J. (2008). From profiles to pathways and roots to routes: perspectives from psychology on radicalization into terrorism. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 618(1), 80-94. doi: 10.1177/0002716208317539
- Horgan, J. ve Taylor, M. (2011). Disengagement, de-radicalization and the arc of terrorism: Future directions for research. R. Coolsaet. (Ed.), *Jihadi terrorism and the radicalisation challenge* (ss. 173-186). Londra: Routledge.
- Horne, J. F. (1997). The coming of age of organizational resilience. *Business Forum*, 22, 24-28.
- Horne, J. F. ve John E. O. (1998). Assessing behaviors that create resilient organizations. *Employment Relations Today*, 24, 29-39.
- House, R. ve Mitchell, T. (1974). Path-goal theory of leadership. *Journal of contemporary business*, 9(1), 81-97.
- House, R., Wright, N. ve Aditya, R.N. (1996). Cross cultural research on organizational leadership: A critical analysis and a proposed theory. C. Earley ve M. Erez. (Ed.), *New perspectives in international industrial organizational psychology* (ss. 535-625). San Francisco: New Lexington.
- Ingram, H. J. (2013). The charismatic leadership phenomenon in radical and militant islamism. Ashgate publishing, Farnham.
- İlhan, R. F. ve Tuncal, T. (2015). Etki odaklı harekâtlara grup dinamikleri bağlamında yaklaşım: terörizmle mücadele önlemlerinin sistematikleştirilmesi. *Millî Güvenlik ve Askerî Bilimler Akademik Dergisi*, 2(6), 95-116.
- Jackson, B. A., Baker, J. C., Cragin, K., Parachini, J., Trujillo, H. J. ve Chalk, P. (2005a). Organizational learning in terrorist groups and its implications for combating terrorism. Santa Monica: RAND Press
- Janda, K. F. (1960). Towards the explication of the concept of leadership in terms of the concept of power. *Human Relations*, 13(1), 345-363.
- Japon Tankerindeki Patlama: 'Kaza değil saldırı'. (2010). Erişim Tarihi: 31.05.2023, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/08/100806_japan_tanker
- Johnston, P.B. (2012). Does decapitation work? Assessing the effectiveness of leadership targeting in counterinsurgency campaigns. *International Security*, 36(4), 47-79
- Joscelyn, T. (2015). Al Qaeda in the Arabian Peninsula claims responsibility for Charlie Hebdo attack. Erişim Tarihi: 28.01.2023 https://www.longwarjournal.org/archives/2015/01/al_qaeda_in_the_arab_2.php
- Joscelyn, T. (2020). AQAP claims “full responsibility” for shooting at Naval Air Station Pensacola. Erişim Tarihi: 28.01.2023 <https://www.longwarjournal.org/archives/2020/02/aqap-claims-full-responsibility-for-shooting-at-naval-air-station-pensacola.php>

- Jordan, J. (2009). When heads roll: assessing the effectiveness of leadership decapitation. *Security Studies*, 18(4), 719-755. Doi:10.1080/09636410903369068
- Jordan, J. (2014). Attacking the leader, missing the mark. *International Security*, 38(4), ss. 7-38, doi:10.1162/ISEC_a_00157
- Jordan, J. (2019). Leadership decapitation strategic targeting of terrorist organizations. Stanford University press. Kaliforniya.
- Kahya, M. (2017). Askeri liderlikle astların tutum ve davranışları arasındaki ilişkide astların kişilik özelliklerinin düzenleyici rolü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Üniversitesi, Ankara.
- Kayes, D.C. ve Yoon, J. (2020). Learning routines that build organizational resilience. E.H. Powley, B.B. Caza ve A. Caza. (Ed.), *Research handbook on organizational resilience* (ss. 203-213). Cheltenham: Edwar Elgar Publishing.
- Kendra, J. M. ve Tricia W. (2003). Elements of resilience after the World Trade Center Disaster: Reconstituting New York City's emergency operations center. *Disasters*, 27, 7-53.
- Kisala, R. (1998). The AUM spiritual truth church in Japan. A. Shupe. (Ed.), *Wolves within the fold. Religious leadership and abuses of power* (ss. 33-48). London: Rutgers University Press.
- Kotter, J.P. (1988). *The leadership factor*. New York: Free press.
- Kotter, J.P. (1990). *A force for change: how leadership differs from management*. New York: Free press.
- Kuhnert, K. W. ve Lewis, P. (1987). Transactional and transformational leadership: a constructive/developmental analysis. *Academy of management review*, 12(4), 648-657.
- Langdon, L., Sarapu, A.J. ve Wells, M. (2004). Targeting the leadership of terrorist and insurgent movements: historical lessons for contemporary policy makers. *Journal of Public and International Affairs*, 15, 59-78.
- Leitenberg, M. (1999). Aum Shinrikyo's efforts to produce biological weapons: A case study in the serial propagation of misinformation. *Terrorism and Political Violence*, 11(4), 149-158, doi:10.1080/09546559908427537
- Linnenluecke, M. K. (2015). Resilience in business and management research: A review of influential publications and a research agenda. *International Journal of Management Reviews*, 00, 1-27.
- Luthans, F. (2002). The need for and meaning of positive organizational behavior. *Journal of Organizational Behavior*, 23(6), 695-706. doi:10.1002/job.165
- Macdonald, J. (2016). *Ethics, law and justifying targeted killings: the Obama administration at war*. Abingdon: Routledge.
- Malone, E. (2010). *The Shining Path of Peru: defeated or alive?* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Georgetown University, Washington.

- Mannes, A. (2008). Testing the snake head theory: does killing or capturing its leaders reduce a terrorist group's activity?. *Journal of International Policy Solutions*, 9(1), 43-44.
- Martin, G. (2017). *Terörizm kavramlar ve kuramlar* (1.Basım). (İ. Çapçioğlu ve B. Metin, Çev.). Ankara: Adres Yayınları
- Masten, A. S. ve Reed, M. J. (2002). Resilience in development. C. R. Snyder ve S. Lopez (Ed.), *Handbook of positive psychology* (ss. 74-88). Oxford, Oxford University Press.
- McCormick, G. H. (1987). The Shining Path and Peruvian terrorism. *Journal of Strategic Studies*, 10(4), 109-126. doi:10.1080/01402398708437317.
- Migaux, P (2007). *Al-Qaeda*. G. Chailand ve A. Blin. (Ed.), *The history of terrorism from antiquity to al qaeda* (ss. 314-348). California: California University Press.
- Miller, A.M. (1995). The intellectual origins of modern terrorism in Europe. M.Crenshaw (Ed.), *Terrorism in context*, (ss. 24-62). Pennsylvania State University press.
- Ministry of the Interior and Kingdom Relations. (2004). *From dawa to jihad. The various threats from radical Islam to the democratic legal order*. Netherlands: General Intelligence and Security Service Publishing.
- Mitroff, I. I. (2005). From my perspective: Lessons from 9/11 are companies better prepared today? *Technological Forecasting and Social Change*, 72(3), 375-376.
- Moghaddam, F.M. (2006). The staircase to terrorism: a psychological exploration. *American Psychologist*, 60(2), 161-169. doi:10.1037/0003-066x.60.2.161
- Mokhtari, F. (2007). *Countering terrorism: Hizbullah's appeal*. A. Aldis ve G. Herd (Ed.) *The ideological war on terror worldwide strategies for counter-terrorism* (ss. 53-67). Routledge, London and New York.
- Mumford, M.D. (2009). *Leadership 101*. Springer publishing company.
- Nehorayoff, A. A., Ash, B. ve Smith, D.S. (2016). Aum Shinrikyo's nuclear and chemical weapons development efforts. *Journal of Strategic Security*, 9(1), 35-48. doi: <http://dx.doi.org/10.5038/1944-0472.9.1.1510>
- Nelson, G. K. (1987). *Cults, religious cults psychosocial aspects*. Routledge, London.
- No:118, 2 Mayıs 2011, El Kaide Terör Örgütü Lideri Usame bin Laden'in Öldürülmesi Hk. (2011). Erişim Tarihi: 31.05.2023, https://www.mfa.gov.tr/no_118_-2-mayis-2011_-el-kaide-teror-orgutu-lideri-usame-bin-laden_in-oldurulmesi-hk_.tr.mfa
- Norris-Watts, C. ve Lord, R.G. (2004). Attribution processes. G.R. Goethals, G.J. Sorenson ve J.M. Burns. (Ed.), *Encyclopedia of leadership* (ss. 57-64). London: Sage Publications.
- Northouse, P. G. (2007). *Leadership: theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Northouse, P. (2016). *Leadership: theory and practice*. SAGE.

- Okumuş, E. (2014). Orta Doğu ve I.Ş.İ.D. gerçeği. Ankara: Siyah Beyaz Kitap.
- Okun, O. (2021). Örgütsel dayanıklılık. M. Ak. (Ed.), Örgütsel davranış üzerine literatürel analiz ve ölçekler (ss. 251-274). Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Olson, M. (1971). The logic of collective action: Public goods and the theory of groups. Londra: Harward University press.
- Oots, K.L. (1989): Organizational perspectives on the formation and disintegration of terrorist groups. *Terrorism*, 12(3), 139-152. doi: 10.1080/10576108908435783
- Oots, K.L. (1990). Bargaining with terrorists: Organizational considerations. *Terrorism*, 13(2), 145-158. doi:10.1080/10576109008435821
- Osaki, T. (2014). Aum cultists inspire a new generation of admirers. Erişim Tarihi: 15 Kasım 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2014/03/20/national/social-issues/aum-cultists-inspire-a-new-generation-of-admirers/>
- Osama Bin Laden Al-Qaeda Leader Dead. (2011). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-13256676>
- Palmer, D. S. (1994). History, politics, and Shining Path in Peru. D. S. Palmer (Ed.), *The Shining Path Of Peru* (ss. 1-32). Boston: Macmillan Press
- Pape, R. A. (1996). *Bombing to win*. New York: Cornell University Press.
- Parsons, D. (2007). National organisational resilience framework workshop: The outcomes, national organisational resilience framework Workshop, 5-7 Aralık 2007, Mt. Macedon, Victoria, Australia.
- Peru marks 27 years of terrorist leader's capture. (2019). Erişim Tarihi: 12.02.2023, <https://andina.pe/ingles/noticia-peru-marks-27-years-of-terrorist-leaders-capture-766385.aspx>
- Peru Shining Path leader Comrade Artemio captured. (2012). Erişim Tarihi: 12.02.2023, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-17005739>
- Pluchinsky, D. A. (1993) Germany's red army faction: An obituary, *studies in conflict and terrorism*, 16(2), 135-157, doi:10.1080/10576109308435925
- Price, B.C. (2012). Targeting top terrorists. How leadership decapitation contributes to counterterrorism. *International security*, 36(4), 9-46.
- Price, B.C. (2019). Targeting top terrorists. Understanding leadership removal in counterterrorism strategy. New York: Colombia University press.
- Public "Relieved" By bin Laden's Death, Obama's Job Approval Rises. (2011). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.pewresearch.org/politics/2011/05/03/public-relieved-by-bin-ladens-death-obamas-job-approval-rises/>
- Pursuing Al-Qaeda in Horn of Africa. (2008). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2008/8/19/pursuing-al-qaeda-in-horn-of-africa>

- Ramzy, A. (2018). Japan executes cult leader behind 1995 sarin gas subway attack. Erişim Tarihi: 14.02.2023, <https://www.nytimes.com/2018/07/05/world/asia/japan-cult-execute-sarin.html>
- Ray, J. ve Srinivasan, R. (2011). Pakistanis criticize U.S. action that killed Osama Bin Laden. Erişim Tarihi: 26.01.2023 <https://news.gallup.com/poll/147611/Pakistanis-Criticize-Action-Killed-Osama-Bin-Laden.aspx>
- Reader, I. (2000). Religious violence in contemporary Japan. Surrey: Curzon press.
- Reep, M. (2005). Aum Shinrikyo and the Aum incident: a critical introduction. J. R. Lewis ve J. A. Petersen. (Ed.), Controversial new religions (ss. 153-194). New York: Oxford University Press
- Robert, B. (2010). Organizational resilience. Concepts and evaluation Method. Montreal: Presse de l'E' cole Polytechnique de Montreal.
- Rogers, P., Bohland, J. J. ve Lawrence, J. (2020). Resilience and values: Global perspectives on the values and worldviews underpinning the resilience concept. Political Geography, 83:102280. doi:10.1016/j.polgeo.2020.102280
- Rollins, J. (2011). Al Qaeda and affiliates: historica perspective, global presence, and implications for U.S. Policy. Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2022, <https://sgp.fas.org/crs/terror/R41070.pdf>
- Rosari, R. (2019). Leadership definitions application for lecturers' leadership development. Journal of leadership in organizations, 1(1), 17-28.
- Rost, J.C. (1993). Leadership for the Twenty-First Century. Westport: Praeger.
- Rubinstein, W.D. ve Maravic, P. (2010). Max Weber, bureaucracy and corruption. G. Graaf, P. Maravic ve P. Wagenaar. (Eds.), The good cause: Theoretical perspectives on corruption, (ss. 21-35). Michigan: Barbara Budrick publishing.
- Saudis Storm Besieged Compound. (2004). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <http://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/05/29/saudi.shooting/>
- Savrun, E. (2020). El-Kaide terör örgütü ve faaliyetleri. H. Acar ve S. Yenal. (Ed.), Siyasal şiddet ve radikalleşme bağlamında terör örgütleri (ss. 45-68). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Schein, E. H. (1970). Organizational psychology. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Scheuer, M. (2006). Through our enemies' eyes. Osama bin Laden, radical Islam, and the future of America. Washington: Potomac Books.
- Schudel, M. (2021). Abimael Guzman, leader of Peru's Shining Path terrorist group, dies at 86. Erişim Tarihi: 10.05.2023, https://www.washingtonpost.com/local/obituaries/abimael-guzman-dead/2021/09/11/0ecee938-131e-11ec-9cb6-bf9351a25799_story.html
- Senn, M. ve Troy, J. (2017). The transformation of targeted killing and international order. Contemporary Security Policy, 38(2), 175-211 doi:10.1080/13523260.2017.1336604

- Seville, E., Brunson, D., Dantas, A., Le Masurier, J., Wilkinson, S., & Vargo, J. (2008). Organisational resilience: Researching the reality of New Zealand organisations. *Journal of Business Continuity and Emergency Management*, 2(2), 258-266.
- Sher, M. (2004). Psychological substructures. G.R. Goethals, G.J. Sorenson ve J.M. Burns. (Ed.), *Encyclopedia of leadership* (ss. 1259-1265). London: Sage publications.
- Sherwell, P. (2011). Osama bin Laden killed: Behind the scenes of the deadly raid. Erişim Tarihi: 26.01.2023, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/al-qaeda/8500431/Osama-bin-Laden-killed-Behind-the-scenes-of-the-deadly-raid.html>
- Shining Path militant leaders given life sentences in Peru. (2006). Erişim Tarihi: 12.02.2023, <https://www.cbc.ca/news/world/shining-path-militant-leaders-given-life-sentences-in-peru-1.628864>
- Shoko Asahara execution: How Japanese cult leader carried out subway sarin attack. (2018). Erişim Tarihi: 10.05.2023, <https://www.wionews.com/world/shoko-asahara-execution-how-japanese-cult-leader-carried-out-subway-sarin-attack-149471>
- Siebert, J. ve Keeney, G. (2017). Identifying, structuring, and comparing the objectives of Al Qaeda and ISIL. A. Abbas, M. Tambe ve D. Von Winterfeldt (Ed.), *Improving Homeland Security Decisions* (ss. 376-395). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781316676714.016
- Silke, A. (2005). Fire of Iolous: the role of state countermeasures in causing terrorism and what needs to be done. T. Bjorgo. (Ed.), *Root causes of terrorism myths reality and ways forward* (ss. 241-255). Londra: Routledge.
- Smith, M. E. (2010). *International security. Politics, policy, prospects*. New York: Palgrave Macmillan.
- Smith, M. L. (1994). *Taking the High Ground: Shining Path and the Andes*. D. S. Palmer (Ed.), *The Shining Path Of Peru* (ss. 33-50). Boston: Macmillan Press
- Soufan, A. H. (2017). *Anatomy of terror: From the death of Osama Bin Laden to the rise of the Islamic State*. New York: W. W. Norton & Company
- Soufan, A. H. ve Freedman D. (2011). *The black banners. The inside story of 9/11 and the war against al-Qaeda*. New York: W. W. Norton & Company
- Sönmez, G. (2019). El-Kaide'den deaş sonrası döneme: küresel militan selefi hareketin dönüşümü ve geleceği. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 21(2), 134-148.
- Starr, R., Newfrock, J. ve Delurey, M. (2003). Enterprise resilience: Managing risk in the networked economy. R. Rothenberg (Ed.), *Enterprise resilience: Risk and security in the networked world* (ss. 56-70). Booz Allen Hamilton, Virginia.
- Staff statement no. 15: overview of the enemy, (2004). Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2022, https://irp.fas.org/congress/2004_rpt/staff_statement_15.pdf
- Stephenson, A. (2010). *Benchmarking the resilience of organizations*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Canterbury, New Zealand

- Stogdill, R. M. (1948). Personal factors associated with leadership: a survey of the literature. *Journal of psychology*, 25, 35-71.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of the literature*. New York: Free Press.
- Surveillance of Aum successor cults extended three more years. (2015). Erişim Tarihi: 14.02.2023, <https://culteducation.com/group/826-aum-sect-shoko-asahara/28309-surveillance-of-aum-successor-cults-extended-three-more-years.html>
- T.C. İişleri Bakanlığı Güvenlik Terimleri Sözlüğü. (2017)
- Tarazona-Sevillano, G. (1994). The organization of Shining Path. D. S. Palmer (Ed.), *The Shining Path Of Peru* (ss. 189-208). Boston: Macmillan Press
- Terörle Mücadele Daire Başkanlığı. (2023). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.jandarma.gov.tr/asayis/terorle-mucadele-daire-baskanligi>
- Terörle Mücadele Kanunu, (1991). Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>
- The 9/11 Commission report: final report of the national commission on terrorist attacks upon the United States (9/11 report). (2004). Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2022, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-911REPORT/pdf/GPO-911REPORT.pdf>
- The Al-Qa'idah Group Had Nothing To Do With the 11 September Attacks. (2001). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://archive.md/20020111073623/http://www.khilafah.com/1421/category.php?DocumentID=2392#selection-1117.0-1117.68>
- Threats and responses: The terror network; Qaeda claims Kenya attacks; promises more. (2002). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.nytimes.com/2002/12/09/world/threats-responses-terror-network-qaeda-claims-kenya-attacks-promises-more.html>
- Thornton, T. P. (1964). Terror as a weapon of political agitation. Eckstein, H. (Ed.), *Internal war* (ss. 71-99). New York: Free Press.
- Tokyo Sarin attack: Aum Shinrikyo cult leaders executed. (2018). Erişim Tarihi: 14.02.2023, <https://www.bbc.com/news/world-asia-43395483>
- Truth Commission: Peru 01. (2003). Erişim Tarihi: 12.02.2023, <https://www.usip.org/publications/2001/07/truth-commission-peru-01>
- UN global counter-terrorism strategy. (2006). Erişim Tarihi: 16.02.2023, <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>
- UNHCR. (2004). Chronology of events in Iraq, March 2004. Erişim Tarihi: 26.01.2023 <https://www.refworld.org/pdfid/415191054.pdf>
- USS Cole Attack. (2000). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <https://www.britannica.com/event/USS-Cole-attack>

- Vroom, V. H. ve Yetton, P.W. (1973). *Leadership and decision-making*. University of Pittsburgh press.
- Weber, M. (1946). *From Max Weber: essays in sociology*. (H. H. Gerth ve C. W. Mills, Çev.). Oxford University press, New York.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organizations*. (T. Parsons, Çev.). New York: Free press.
- Weinstein, J.M. (2007). *Inside rebellion*. Cambridge: Cambridge University press.
- Wessinger, C. (2006). *New religious movements and violence*. E. V. Gallagher ve W. M. Ashcraft. (Ed.), *Introduction to new and alternative religions in America* (ss. 165-205). London: Greenwood press.
- Wright, L. (2006). *The looming tower. Al-Qaeda and the road to 9/11*. New York: Knopf.
- Yemen-Based Al Qaeda Group Claims Responsibility For Parcel Bomb Plot. (2010). Erişim Tarihi: 31.05.2023, <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/meast/11/05/yemen.security.concern/>
- Youssef, C. M. ve Luthans, F. (2004). Resilience. G.R. Goethals, G.J. Sorenson ve J.M. Burns. (Ed.), *Encyclopedia of leadership* (ss. 57-64). London: Sage Publications.
- Yukl, G. (2006). *Leadership in organizations*. Pearson publishing.
- Zaccaro, S.J. ve Wood, G. (2004). Mental models. G.R. Goethals, G.J. Sorenson ve J.M. Burns. (Ed.), *Encyclopedia of leadership* (ss. 988-992). London: Sage Publications.
- Zarqawi successor vows vengeance. (2006). Erişim Tarihi: 31.01.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2006/6/13/zarqawi-successor-vows-vengeance>
- Zelin, A. Y. (2014). *The War between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement*. The Washington Institute for Near East Policy, 20, 1-11.

**JSGA'lı, Her Zaman Yurt, Ulus ve Cumhuriyete Aşk
ve Sadakatle Bağlı Tevazu, Fedakârlık ve Feragat
Örneğidir**